

Olga Karlova

VIENANKARJALAN ALKEISKURŠŠI

PETROSKOI 2011

Olga Karlova

VIENANKARJALAN ALKEISKURŠSI

КАРЕЛЬСКИЙ
ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

УДК 811.511(075)
ББК 81.2Карел-9
К 21

*Рекомендовано к изданию республиканской
термино-орфографической комиссией
при Главе Республики Карелия*

Выпуск издания осуществлен при финансовой поддержке Государственного комитета Республики Карелия по вопросам национальной политики, связям с общественными и религиозными объединениями в рамках реализации региональной целевой программы «Гармонизация национальных и конфессиональных отношений, формирование гражданского согласия в Республике Карелия на 2007–2011 годы» («Карелия — территория согласия»).

Художник Елена Агафонова

Karlova, Olga.

К 21 Vienankarjalan alkeiskurssi / Olga Karlova. — Petroskoi: Verso, 2011. — 173 с. : ил. — Текст на карел. яз. — Пер. загл. — Карельский для начинающих (на собственно-карельском наречии карельского языка).

ISBN 978-5-91997-037-8

Учебное пособие рассчитано на начальный этап обучения карельскому языку и предназначается для начинающих изучать собственно-карельское наречие под руководством преподавателя, а также для всех тех, кто приступает к самостоятельному изучению языка.

ББК 81.2Карел-9

ISBN 978-5-91997-037-8

© О. Л. Карлова, 2011.

К читателю

Дорогие друзья!

Перед вами учебное пособие для начинающих изучать карельский язык (собственно-карельское наречие). Пособие состоит из 12 разделов и карельско-русского словника. Каждый раздел представлен кратким грамматическим материалом, практическими заданиями и упражнениями, а также диалогами, демонстрирующими употребление изучаемого грамматического явления в речи, текстами по современной разговорной тематике и заданиями к ним. В пособии нашел отражение и фольклорный материал (загадки, пословицы и поговорки, детские стишки и потешки). Также предлагается наглядный материал в виде рисунков и иллюстраций. Для лучшего усвоения фонетики и правильного произношения к пособию прилагается аудиодиск с диалогами, текстами и упражнениями. Весь материал в совокупности направлен на закрепление теоретических знаний и развитие навыков устной речи.

Успехов вам в изучении карельского языка!

Ольга Карлова

ŠIÄMYŠTÄ

Luku 1	6
Karjalan kielen iäntehtet.	
Kirjaimikko. Numeralit. Ken šie olet?	
Luku 2	11
Verbin personapiättehet.	
Personapronominit. Vokališointu.	
Mi tämä on? Ken hiän on? Mimmoni?	
Tervehykšet ta kuulumiset.	
Luku 3	18
Verbin negatiivimuoto.	
–ko/-kö- kyšymyš.	
Oletko šie karjalaini? Vuorokauvenaika. Netälinpäivät.	
Luku 4	26
Pereh ta koti.	
Adjektiivit. Konsonanttien vaihteluja.	
Missä? Kenen? Kellä? Kuin monta?	
Luku 5	37
Ihmisen ulkonäkö ta luonto.	
Monikon nominatiivi. Konsonanttien vaihteluja.	
Vuattiet. Vuatekaupašša.	
Luku 6	48
Paikansijat.	
Päiväjärješšys. Kellonaika.	
Verbin preesens. Järješšysšluvut.	
Luku 7	61
Partitiivi.	
Šyömiset. Äštiet. Ruokakaupašša ta kahvilašša.	

Luku 8 76

Genetiivi.

Post- ta prepositiot.

Vuuvvenajat. Sia. Elukat. Kasvit.

Luku 9 90

Akkusatiivi.

Objektin sijat.

Imperatiivi. Adverbit.

Ihmini. Tervehyš. Tauvit ta läsinnät.

Luku 10 105

III infinitiivi.

Maikilla on joutava päivä. Kaupunkilla aseilla.

Essiivi. Translatiivi.

Luku 11 114

Imperfekti.

Karjalaini pirtti.

Luku 12 133

Adjektiivien vertailu.

Kumpani-pronominini.

Käytetyt tehtävähjiet

Termistö

Šanašto

LUKU 1

KARJALAN KIELEN IÄNTEHET

Vokalit

Lyhyöt

a	kala
o	onki
u	uni
ä	äly
ö	näkö
y	kyly
i	ilta
e	ero

Pität

uu	kuu
yy	pyy
ii	viisi

Diftongit

ai	maito
oi	poika
ui	muila
ei	eklein
äi	äijän
öi	öinä
yi	yksityini

au	laulu
ou	pouta
iu	miula
eu	leuka
äy	käyvä
öy	löyly
iy	pyyhkiy

ua	muamo
uo	tuo
ie	kieli
yä	kevyällä
yö	vyö
iä	piä

Triftongit

uau	makuau
uou	tuou
ieu	lankieu
yäy	keryäy
yöy	lyöy
iey	viey

uai	matkuaish
uoi	touhuois
iei	rupieis
yäi	pärjyäs

Konsonantit

Yksinäiskonsonantit

k	lika
p	tapa
t	mato
m	oma
n	nena
l	kala
r	pari
s	käsi
š	šana
č	joučen
v	vuosi

Kaksoiskonsonantit

kk	kukka
pp	pappi
tt	matto
mm	kumma
nn	kannu
ll	pallo
rr	purra
ss	missä
šš	kašša
čč	mečča
vv	vuuvvet

Pehmiet konsonantit

l'	n'
pal'l'aš	n'apa
mal'l'a	n'okka
vil'l'a	n'aukuo
tel'l'o	min'n'a

t'	s'
ket't'u	huas's'a
lat'ata	ruatuas's'a
Ort't'o	as's'a
Tat't'ana	kirjuttuas's'a

Kirjaimikko

Aa	[aa]	Ll	[el]	Uu	[uu]
Bb	[bee]	Mm	[em]	Vv	[vee]
Čč	[čee]	Nn	[en]	Yy	[yy]
Dd	[dee]	Oo	[oo]	Ää	[ää]
Ee	[ee]	Pp	[pee]	Öö	[öö]
Ff	[ef]	Rr	[er]	'	[pehmennyšmerkki]
Gg	[gee]	Ss	[es]		
Hh	[hoo]	Šš	[šee]		
Ii	[ii]	Zz	[zee]		
Jj	[jii]	Žž	[žee]		
Kk	[koo]	Tt	[tee]		

Naisien nimet

Miehien nimet

Anni	Iro	Mikko	Vasselei
Santra	Vieno	Šanteri	livana
Muarie	Laina	Huoti	Väinö
Jennu	Aino	Pekka	Toivo
Tuarie	Katti	Matti	Mikittä

Mie olen Santra Lettijeve.

Mie olen Matti Remšu.

Ken šie olet?

Mie olen

Kylännimet

Kiestinki	Puanajärvi	Luusalmi
Jyškyjärvi	Louhi	Kalevala
Vuokkiniemi	Kemi	Repol'a

Mie elän Vuokkiniemessä.

Mie elän Kalevalašša.

Missä šie elät?

Mie elän

0	nolla	21	kakšikymmentäyksi
1	yksi	22	kakšikymmentäkakši
2	kakši	23	kakšikymmentäkolme
3	kolme	24	kakšikymmentänellä
4	nellä	25	kakšikymmentäviisi
5	viisi		
6	kuusi	30	kolmekymmentä
7	šeiččemen	40	nelläkymmentä
8	kaheksän	50	viisikymmentä
9	yheksän	60	kuusikymmentä
10	kymmenen	70	šeiččemenkymmentä
11	yksitoista	80	kaheksänkymmentä
12	kakšitoista	90	yheksänkymmentä
13	kolmetoista		
14	nellätoista	100	šata
15	viisitoista	101	šatayksi
16	kuusitoista	200	kakšisätua
17	šeiččementoista	300	kolmešatua
18	kaheksäntoista		
19	yheksäntoista		
20	kakšikymmentä		

1 000	tuhat
10 000	kymmenentuhatta
100 000	šatatuhatta
1 000 000	miljoona
2 000 000	kakši miljoonua
1 000 000 000	miljardi

$\frac{1}{2}$	puoli
$1\frac{1}{2}$	puolitoista

Mie olen 23-vuotini (kaksikymmentäkolmevuotini).
Miula on 23 vuotta.

Kuin vanha šie olet?
Kuin monta vuotta šiuula on?

Mie olen
Miula on

Mie olen Santra Lettijeve.
Mie olen karjalaini.
Mie olen naini.
Mie pakajan karjalaksi,
venäjäksi ta vähän šuomeksi.
Mie elän Vuokkiniemessä.
Mie olen 23-vuotini.

Ken šie olet?

Mitä kieltä šie pakajat?

Missä šie elät?
Kuin vanha šie olet?

TEHTÄVÄ 1. Kerro itsestä. Kirjuta virkkehet.

TEHTÄVÄ 2. Lue runokset kaunehešti.

Rahvahan runoja

Pimpul'a-pampul'a paimenpoika,
aja šie lehmät kotih,
juokše košen kivijä myöten,
elä vain lankie jokeh.

Šouvamma Šorol'ah,
pitkä matka tätiläh.
Täti paistau pakšun leivän,
panou äijän voita piällä,
pikkusen šijanlihua,
muuta lihua murusen.

Valentina Karakina

Kissa n'aukuu: n'au, n'au, n'au.

Maituo šillä annan.

Koira haukkuu: hau, hau, hau.

Šillä luuta kannan.

Oravaini, oravaini,

Mečän paraš hyppijäini.

Eläy kuušen latvašša

Lämpimässä pešäššä.

LUKU 2

VERBIN PERSONAPIÄTTEHET

- Terveh! Mie olen Muarie. Ken šie olet?
- Mie olen Voitto.

KIELITIETO

Personapronominit

MIE	MYÖ
ŠIE	TYÖ
HIÄN	HYÖ

Personapiättehet

paissa

-N	mie	pakajan	-MMA/-MMÄ	myö	pakajamma
-T	šie	pakajat	-TTA/-TTÄ	työ	pakajatta
-U/-Y	hiän	pakajau	-H	hyö	paissah

elyä

mie elän myö elämma
 šie elät työ elättä
 hiän eläy hyö eletäh

ruatua

mie ruan myö ruamma
 šie ruat työ ruatta
 hiän ruatau hyö ruatah

šanuo

mle šanon myö šanomma
 šie šanot työ šanotta
 hiän šanou hyö šanotah

kyšyö

mie kyšyn myö kyšymmä
 šie kyšyt työ kyšyttä
 hiän kyšyy hyö kyšytäh

TEHTÄVÄ 1. Luve virkkehet. Huomua verbit.

Mie pakajan karjalakši hyvin.

Missä Muarie eläy?

Hiän eläy Jyškyjärveššä.

Väinö šanou: "Mie elän Petroskoissa".

Missä työ elättä?

Myö elämma Karjalašša.

Hyö kyšytäh: "Mitä šie ruat?"

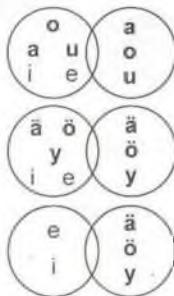
Hyö paissah šuomekši melko hyvin.

Mie šanon karjalakši: "Terveh šiula!"

Aino pakajau venäjäkši vain vähän.

VOKALIŠOINTU

Šana Piäteh

Vartalo

a, o, u (+ i, e) + -u, -mma, -tta
 ä, ö, y (+ i, e) + -y, mmä, -ttä
 i, e + -y, mmä, ttä

Piäteh**Esimerkki**

šano-u, šano-mma, šano-tta
 elä-y, elä-mmä, elä-ttä
 leikki-y, leiki-mmä, leiki-ttä

Muissa!

Olla-verbin taivutus

	olen	olemma
	olet	oletta
hiän	on	hyö ollah

Mie **olen** Pekka.

Šie **olet** Muarie.

Hiän **on** opaštuja.

Myö **olemma** Karjalašša.

Työ **oletta** Venäjällä.

Hyö **ollah** opaštujat.

TEHTÄVÄ 2. Luve dialogit. Huomua olla-verbi.

- Terveh! Mie olen Muarie. Olen karjalaini. Ken šie olet?
- Mie olen Voitto. Olen suomalaisi.
- Ken hiän on?
- Hiän on Aino. Hiän on opaštuja.
- Mistä päin Aino on?
- Hiän on Kalevalašta.

TEHTÄVÄ 3. Valiče pronomini ta kirjuta.

mie šie hiän myö työ hyö

..... oletta
 on
 olet

..... ollah
..... olen
..... olemma

TERVEHYKŠET. KUULUMISET.

- Terveh! Milma kučutah Anni. Kuin šilma kučutah?
- Terveh šilma, Anni! Mie olen Jušši. On mukava tuttavuštuo.
- Passipo, šamoin.

Terveh!

Hyvyä huomenta / huomenta!

Hyvyä päivyä / päivyä!

Hyvyä iltua / iltua!

Hyvyä yötä!

On huomeneš. Mie šanon: "Hyvyä huomenta!"

On päivä. Šie šanot: "Hyvyä päivyä!"

On ilta. Hiän šanou: "Hyvyä iltua!"

On yö. Myö šanomma: "Hyvyä yötä!"

- Hyvyä päivyä, Anni! Mitä kuuluu?
- Terveh, Jušši! Kaikki on hyvin. Kuinpa šie elät?
- Ihan hyvin, passipo.

Mitä kuuluu?

Kaikki on hyvin. / Hyvyä vain, passipo.

Ei kummempua. / Mitäs täššä.

Ei nimitä hyvyä. / Ei kovuan hyvyä. Olen vaipun.

Kuin / mitein šie elät?

Hyvin, passipo. / Kaikki on hyvin.

Hi'l'akkaiseh. / Kaikki on entiselläh.

Ei kovuan hyvin. / Ei kehuttavua. Kipienä olen.

- Terveh, Anni! Mitä kuuluu?
- No terveh, Jušši! Hyvyä vain. A šiula?
- Ei šen kummempua.

Hyväštil

Jiä terveheksi!

Mäne tervehenä!

Jiäkyä terveheksi!

Mänkyä tervehenä!

TEHTÄVÄ 4. Kirjuta oikiet tervehykšet.

Klo 8.00

Klo 14.00

Klo 20.00

TEHTÄVÄ 5. Kirjuta šopivat verbit.

1. Mie Muarie Kallijeva.
Mie: 20-vuotini.
Mie Jyškyjärveštä päin.
Nyt mie Petroskoissa.
Mie : "Terveh teilä!"
2. Hiän Pekka Pekšujev.
Hiän Koštamukšessa.
Pekka karjalakši ta venäjäkši.
Pekka karjalaini.

TEHTÄVÄ 6. Vaštua kyšymyksiših.

Kuin šiilma kučutah?

Kuin vanha olet?

Mitä kieltä šie pakajat?

Mistä päin šie olet?

Missä šie elät nyt?

Mitä šiula kuuluu?

MIMMONI?

pieni < > šuuri
kaunis < > ruma
vanha < > nuori
ruataja < > laiska
hyvä < > paha
iloni < > ikävä
poikkoi < > hil'ani
rohkie < > varačču

Mimmoni šie olet? – Mie olen nuori ta iloni naini.
Mimmoni hiän on? – Hiän on hyvä ta ruataja mies.

TEHTÄVÄ 7. Kačo kuvua ta kekši pieni kertomuš täštä mieheštä. Taulukon henkilötijot autetah šilma.

Etunimi	Pekka
Šukunimi	Pekšujev
Muamonkieli	Karjala
Muut kielet	venäjä ta šuomi
Šyntymäpaikka	Kalevala
Šyntymäaika	12.4.1963
Elinpaikka	Petroskoi

Ken hiän on?
Kuin vanha hiän on?
Mistä päin hiän on?
Missä hiän eläy nyt?
Mitä kieltä hiän pakajau?
Mimmoni hiän on?

MI TÄMÄ ON?

Mi tämä on?
Še on kirja.

Mi tämä on?
Še on kynä.

Mi tämä on?
Še on vihko.

Mi tämä on?
Še on laukku.

KEN HIÄN ON?

Ken hiän on?
Hiän on naini.
Hiän on muamo.
Mimmoni muamo on?
Hiän on nuori ta kaunis.

Ken hiän on?
Hiän on mieš.
Hiän on tuatto.
Mimmoni tuatto on?
Hiän on rohkiet ta poikkoi.

Ken hiän on?
Hiän on lapši.
Hiän on pieni tyttö.
Hiän on Našto.
Mimmoni Našto on?

MIN VÄRINI?

Mušta
Ruškie

Valkie
Keltani

Vihrie
Harmua

Šinini
Pruuni

Min värini kirja on? – Še on harmua.

Min värini kynä on?

Min värini vihko on?

Min värini laukku on?

LUKU 3

VERBIN NEGATIIVIMUOTO

KIELITIETO

Mie olen opaštuja.

Šie olet kiäntäjä.

Hiän on Petroskoissa.

Myö olemma kyläššä.

Työ oletta Venäjällä.

Hyö ollah Šuomešša.

Mie en ole opaštuja.

Šie et ole kiäntäjä.

Hiän ei ole Petroskoissa.

Myö emmä ole kyläššä.

Työ että ole Venäjällä.

Hyö ei olla Šuomešša.

Paissa-verbin positiivimuoto

mie pakaja-n myö pakaja-mma

šie pakaja-t työ pakaja-tta

hiän pakaja-u hyö paissa-h

Paissa-verbin negatiivimuoto

mie en pakaja myö emmä pakaja

šie et pakaja työ että pakaja

hiän ei pakaja hyö ei paissa

Šie olet opaštuja.

Hiän pakajau karjalakši.

Oletko šie opaštuja?

Pakajauko hiän karjalakši?

Olenko mie?

Olemmako myö?

Oletko šie?

Olettako työ?

Onko hiän?

Ollahko hyö?

Oletko šie opaštuja?

– Kyllä, mie olen opaštuja. / – Ei, mie en ole opaštuja.

– Olen. / – En ole.

– Kyllä. / – En.

Onko hiän opaštaja?

– Ei, hiän ei ole opaštaja.

Pakajatto šie karjalakši?

– Kyllä, mie pakajan karjalakši.

Pakajauko hiän suomekši?

– Ei, hiän ei pakaja suomekši.

Pakajattako työ venäjäkši?

– Kyllä, myö pakajamma venäjäkši.

Mie en pakaja karjalakši.

Pakajan karjalakši vain vähän.

Pakajan karjalakši melko hyvin.

Pakajan karjalakši hyvin.

Pakajan karjalakši oikein hyvin.

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kyšymykših positiivisešti tai negatiivisešti.

Malli: Oletko šie naini? – Kyllä, mie olen naini.

Oletko šie mieš? – Ei, mie en ole mieš. Mie olen naini.

1. Oletko šie naini?

4. Oletko šie suomelaini?

2. Oletko šie mieš?

5. Oletko šie opaštuja?

3. Oletko šie karjalaini?

6. Oletko šie töissä?

7. Oletko šie kiäntäjä?	10. Pakajatko šie šuomeksi?
8. Oletko šie Petroskoista päin?	11. Pakajatko šie venäjäksi?
9. Oletko šie 30-vuotini?	12. Pakajatko šie karjalaksi?

TEHTÄVÄ 2. Kačo kuvua ta kekši kertomuš.
Vaštua kyšymyksiš.

Onko hiän naini vain mieš?
 Onko hiän opaštuja?
 Onko hiän töissä?
 Onko hiän nuori?
 Onko hiän laiska?
 Onko hiän Karjalašta päin?
 Pakajauko hiän šuomeksi?
 Kuin vanha hiän on?
 Mimmoni hiän on?

TEHTÄVÄ 3. Löyvä verbien kieltomuoto. Täytä taulukko.

Malli:	<i>Opaštuo</i>
<i>opaššu-n</i>	<i>opaššu-mma</i>
<i>opaššu-t</i>	<i>opaššu-tta</i>
<i>hiän opaštu-u</i>	<i>hyö opaššuta-h</i>

<i>Personapronomini</i>	<i>Kieltoverbi</i>	<i>Vartalo</i>
<i>mie</i>	<i>en</i>	<i>opaššu</i>
<i>šie</i>	<i>et</i>	<i>opaššu</i>
<i>hiän</i>	<i>ei</i>	<i>opaššu</i>
<i>myö</i>	<i>emmä</i>	<i>opaššu</i>
<i>työ</i>	<i>että</i>	<i>opaššu</i>
<i>hyö</i>	<i>ei</i>	<i>opaššuta</i>

Kirjuttua

kirjuta-n	kirjuta-mma
kirjuta-t	kirjuta-tta
hän kirjutta-u	hyö kirjuteta-h

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

Lukie

luve-n	luve-mma
luve-t	luve-tta
hän luko-u	hyö luvetah

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

Käyvä

käy-n	käy-mmä
käy-t	käy-ttä
hiän käy-pi	hyö käyväh

Personapronomini	Kieltoverbi	Vartalo

TEHTÄVÄ 4. Luve virkkehet. Huomua verbit.

Mie opaššun karjalan kieltä. Hiän opaštuu šuomen kiel-tä. Opaššuttako työ Šuomešša? – Emmä opaššu, myö opaššumma Venäjällä. Mie kirjutan šuomekši. Hiän ei kirjuta karjalakši. Mie käyn karjalan kielen kurššiloilla. Hyö kirjutetah karjalakši melko hyvin. Kirjutatko karjalakši? – Kyllä, mie kir-jutan karjalakši. Mie luen karjalakši hyvin. Hiän käypi kouluo. Myö emmä lue šuomekši. Myö luvemma venäjäkši oikein hy-vin. Hyö käyväh kešällä Ruočissa. Luvetahko hyö hyvin? – Ei, hyö ei luveta hyvin.

TEHTÄVÄ 5. Taivuta šanuo-, kyšyö-, ruatua-verbit positii-vissa ta negatiivissa.

KONŠA?

Kešä → kešällä, šykyšy → šykyšyllä, talvi → talvella, kevät → kevyällä.

Huomeneš → huomenekšella, päivä → päivällä, ilta → illalla,
yö → yöllä.

Valkie < > pimie. Päivällä on valkie. Yöllä on pimie.
Lämmin < > vilu. Talvella on vilu. Kesällä on lämmin.

- Mimmoni šia tänäpiänä on?
- Tänäpiänä on vilu šia. Eklein oli lämmin.

Netälinpäivät

Enšiarki → enšiarkena
Enšiarki on ensimmäini netälinpäivä.

Toiniarki → toisarkena
Toiniarki on toini netälinpäivä.

Serota → serotana
Serota on kolmaš netälinpäivä.

Nelläšpäivä → nellänäpiänä
Nelläšpäivä on nelläš netälinpäivä.

Piätinccä → piätinccänä
Piätinccä on viiješ netälinpäivä.

Suovatta → suovattana
Suovatta on kuuvveš netälinpäivä.

Pyhäpäivä → pyhänäpiänä
Pyhäpäivä on šeicčemeš netälinpäivä.

- Konša olet Kalevalašša?
- Nellänäpiänä huomenekšella.
- Konša šie käyt karjalan kielen kurššiloilla?
- Toisarkena ta piätinccänä.

TEHTÄVÄ 6. Vaštua kyšymyksiših.

Mi netälinpäivä tänäpäinä on? Tänäpäinä on
Mi netälinpäivä huomena on? Huomena on
Mi netälinpäivä ylihuomena on? Ylihuomena on
Mi netälinpäivä oli eklein? Eklein oli
Mi netälinpäivä oli toissapiänä? Toissapiänä oli

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymyksiših.

Malli: Moneško netälinpäivä serota on?

Še on kolmas netälinpäivä.

Moneško netälinpäivä pyhäpäivä on?
Moneško netälinpäivä enšiarki on?
Moneško netälinpäivä šuovatta on?
Moneško netälinpäivä toiniarki on?
Moneško netälinpäivä piätinččä on?

Tehtävä 8. Vaštua kyšymyksiših.

Kekši lisyä kyšymyksišie.

Oletko šie Mikittä?
Elätkö šie Louhešša?
Pakajatko šie venäjäksi?
Ruatko šie pyhänäpäinä?
Šanotko yöllä: "Hyvyä päivyä!"?
Oletko šie šuomelaini?
Šanotko huomenekšella: "Hyvyä huomenta!"?
Opaššutko venäjän kieltä?
Kyšytkö karjalaksi: "Mitä kuuluu?"?
Käytkö šie karjalan kielen kurššiloilla?
Onko tänäpäinä vilu šia?
Onko tänäpäinä piätinččä?
Onko kešällä lämmin?
Onko ylihuomena nelläspäivä?

TEHTÄVÄ 9. Kirjuta -ko/-kö-kyšymys.

-? – Kyllä, mie opassun karjalan kieltä.
.....? – En, mie en pakaja suomeksi.
.....? – En, mie luvon venäjäksi.
.....? – Kyllä, pakajan karjalaksi.
.....? – Kyllä, olen karjalaini.
.....? – En, mie elän Kiestinkissä.
.....? – En, mie en rua huomena.

TEHTÄVÄ 10. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä talo on pieni.

Onko tämä talo pieni? Ei, še ei ole pieni. Še on šuuri.

Tuo kynä on ruškie.

Onko tuo kynä ruškie? Ei, še ei ole ruškie. Še on valkie.

1. Tämä kuva on kaunis.
2. Tämä kylä on vanha.
3. Tämä maito on vilu.
4. Tämä järvi on šyvä.
5. Tuo meččä on vihrie.
6. Tuo kauppa on pieni.
7. Tuo matto on hyvä.
8. Tämä koira on mušta.
9. Tämä takki on ruškie.

TEHTÄVÄ 11. Luve teksti. Šiitä merkiče, onko oikein vain viärin?

Hiän on Vasselei Lipkin. Hiän on nuori mieš. Vasselei on 24-vuotini. Vasselei pakajau venäjäksi. Vasselei opaštuu karjalan kieltä iltakurššiloilla. Hiän ei pakaja vielä hyvin karjalaksi. Vasselei on Kiestinkistä päin. Kiestinki on pieni karjalaini kylä. Nyt hiän ei elä Kiestinkissä. Hiän eläy Petroskoissa. Petroskoi on šuuri kaupunki. Päivällä Vasselei on töissä. Enšiarkena ta serotana illalla hiän käypi karjalan kielen kurššiloilla. Kurššilla Vasselei kirjuttau, lukou ta pakajau karjalaksi.

Malli: Häntä kučutah Vasselei.

1. Vasselei on vanha mieš.
2. Hiän ei pakaja venäjäkši.
3. Vasselei pakajau karjalakši vain vähän.
4. Nyt hiän eläy Kiestinkissä.
5. Kiestinki on pieni kylä.
6. Vasselei opaštuu, hiän ei ole töissä.
7. Karjalan kielen kuršsit ollah ilalla.

LUKU 4

PEREH TA KOTI

Lešosen pereh ta koti

Täššä kuvaššä on Lešosen pereh. Anni Lešoni on 35-vuotini nuori naini. Hiän on miehellä. Hänen mieš on Šanteri Lešoni. Šanterilla on 37 vuotta. Anni ta Šanteri jo 10 vuotta ollah yheššä.

Pereheššä on kolme lašta: kakši poikua ta tyttö. Tyttö Mari on nuorin lapšista. Mari on pikkaraini, hänellä on 6 kuukautta. Vanhempi poika Viljo on 9 vuuvven vanha. Hiän käypi kouluo. Nuorempi poika Kirilä on 3-vuotini, hiän on vielä šeimissä. Mari on Kirilän ta Viljon čikko. Kirilä ta Viljo ollah Marin veikot. Heijän mamma Anni on nyt koissa hoitolomalla ta pappa Šanteri on töissä mečäššä.

Lešoset eletäh omaššä taloššä Vuokkiniemeššä. Heijän šuuri puini pirtti on Kuittijärven rannalla. Talo on kakšikertani. Alakerraššä on šuuri huoneh, keittijö, pešuhuoneh, kyly ta

upornoi. Yläkerrässä on kaksi makuuhuonehta ta leikkikamari. Lešosien talo on uusi ta kaunis. Šanteri rakenti šen iče.

Šanterin vanhemmat eletäh Venehjärven kylässä. Šielä heilä on pieni, ka mukava talo. Venehjärvi on oikein kaunis karjalaini kylä. Šanterin tuatto livana on šyntyn Venehjärveššä 1940 vuotena. Muamo Iro on Puatanešta päin. Hänellä on 65 vuotta. livana ta Iro eletäh yheššä jo 38 vuotta. Heilä on nellä lašta. Šanteri on nuorin. Irolla ta livanalla on yheksän punukua. Hyö ollah ämmö ta ukko. Kaikki lapšet ta punukat käyväh ukkol'ašša joka kešä.

TEHTÄVÄ 1. Luvet teksti, kačo kuvie ta kirjuta.

Malli: Anni Lešoni, muamo, 35 vuotta.

Šanteri Lešoni,
 Viljo,
 Mari,
 Kirilä,
 livana Lešoni,
 Iro Lešoni,

KIELITIETO

KENEN?

Mie	miun	Myö	meijän (miän)
Šie	šiun	Työ	teijän (tiän)
Hiän	hänen	Hyö	heijän (hiän)

Hiän on **miun veikko**. Tämä kaunis naini on **hänen čikko**.
Meijän pereh on šuuri. Onko **heijän tuatto** koissa? Missä eläy **šiun ämmö**?

Kenen mieš Šanteri on? – Hiän on Annin mieš.

Kenen muamo Iro on? – Hiän on Šanterin muamo.

Kenen punukka Mari on? – Hiän on livanan ta Iron punukka.

Mi on **punukan nimi**? – **Hänen nimi** on Viljo.

Mi on **ukon nimi**? – **Hänen nimi** on livana.

Mi on **kylän nimi**? – **Šen nimi** on Vuokkiniemi.

Mi on **šiun nimi**? – **Miun nimi** on

Mi on **šiun šukunimi**? – **Miun šukunimi** on

Mimmoni on **tiän pereh**? – **Miän pereh** on

KELLÄ?

Mie	miula	Myö	meilä
Šie	šiula	Työ	teilä
Hiän	hänellä	Hyö	heilä

Miula on kaksi veikkua. **Meilä** on oma talo. Onko **šiula** pereh-tä? **Heilä** on monta lašta. **Hänellä** on yksi čikko.

Kellä on kolme lašta? – **Annilla ta Šanterilla**.

Kellä on yheksän punukkua? – **livanalla ta Irolla**.

Kellä on pieni ta mukava pirtti? – **Ämmöllä ta ukolla**.

Montako čikkua **Kirilällä ta Viljolla** on?

– **Heilä** on yksi čikko.

Kuin monta veikkuo on **Marilla**?

– **Hänellä** on kaksi veikkuo.

Kuin monta čikkuo ta veikkuo **šiuła** on? **Miula** on

Montako lašta teilä on? **Meilä** on

Huomua!

Montako? = Kuin monta?

Yksi veikko – kaksi veikkuo

Yksi ämmö – kaksi ämmyö

Yksi punukka – monta punukkua

Yksi kylä – monta kylyä

Yksi šeukku – viisi šeukkuo

Yksi vävy – viisi vävyö

Yksi pirtti – kolme pirttie

Yksi täti – kolme tätie

Yksi pereh – monta perehtä

Yksi mies – monta miestä

**TEHTÄVÄ 2. Šanele omašta pereheštä. Kyšymykšet aute-
tah šilma.**

Missä šie elät?

Onko šiuła oma talo / korttieri?

Mimmoni on šiuun talo / korttieri?

Kuin monta huonehta on šiuun korttierissa?

Mimmoni on šiuun pereh?

Onko šiuła veikkuo ta čikkuo?

Oletko šie miehellä / onko šiuła naini?

Mi on šiuun miehen / naisen nimi?

Kuin monta lašta teilä on?

Kuin vanhat hyö ollah?

Onko teilä koira tahi kišša?

TEHTÄVÄ 3. Merkiče, missä huonehešša huonehtarpehet ollah.

Huoneh- tarpehet	Olo- huoneh	Keittijö	Makuu- huoneh	Pešuhuoneh ta kyly
ruokastola		x		
šänky				
vašta				
jiäškuappi	.			
stuula				
aštieškuappi				
televiisori				
matto				
laučča				
peilistola				
tivana				
lautiet				
šuihku				
aštieallaš				
lepoissuin				
kivikiukua				
piironki				
šähköhella				
vuateskuappi				
nuaklikko				
kirjapolčča				
skammi				
pešukoneh				

MISSÄ?

Inessiivi

-ssa/-ssä, -ssä/-ssä

Adessiivi

-lla/-llä

Kirja on škuapissa.

Myö elämmä vanhašša pirtissä.

Tuatto on mečäššä.

Hyö ollah kiriköššä.

Vihko on stolalla.

Kišša istuu kirjavalla matolla.

Lapši on pihalla.

Lintu laulau katolla.

Konsonanttivaihtelut (luja ašteh ta heikko ašteh):

čč ~ č: meččä – mečäššä, laučča – laučalla.

kk ~ k: kirikkö – kiriköššä, kikki – kikillä.

pp ~ p: kuppi – kupissa, pappi – papilla.

tt ~ t: huttu – hutušša, matto – matolla.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

a) Malli: Missä kirja on? Laukku. Missä vihko on? Stola.
Kirja on laukušša. Vihko on stolalla.

1. Missä koira on? Koppi.
2. Missä kuppi on? Škuappi.
3. Missä maito on? Kuppi.
4. Missä tyttö on? Kirikkö.
5. Missä muamo on? Tori.
6. Missä auto on? Tie.
7. Missä vihko on? Stola.
8. Missä veikko on? Pirtti.
9. Missä poika on? Kauppa.
10. Missä kukka on? Ikkuna.
11. Missä kišša on? Matto.
12. Missä ukko on? Meččä.
13. Missä čikko on? Piha.
14. Missä ämmö on? Keittijö.

b) Malli:	<i>Missä kirja on?</i>	<i>Missä vihko on?</i>
	<i>Šuuri laukku.</i>	<i>Pieni stola.</i>
	<i>Kirja on šuurešša laukušša.</i>	<i>Vihko on pienellä stolalla.</i>

Pieni koppi.	Šuuri tie.	Pieni matto.
Šuuri škuappi.	Pieni stola.	Šuuri meččä.
Pieni kuppi.	Šuuri pirtti.	Šuuri piha.
Pieni kirikkö.	Pieni kauppa.	Pieni keittijö.
Šuuri tori.	Pieni ikkuna.	

TEHTÄVÄ 5. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä on pieni laukku. Missä kirja on?
Kirja on pienešša laukušša.

Tämä on hyvä kauppa. Missä Pekka on?
 Tämä on pieni tori. Missä Anni on?
 Tämä on šuuri šinčči. Missä poika on?
 Tämä on kirjava matto. Missä kišša on?
 Tämä on šuuri olohuoneh. Missä veikko on?
 Tämä on vanha pirtti. Missä tyttö on?
 Tämä on pimie nurkka. Missä koira on?
 Tämä on levie stola. Missä vihko on?
 Tämä on pieni värčči. Missä kukkani on?
 Tämä on kuuma kyly. Missä ukko on?

TEHTÄVÄ 6. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä on stola. Stolalla on kirja.
Missä kirja on? Še on stolalla.
Tämä on kauppa. Kaupašša on Pekka.
Missä Pekka on? Hiän on kauppašša.

Tämä on kirikkö. Kiriköššä on Anni.
 Tämä on stuula. Stulalla on kirja.
 Tämä on šinčči. Šinčissä on värčči.
 Tämä on värčči. Värčissä on kukkani.
 Tämä on koulu. Koulušša on poika.

Tämä on pirtti. Pirtissä on tyttö.
 Tämä on kirja. Kirjašša on kuva.
 Tämä on tori. Torilla on muamo.
 Tämä on makuuhuoneh. Makuuhuonehešša on šänky.
 Tämä on ikkuna. Ikkunalla on kukka.
 Tamä on laučča. Laučalla on vašta.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymyših.

Missä huonehešša ollah jiäškuappi ta ruokastola?
 Missä huonehešša ollah tivana ta televiisori?
 Missä huonehešša ollah šänky ta vuateškuappi?
 Missä huonehešša ollah šuihu ta muila?

TEHTÄVÄ 8. Luve ket't'uruno iäneh.

Ken šöi kešävoin?
 – Hiiri šöi kešävoin.
 Missä hiiri? – Aitan alla.
 Missä aitta? – Tuli poltti.
 Missä tuli? – Vesi šammutti.
 Missä vesi? – Härkä joi.
 Missä härkä? – Niityllä.
 Missä niitty? – Kukko n'okki.
 Missä kukko? – Kuušikošša.
 Missä kuušikko? – Kirveš leikkai.
 Missä kirveš? – Kannon piäššä.
 Missä kanto? – Kontie vei.
 Missä kontie? – Yhekšän meren takana.

MIMMONI?

1. šuuri talo	< >	pieni talo
2. lyhyt matka	< >	pitkä matka
3. pehmie leipä	< >	kova leipä
4. helppo tehtävä	< >	vaikie tehtävä

5. jykie laukku	< >	kepie laukku
6. vilu šia	< >	lämmiin šia
7. levie tie	< >	kaitani tie
8. nuori mieš	< >	vanha mieš
9. uuši auto	< >	vanha auto
10. hyvä poika	< >	paha poika
11. viisaš ukko	< >	tyhmä ukko
12. iloni tyttö	< >	šurullini tyttö
13. pohatta naini	< >	köyhä naini
14. kaunis priha	< >	ruma priha
15. hyväšiamini neičyt	< >	vihani neičyt
16. poikkoi ihmini	< >	hijaš ihmini
17. mukava kino	< >	ikävä kino
18. kallis šormuš	< >	halpa šormuš
19. hienoni kirja	< >	pakšu kirja
20. lihava naini	< >	laiha naini
21. laiska tyttö	< >	ruataja tyttö
22. terveh vanhuš	< >	kipie vanhuš

TEHTÄVÄ 9. Vaštua kyšymykših.

1. Ken on vanha?
- Mimmoni Mikko on?

Pekka

Mikko

2. Ken on pohatta?
- Mimmoni Muarie on?

Iro

Muarie

3. Ken on lihava?
 Mimmoni Veikko on?

Väinö Veikko

4. Ken on iloni?
 Mimmoni Mikittä on?

Vasselei Mikittä

5. Mi on kallis?
 Mimmoni paita on?

turkki paita

6. Mi on pehmie?
 Mimmoni kirpiččä on?

pieluš

kirpiččä

7. Mi on uuši?
 Mimmoni veneh on?

auto

veneh

TEHTÄVÄ 10. Luaji mallin mukah.

Malli: Kellä on kaunis čikko? mie
Miula on kaunis čikko.

Kellä on miellyttävä veikko?	mie
Kellä on mukava kaveri?	šie
Kellä on hyvä opaštaja?	hiän
Kellä on viisaš tuatto?	myö
Kellä on hyväččäini šeukku?	työ
Kellä on älykäš lapši?	hyö
Kellä on laiska kišša?	Toivo
Kellä on vihani koira?	Anni

TEHTÄVÄ 11. Luaji virkkehet käyttjän oikiella olijie šanoja.

Malli: Miehellä on Miehellä on uuši auto.

Miehellä on	
Tuatolla on	
Meijän ukolla on	vanha puutalo, uuši auto,
Hänen čikolla on	hyvä oppikirja, kaunis
Ämmöllä on	mekko, miellyttävä naini,
Pojalla on	mukava yštävä, poikkoi
Tytöllä on	punukka, älykäš lapši,
Muamolla on	hyväččäini kišša, pieni
Lapšella on	koira, viisaš šeukku
Veikolla on	
Naisella on	

TEHTÄVÄ 12. Luaji mallin mukah.

Malli: Ken tämä tyttö on? Anni – miun čikko – kaunis.
Tämä tyttö on Anni. Hiän on miun čikko. Anni on kau-
nis tyttö. Tämä kaunis tyttö on miun čikko Anni.

Ken tämä poika on?	Ontto – miun veikko – miellyttävä.
Ken tämä priha on?	Jušši – miun kaveri – mukava.
Ken tuo naini on?	Santra – meijän muamo – hyvä.

Ken tuo mieš on?
Ken tuo lapši on?

Šanteri – heijän tuatto – viisaš.
Toivo – miun šeukku – hyväččäini.

LUKU 5

IHMISEN ULKONÄKÖ TA LUONTO

Miula on yštävä. Hänen nimi on livana. livana on hyvä ta komie priha. Hiän on muamoh näköni. Hänellä on šiniset šilmät ta valkie tukka. livanalla on koira Vahti. Vahti on tottelija koira. Šillä on mušta karva ta lyhyt häntä.

Ken on hyvä ta komie priha?

– livana on hyvä ta komie priha.

Kellä on šiniset šilmät ta valkie tukka?

– livanalla on šiniset šilmät ta valkie tukka.

Kenen näköni livana on?

– Hiän on muamoh näköni.

Tukka pitkä, lyhyt, šuora,
 kihara

Miula on kihara tumma tukka.

Näkö pyörie, kaitani, levie

Vasseleilla on levie näkö.

Šilmät šuuret, pienet,
 muššat, kaunehet

Hänellä on šuuret vihriet
šilmät.

N'okka šuuri, pieni, viärä,
 kippura

Lapšella on pieni n'okka.

Pošket rušket, pakšut

Tytöllä on pakšut pošket.

Šuu šuuri, pieni

Veikolla on šuuri šuu.

Huulet pakšut, kaitaset,
 rušket

Muamolla on rušket huulet.

Korvat šuuret, pienet

Pojalla on pienet korvat.

Jalat	šuoat, viäät, pität	Čikolla on pität ta šuoat jalat.
Kiät	lyhyöt, pität, voimakkahat	Prihalla on voimakkahat kiät.
Hartiet	leviet, voimakkahat	Miehellä on leviet hartiet.
Viikšet	lyhyöt, pität, harmuat	Ukolla on harmuat viikšet.
Parta	pitkä, lyhyt, harva, turpie	Tuatolla on turpie parta.

KIELITIETO

YKSIKKÖ

Ken on pieni?
Tytö on pieni.

Mi on pieni?
N'okka on pieni.

Huomua!

Šilmät ollah šiniset.
Korvat ollah pienet.
Jalat ollah pität.

MONIKKO

Ket ollah pienet?
Tytöt ollah pienet.

Mit ollah pakšut?
Pošket ollah pakšut.

Miula on šiniset šilmät.
Šiula on pienet korvat.
Hänellä on pität jalat.

TEHTÄVÄ 1. Yhissä sanat šanaliittoh. Kirjuta virkkehet.

Malli: Kihara tukka. Miun muamolla on kihara tukka.

kihara	näkö
pakšut	hartiet
kippara	viikšet
levlet	huulet
pität	tukka
pyörie	šilmät
ruškiet	n'okka
tummanruškiet	pošket

TEHTÄVÄ 2. Luaji mallin mukah.

Malli: Hänellä on harmua piä. – Hiän on harmuapäini.

Hänellä on pitkä tukka.
Hänellä on levie näkö.
Hänellä on muššat šilmät.
Miehellä on harmua parta.
Naisella on šuorat jalat.

TEHTÄVÄ 3. Löyvä vaštakohta.

Malli: tyhmä < > viisaš

tyhmä	
rookie	
hil'l'ani	
iloni	poikkoi, terveh, vihani,
pahannäköni	viisaš, hyvännäköni,
heikko	ikävä, vähäpakinaini,
laiska	varačču, ahkera.
pakasija	
hyväšiamini	

TEHTÄVÄ 4. Pane šanat oikieh järješšykšeh. Kirjuta virk- kehet.

Malli: Tällä, on, nenä, kippura, pojalla.

– Tällä pojalla on kippura nenä.

1. Kaunehet, tytöllä, šiniset, on, šilmät.
2. Tuolla, kihara, on, pojalla, tukka.
3. Veikkoni, on, luonnoltah, ta, rauhallini, čuippo.
4. Tykätäh, kaikki, ihmiseštä, hyväšiamiseštä.
5. Meijän, on, viisaš, ukko.
6. On, pieni, čikollani, n'okka.
7. Miellyttävä, hiän, ulkonävöltäh, on.
8. Outi, šinišilmäni, on.

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kyšymykših.

- Min väriset šilmät šiula on?
- Mimmoni tukka šiula on?
- Kenen näköni šie olet?
- Oletko šie tuaton näköni?
- Oletko šie pakasija ihmini?
- Oletko šie hil'l'ani?
- Mimmoni ihmini šie olet?

TEHTÄVÄ 6. Kirjuta, mimmoni on šiun yštävä ulkonävöl-täh ta luonnoltah.

TEHTÄVÄ 7. Luve iäneh. Mitä nämä šanonnat merkitäh?

Rahvahan šuušta kuultuo

Vanha kuin taivaš.
Terveh kuin kallivo.
Šilmät kuin šuolavakat.
Köyhä kuin kirikön rotta.

Kaunis on kaupoiksi parempi, ruma töillä runšahampi.
Peili ristikanšua ei kaunissa.
Mimmoni lintu, šemmoset ni laulut.

VUATTIET

Miula on mušta pušero piällä. Tytöllä on kaunis mekko piällä.
Ämmöllä on yöpaita piällä. Hänellä on lämmin paltto piällä.

paita
 pukšut
 mekko
 hameh
 pušero
 villapaita
 villaliivi
 talvitakki
 šajetakki
 paikka
 kaklapaikka
 nahkakenkät
 stupnit
 kumikenkät
 lakki
 karvalakki
 toššut / kuatančat
 jalačit

yöpaita
 alušpukšut
 alušpaita
 šukat
 paltto
 kintahat
 šormikkahat
 uimapuku
 halatti
 töppöset
 kravatti
 vyö
 nänniliivit
 šukkahoušut
 sontikka
 näštyykki /
 nenäliina

Piä Lakki, paikka on **piäššä**.
 Kakla Kaklapaikka, kravatti on **kaklaššä**.
 Jalka Kenkät, šukat ollah **jalaššä**.
 Käsi Kintahat, šormikkahat ollah **kiäššä**.
 Piällä Mekko, paita, takki on **piällä**.

Huomua!

Kenkät ollah jalaššä.

Šormikkahat ollah valkiet.

Pukšut ollah muššat.

Miula on kenkät jalaššä.

Šiula on valkiet šormikkahat.

Hänellä on muššat pukšut.

TEHTÄVÄ 8. Kirjuta, mitä vuatetta šiula on nyt piällä.

TEHTÄVÄ 9. Mi vuate ei kuulu joukkoh? Pyyhi še šana.

- a) mekko, nänniliivit, šukkahoušut, kravatti;
- b) kenkät, kuatančat, kintahat, stupnit;
- č) karvalakki, uimapuku, turkki, toššut;
- d) halatti, kumikenkät, šajetakki, sontikka.

Värit

ruškie	vualienruškie	tummanruškie
šinini	vualienšinini	tummanšinini
keltani	vualienkeltani	tummankeltani
pruuni	vualienpruuni	tummanpruuni
harmua	vualienharmua	tummanharmua
vihrie	vualienvihrie	tummanvihrie
valkie		
mušta		
oranšši		
violetti		

Min värini on Karjalan tasavallan lippu?

– Še on ruškie, vualienšinini ta vihrie.

Min värini on päiväni?

– Še on kullanvärini.

Mi väri paššuau šiula?

– Miula paššuau ruškie ta pruuni.

Mi väri paššuau hänellä?

– Hänellä paššuau šinini.

TEHTÄVÄ 10. Vaštua kyšymyksiših.

Mi on šiun lempiväri?

Mi on šiun lempivuate?

Mi väri paššuau šiula?

Paššuauko šiula vihrie?

Paššuauko šiun kaverilla mušta?

TEHTÄVÄ 11. Luaji mallin mukah.

*Malli: Kellä on šinini mekko piällä? Anni
Annilla on šinini mekko piällä.*

Kellä on valkie pušero piällä?	Väinö
Kellä on muššat kenkät jalašša?	Mie
Kellä on lämmin lakki piäššä?	Ämmö
Kellä on kaunis hameh piällä?	Muamo
Kellä on lämpimät villakintahat kiäššä?	Tyttö
Kellä paššuu vihie väri?	Hiän
Kellä paššuu šinini?	Iro

TEHTÄVÄ 12. Piirušša vihkoh Aino ta Ainon vuattiet.

Väritä kuva.

Aino

Aino on karjalaini tyttö. Hiän on 14-vuotini. Mimmoset vuattiet hänellä on?

Pušero on harmua.

Hameh on violetti.

Takki on tummanpruuni.

Šukkahoušut ollah valkieta, ta stupnit ollah muššat.

Laukku on pruuni.

Sontikka on oranšši.

TEHTÄVÄ 13. Kyšy pariltaš, kuin äijän nämä tavarat makšetah.

Malli: Kuin äijän makšau tämä paikka?

– Še makšau 250 rupl'ua.

Äijänkö makšetah nämä töppöset?

– Ne makšetah 142 rupl'ua 50 kopeikkua

1. kaklapaikka	420 rpl.
2. kello	760 rpl.
3. šuka	25, 50 rpl.
4. kumikenkät	539 rpl.
5. kirja	379, 90 rpl.
6. pukšut	1200 rpl.

Tehtävä 14. Luve dialogi. Kekši šamantapani dialogi: mitä myöjä ta oštaja paissah vuatekaupašša.

Vuatekaupašša

- Terveh!
- Terveh!
- Äijänkö makšau tämä šinini villapaita?
- Še makšau 1400 rupl'ua.
- Äijänkö makšau tuo harmua kaklapaikka?
- 500 rupl'ua. Villapaita ta kaklapaikka yhteh lašettuna 1900 rupl'ua.
- Täššä 2000 rupl'ua, olkua hyvä.
- Passipo ta 100 rupl'ua takasin.
- Passipo ta jiäkyä tervehekši!
- Mäne tervehenä ta tule toičči!

TEHTÄVÄ 15. Luve ilmotuš tarkkah. Vaštua kyšymyškših.

Ilmotuš

Kauppa on auki

enš-piät	klo 9-19
šuv	klo 9-17
pyh	kiini

1. Onko kauppa auki nellänäpiänä?
2. Onko kauppa auki pyhänäpiänä?
3. Konša kauppa on kiini?
4. Minä netälinpäivinä kauppa on auki?

TEHTÄVÄ 16. Arvua arvautukšet. Löyvä oikie vaštauš.

Kumuol'l'ah täyši, kohallah tyhjä.
Pohjatoin, kannetoin, luuta-lihua täyši.
Päivällä lihua ta vertä täyši, yöllä tyhjä.

jalka ta kenkä,
lakki, šormuš

TEHTÄVÄ 17. Selitä mimmoni on?

Kesselipiä; huimapiä; havuhattu; kielilippari; hätäpukšu.

KIELITIETO

MONIKON NOMINATIIVI

MIT? KET? MIMMOSET?

Tytöt ollah hyväččäiset.

Veikot opaššutah koulušša.

Kirjat ollah stolalla.

Laukut ollah stuulalla.

Pojat ollah poikkoit.

nämä

nuo

ne

Nämä tytöt ollah kaupašša.

Nuo tytöt ollah kirjaštošša.

Nämä kirjat ollah stolalla.

Hyö oššetah leipyä.

Hyö luvetah.

Ne ollah mukavat.

TEHTÄVÄ 18. Lue dialogit. Huomua šanat monikošša.

– Ket nämä pojat ollah?

– Pekka ta Mikko. Hyö ollah kaverukšet.

– Ketpä nuo pojat ollah?

– Nuo ollah Jyrki ta Puavila. Hyö ollah vellekšet.

– Missä oppikirjat ollah?

– Ne ollah tuola.

Konsonanttivaihtelut:

k ~ Ø: laki – lua-t

k ~ v: joki – jove-t

k ~ j: poika – poja-t

t ~ Ø: pata – puat

t ~ v: lupa – luva-t

t ~ j: paita – paija-t

p ~ v: leipä – leivä-t

rt ~ rr:	virta – virra-t	lk ~ l:	polku – polu-t
lt ~ ll:	ilta – illa-t	rk ~ r:	kurki – kure-t
nt ~ nn:	kanto – kanno-t	tk ~ t:	matka – mata-t
mp ~ mm:	lampi – lammi-t	ht ~ h:	puhaš – puhtaha-t
št ~ šš:	mušta – mušša-t	hk ~ h:	uhka – uha-t
		sk ~ s:	laiska – laisa-t

TEHTÄVÄ 19. Luaji mallin mukah.

Malli: pirtti – pirtit, poika – pojat

- a) čuppu, verkko, vačča, tikka, takki, tyttö, lamppu, huttu, laučča.
b) šuku, šota, huapa, šika, ruoka, kipu, pouta, aika, aita, mato, noki.
č) parta, lintu, pelto, lämmin, košto, kerta, kinnaš, ualto, ranta.
d) jälki, pitkä, laiska, jalka, märkä, nälkä, härkä, matka.

Muissal

pieni – piene-t	kallis – kallehe-t
šuuuri – šuure-t	kaunis – kaunehe-t
nuori – nuore-t	kuurnis – kuurnehe-t
huuli – huule-t	mieš – miehe-t
viisaš – viisaha-t	likani – likase-t
älykäš – älykkähä-t	vihani – vihase-t
voimakas – voimakkaha-t	šinini – šinise-t
tolkukas – tolkukkaha-t	rašvani – rašvase-t

TEHTÄVÄ 20. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä pirtti on vanha. – Nämä pirtit ollah vanhat.

Tuo mekko on halpa. – Nuo mekot ollah halvat.

Še lintu on pikkaraini. – Ne linnut ollah pikkaraiset.

Paita on mušta. – Paijat ollah muššat.

Tämä poika on pieni

Tämä leipä on makie

Tämä košto on villani

Tuo tyttö on miellyttävä.....
 Tuo paita on halpa.....
 Še kino on mukava.....
 Še mekko on kallis.....
 Tämä naini on kaunis
 Še kirja on pakšu
 Še aita on korkie.....
 Še näštyykki on märkä
 Tuo tie on levie
 Tuo vičča on hienoni.....
 Tuo hameh on šinini
 Še kipu on kauhie.....
 Še šinčči on pimie.....
 Tämä lapši on poikkoi.....
 Tuo maito on rašvani.....
 Tämä opaštuja on hil'l'ani.....
 Tämä kinnas on pruuni.....
 Järvi on šyvä.....
 Parta on turpie.....
 Paltto on lämmin.....
 Takki on pitkä.....
 Kišša on laiska.....
 Käsi on likani
 Hukka on vihani.....
 Mieš on rohie
 Tuatto on hyvä.....
 Muamo on kaunis
 Ämmö on vanha
 Veikko on nuori.....
 Šuku on šuuri.....
 Ukko on viisaš
 Čikko on älykäš
 Tapa on paha.....
 Meijän talo on kivini
 Teijän kišša on hyväččäini
 Heijän opaštaja on vakava

TEHTÄVÄ 21. Kekši lisyä virkkehie.

Malli: Košto on kukikaš. – Koššot ollah kukikkahat.

Tämä poika on pikkaraini. – Nämä pojat ollah pikkaraiset.

TEHTÄVÄ 22. Täyvennä.

pp vain p?

Lam...ut ollah täššä kau...ašša. Kau...a on kallis.

tt vain t?

Ty...öllä on villani pal...o piällä. Pal...ošša ollah šuuret napit.

k vain v?

Tämä jo...i on matala. Nuo jo...et ollah šyvät.

t vain j?

Ai...alla on kukko. Ai...a on korkie.

nt vain nn?

Tällä li...ulla on valkie rinta. Pienet li...ut issutah katolla. Šuuri li...u on puušša.

št vain šš?

Ko...to on siiččani. Ämmön ko...ot ollah lippahašša.

lk vain l?

Neiččyöllä on pität ja....at. Hänellä on stupnit ja...ašša. Miun veikolla on šuuri ja...a.

LUKU 6

PAIKANŠIJAT

– Terveh! Mistä vellen matkuat?

– No terveh šiu lai! Ka kiriköštä. Sluušpašša olin.

KIELITIETO

Inessiivi pirtissä koissa kylyssä	Elatiivi pirtistä koista kylystä	Illatiivi pirttiin kotiin kylyyn
Adessiivi pihalla stolalla niityllä	Ablatiivi pihalta stolalta niityltä	Allatiivi pihalla stolalla niityllä

Huomua!

Konsonanttivaihtelut:

koti – koissa – koista – kotiin; niitty – niityllä – niityltä.

Minne šie mänet? **Missä** šie olet? **Mistä** šie tulet?
Mie mänen kauppah. Mie olen kaupa**ssä**. Mie tulen kaupa**sta**.

Minne hiän mänöy? **Missä** hiän on? **Mistä** hiän tulou?
Hiän mänöy pihalla. Hiän on pihalla. Hiän tulou pihalta.

TEHTÄVÄ 1. Luaji mallin mukah.

Malli: Pirtti. Mänen pirttiin. Olen pirtissä. Tulen pirtistä.

Ašema. Mänen ašemalla. Olen ašemalla. Tulen ašemalta.

Piha	Meččä	Pankki	Koulu
Pošti	Kirjašto	Kyly	Ukkol'a
Tori	Makuuhuoneh		

TEHTÄVÄ 2. Šano mallin mukah.

koti	→ tori	→ pankki	↓ pošti
↑ kyly	<i>Malli:</i> Mie olen koissa. – Mie mänen ko ista torilla. – Mie mänen Mie olen kyly ssä . kyly stä kotiin.		↓ liäkäri
↑ uimahalli			↓ yliopisto
↑ ašema	← kirikkö	← kirjašto	← kauppa

TEHTÄVÄ 3. Vali oikea muoto.

1. Anni mänöy	kylyššä	kylyštä	kylyh
2. Hyö eletäh	kyläššä	kyläštä	kyläh
3. Mie olen	koissa	koista	kotih
4. Ämmö mänöy	Kemissä	Kemistä	Kemih
5. Myö tulemma	järvellä	järveltä	
6. Šie olet	pihalla	pihalta	
7. Mie tulen	kiriköššä	kiriköštä	kirikköh
8. Veikko eläy	Venäjällä	Venäjältä	
9. Hyö männäh	Šuomeššä	Šuomešta	Šuomeh
10. Hiän on	mečäššä	mečäštä	meččäh

VERBIN PREESENS

KIELITIETO

Preesensin myöntö

	yksikkö	monikko	Lukie
1. p.	-n	-mma / -mmä	mie luve- n myö luve- mma
2. p.	-t	-tta / -ttä	šie luve- t työ luve- tta
3. p.	-u / -y	-h	hiän luko- u hyö luveta- h

Preesensin kielto

	yksikkö	monikko
1. p.	en + heikko vokalivartalo	emmä + heikko vokalivartalo
2. p.	et + heikko vokalivartalo	että + heikko vokalivartalo
3. p.	ei + heikko vokalivartalo	ei + ! erikoini muoto!

mie	en	luve	myö	emmä	luve
šie	et	luve	työ	että	luve
hiän	ei	luve	hyö	ei	luveta

Tun- nukšet	Tyyp- pi	Infinitiivi- muoto	Mie- muoto	Hiän- muoto	Hyö- muoto
-a, -ä	I	opaštu-a keitty-ä	opašša-n keitä-n	opašta-u keittä-y	opaššeta-h keitetä-h
-o, -ö	I	opaštu-o kučču-o pešeyty-ö ušku-o	opaššu-n kuču-n pešeyvy-n ušo-n	opaštu-u kučču-u pešeyty-y uško-u	opaššuta-h kučuta-h pešeyvytä-h ušota-h
-e	I	itki-e leikki-e	ite-n leiki-n	itkö-y leikki-y	itetä-h leikitä-h
!-ja, -jä!	II	ikävöi-jä haravoi-ja	ikävöiče-n haravoiče-n	ikävöiččö-y haravoiččo-u	ikävöijä-h haravoi-ja-h
-ja, -jä	II	viijä voija	vie-n voi-n	vie-y voi-pi	viijä-h voija-h
-va, -vä	II	juuv-va šyyv-vä	juo-n šyö-n	juo-u šyö-y	juuvva-h šyyvvä-h
-ha, -hä	II	šua-ha jiä-hä	šua-n jiä-n	šua-u jiä-y	šua-ha-h jiähä-h
-na, -nä	III	pan-na män-nä	pane-n mäne-n	pano-u mänö-y	panna-h männä-h
-la, -lä	III	tul-la kävel-lä	tule-n kävele-n	tulo-u kävelö-y	tulla-h kävellä-h
-ra, -rä	III	pur-ra vier-rä	pure-n viere-n	puro-u vierö-y	purra-h vierrä-h
-sa, -sä	III	nouš-ša peš-ša	nouše-n peše-n	noušo-u pešö-y	noušša-h peššä-h
-ta, -tä	IV	kerä-tä šiivo-ta ruve-ta	keryä-n šiivuo-n rupie-n	keryä-y šiivuo-u rupie-u	kerätä-h šiivota-h ruveta-h
-ta, -tä	V	häiri-tä tarvi-ta	häiriče-n tarviče-n	häiriččö-y tarviččo-u	häiritä-h tarvita-h

Huomua!

Vokali vaihtelut

e ~ o; e ~ ö:

mie	iten	hiän	itköy
mie	kulen	hiän	kulkou
mie	ikävöičen	hiän	ikävöiččöy
mie	mänen	hiän	mänöy
mie	tulen	hiän	tulou
mie	tarvičen	hiän	tarvičcou

a ~ e; ä ~ e:

mie	laulan	hyö	lauletah
mie	keitän	hyö	keitetäh
mie	muissan	hyö	muissetah

Muissa!

II verbityyppi

Käyvä

Voija

hiän käypi / käyt

hiän voipi / voit

Juuvva

Šyvvä

hiän juou / juopi

hiän šyöy / šyöpi

Mitä šie ruat?

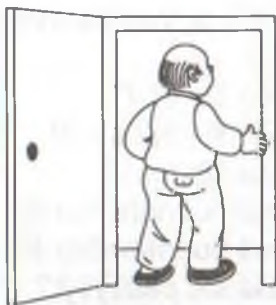
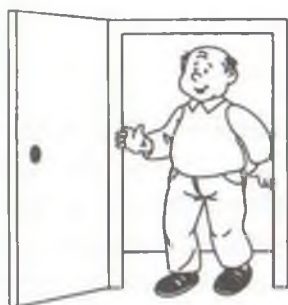
Mitä hiän ruatau?

Mie luen kirjua.

Hiän kapaloiččou lašta.

TEHTÄVÄ 4. Kačo kuvie ta šano, mitä hyö ruatah? Luaji verbalioistä esimerkivirkkehie eri personissa.

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kyšymykših.

1. Missä šie elät?
2. Missä šie opaššut?
3. Missä šie ruat?
4. Missä huonehešša šie šyöt ta juot?
5. Missä huonehešša šie makuat?
6. Missä šie pešeyvyt?
7. Missä šie kačot televiisorie?
8. Konša šie olet töissä?
9. Konša šie käyt kaupašša?
10. Konša šie käyt kylvššä?
11. Konša šie šiivuot?
12. Konša viet lapšet šeimih?
13. Konša käyt lapšet šeimistä?
14. Mitä ruat huomenekšella?
15. Mitä ruat illalla?

TEHTÄVÄ 6. Mitä šie ruat rikeneh, toičči, et nikonša. Merkiče rassilla.

	RIKENEH	TOIČČI	EI NIKONŠA
1. Mie havaččeuvun aikaseh.			
2. Mie juon čäijyö maijon kera.			
3. Mie leikin koiran kera.			
4. Mie kylven järvie.			
5. Mie kävelen mečäššä.			
6. Mie käyn kylvššä.			
7. Mie pešen ašteita.			
8. Mie pläššin.			
9. Mie kačon televiisorie.			
10. Mie peluan potkupalluo.			
11. Mie tikutan.			
12. Mie tupakoičen.			

Mitä kello on? Äijänpö kello on? Kuin äijän kello on?

Kello on kolme (15.00).

Kello on puoli kolme (14.30).

Kello on viittätoista vailla kolme (14.45).

Kello on viisitoista minuuttie kolmatta. = Kello on viisitoista yli kaksi (14.15).

	vailla		monettako?
yksi	yhtä	enšimmäini	enšimmäistä
kakši	kahta	toini	toista
kolme	kolmie	kolmaš	kolmatta
nellä	nellyä	nelläš	nellättä
viisi	viittä	viiješ	viijetä
kuuši	kuutta	kuuvveš	kuuvvetä
šeiččemen	šeičentä	šeiččemes	šeiččemetä
kahekšan	kahekšua	kahekšaš	kahekšatta
yhekšan	yhekšyä	yhekšaš	yhekšättä
kymmenen	kymmentä	kymmenes	kymmenettä
yksitoista	yhtätoista	yheštoista	yhettätoista
kakšitoista	kahtatoista	kaheštoista	kahettätoista

TEHTÄVÄ 7. Äijänpö kello on?

7.15, 7.30, 7.45, 8.00.

13.20, 13.30, 13.50, 14.00.

21.00, 21.05, 21.25, 21.55.

Huomua!

Kello on 12.00. = On keškipäivä. = Kello on kakšitoista päivyä.

Kello on 24.00. = On keškiyö. = Kello on kakšitoista yötä.

03.00 = Kello on kolme yötä.

06.00 = Kello on kuuši huomenešta.

16.00 = Kello on nellä iltapäivyä.

TEHTÄVÄ 8. Luve virkkehet. Merkiče kellonajat numeroin.
Malli: Kello on nellä iltapäivä. – klo 16.

Kello on kuuši huomenešta.

Kello on kolme päivyä.

Kello on kakši yötä.

Kello on šeiččemen iltua.

KONŠA TA MONELTAKO?

Konša kuršši alkau?

Kuršši alkau enšiarkena.

Moneltako kuršši alkau?

= Mih aikah kuršši alkau?

Kuršši alkau **yheksältä** (= klo 9)
huomenekšella.

Konša näkeyvymmä?

Huomena **kahekšalta**

(= klo 20.00) illalla.

Moneltako?

yheltä

kahelta

kolmelta

nellältä

viijeltä

kuuvvelta

šeiččemeltä

kahekšalta

yheksältä

kymmeneltä

yheltätoista

kaheltatoista

Vasselein päivä

Huomenekšella Vasselei havaččeutuu šeičcemeltä. Hiän noušou heti šänkystä, šentäh kun hänellä on kiireh töih. Vasselei pesöy hampahat ta käypi šuihkušša. Šiitä hiän šuoriotuu ta šukiu piätäh. Hänellä on harmua villapaita piällä ta muššat pukšut jalassa. Keittijöššä Vasselei laittau huomenešruokua. Kello 7.45 hiän šyöy kakrahuttuo ta juou kahvie maijon kera. Vasselei lähtöy koista kello 8.00. Hiän mänöy ruatoh omalla autolla. Työpäivä alkau kello 8.30. Vasselei ruatau autokorjuamošša. Työpäivän aikana hiän äijän pakajau asiekkahien kera, ket tuuvvah omat autot ta mouttoripyörät korjuamoh. Päivällisen aikana Vasselei mänöy ruokalah. Šielä hiän šyöy kalakeittuo ta potakkahuttuo lihan kera. Illepäivällä Vasselei šoittau muamolla. Muamo kučču pojan tulomah kostih pyhänäpiänä. Illalla kello 17.00 Vasselei mänöy töistä kotih. Kotimatalla hiän käypi ruokakaupašša. Vasselei oštau leipyä, maituo, juuštuo ta makkarua. Konša hiän tulou kotih, hänellä on nälkä. Vasselei juou čäijyö ta šyöy voileipyä. Illan aikana hiän lukou lehtie, kačču televisiorie ta istuu internetišä. Vasselei lukou sähköpoštin ta kuuntelou musiikkie. Hiän šuau kirjasen šuomalaiselta kaveriltah. Kaveri kučču hänet käymäh Šuomeh. Vasselei vaštua, jotta hiän voipi tulla kyläh kešälomalla. Kello 23.00 Vasselei mänöy makuuhuoneheh ta rupieu muate.

Huomua!

Min kera?

Juon čäijyö **maijon kera.**

Šyön keittuo **leivän kera.**

Kenen kera?

Pakajan **muamon kera.**

Lähen kinoh **kaverin kera.**

Kulkuvälinehet = Kyyvyvit

Millä myö matkuamma? Millä myö kulemma?

1. autolla

2. buššilla

3. junalla

4. laivalla

5. lentokonehella

6. metrolla

7. trolliautolla

8. venehellä

9. polkupyörällä

10. mouttoripyörällä

Millä šie mänet ruatoh?

– Mie mänen töih omalla autolla.

Millä šie piäšet Moskovah?

– Mie piäšen Moskovah junalla.

Millä šie tulet meilä gostih?

– Mie tulen aštumalla / kävelömällä.

TEHTÄVÄ 10. Vaštua kyšymyksiš tekstin mukah.

1. Mih aikah Vasselei havacčeutuu?
2. Mintäh hiän heti noušou?
3. Mitä Vasselei ruatau huomenekšella?
4. Mitä Vasselei šyöy huomenekšella?
5. Min kera hiän juou kahvie?
6. Missä hiän ruatau?
7. Moneltako hänen työpäivä alkau?
8. Millä poika mänöy ruatoh?
9. Šyöykö Vasselei päivällistä koissa?
10. Mitä hiän šyöy päivällisekši?
11. Kellä Vasselei šoittau iltapäivällä?
12. Minä netälinpäivänä Vasselei lähtöy gostih?
13. Mih aikah hiän piäšöy töistä pois?
14. Missä poika käypi kotimatalla?
15. Mitä Vasselei oštau ruokakaupašta?
16. Mitä Vasselei ruatau illalla?
17. Keltä hiän šuau kučun Šuomeh?
18. Konša Vasselei voipi lähtie Šuomeh?
19. Mih aikah poika rupieu muate?

TEHTÄVÄ 11. Kirjuta kertomuš omašta opaššuš- tahi työpäivästä.

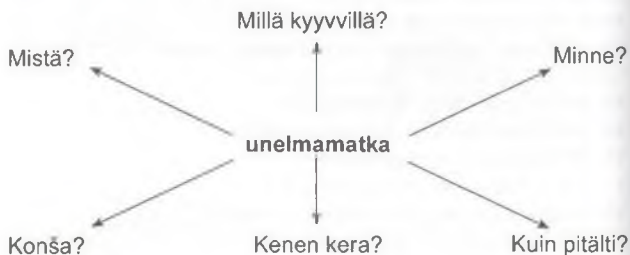
TEHTÄVÄ 12. Täyvennä čč tahi č.

Mikko ta Jouki matatah Ruo...ih. Nuori pariskunta ei ole ol-
lun Ruo...issa konšana. Hyö ollah matalla viisi päivyä. Nuo-

ret istuuvvutah junah Petroskoissa. Huomenekšella hyö tullah Piiterih. Juna Piiteristä Helsinkih lähtöy illalla. Mikko ta Jouki piätetäh lähtie Petergofin dvor...ah. Hyö piäššäh šinne taksilla. Opaš ku...uu heitä käymäh kiertomatalla. Mikko ta Jouki ka...o tah ta ihmetelläh, kuin kaunehet ta mahtavat ...uarin dvor...at ta pihat ollah. Päivä mänöy ruttoh niitä ka...elleššä. Illalla hyö kiirehetäh junah. Junaššä hyö koko illan paissah hyvä...äisen naisen kera. Toisena piänä hyö tullah Suomen piäkaupunkih, Helsinkih. Helsinkistä hyö matatah laivalla Tukholmah. Uuši laiva on šuuri ta kaunis. Kello sei...emen pariskunta lähtöy ravintolah. Nuoret šyyvväh va...at täyvekši ta nakretah äijän. Lavalla laulau ruo...ilaini laulaja. On mukava kuulla ruo...in kieltä. Mikko ta Jouki tanššitah pari tanguo ravintolaššä. Huomenekšella hyö ollah jo Ruo...issa. Tiälä še vašta on mitä ka...uo ta kokie!

TEHTÄVÄ 13. Kačo kuavua ta kirjuta, mimmoseh matkah tahot lähtie.

LUKU 7

PARTITIIVI

- Onko šiuła jo oma pereh?
- Ei, miula ei ole vielä omua perehtä.

KIELITIETO

POSITIIVI		NOMINATIIVI		NEGATIIVI		PARTITIIVI
Miula	on	auto.		Miula	ei ole	autuo.
Šiuła	on	auto.		Šiuła	ei ole	autuo.
Hänellä	on	auto.		Hänellä	ei ole	autuo.
Meilä	on	auto.		Meilä	ei ole	autuo.
Teilä	on	auto.		Teilä	ei ole	autuo.
Heilä	on	auto.		Heilä	ei ole	autuo.

Onko šiuła auto?
Kyllä, miula on auto.

Eikö šiuła ole **autuo**?
Ei, miula **ei** ole **autuo**.

Onko hänellä koira?
Kyllä, hänellä on koira.

Eikö hänellä ole **koirua**?
Ei, hänellä **ei** ole **koirua**.

Kellä on koira?
Hänellä on koira.

Huomua!

Mie olen heponi.
Poika istuu tuaton
šeläššä ta šanou:
"Šie olet miun heponi!".
"Koppatiko-koppatiko,
koppa-koppa, Koppatiko!"

Miula on heponi.
Heponi on tallissa.
Mie šuvin heposen harjua.

Miula on koir**a**.
 Šiula on kiš**ša**.
 Annilla on yk**si** lapsi.
 Mikolla on yk**si** poika.
 Kamarissa on yk**si** šänky.

Miula on kaks**i** koirua.
 Šiula on kolme kiš**šua**.
 Meilä on nell**ä** lasta.
 Väinöllä on kaks**i** poikua.
 Kamarissa on mont**a** šänkyö.

PARTITIIVI

-a, -ä

kirja	a ~ u	kirju-	kirjua
paita		paitu-	paitua
kynä	ä ~ y	kyny-	kynyä
kenkä		kenky-	kenkyä

-o, -ö

čikko	o ~ u	čikku-	čikkuo
pöllö	ö ~ y	pölly-	pöllyö
čičiliušku			čičiliuškuo
kyly			kylyö

-e

pirtti		pirttie
lasi		lasie
järvi		järvie
poški		poškie

-ta, -tä

mua		muata
kipie		kipietä
šuo		šuota
puu		puuta
kieli	kiel-	kieltä
šuari	šuur-	šuurta
pieni	pien-	pientä

käsi vesi	kät- vet-	kättä vettä
huoneh tolkutoin viisaš mieš		huonehta tolkutointa viisašta mieštä
šinini keroni hil'l'ani karjalaini	šinis- kerois- hil'l'ais- karjalais-	šinistä keroista hil'l'aista karjalaista
liäke vuate	liäket- vuatet-	liäkettä vuatetta

Personapronominit		Demonstratiivipronominit	
nominatiivi	partitiivi	nominatiivi	partitiivi
mie	milma	tämä	tätä
šie	šilma	tuo	tuota
hiän	häntä	še	šitä
myö	meitä	nämä	näitä
työ	teitä	nuo	noita
hyö	heitä	ne	niitä

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kysymykših.

- a) Onko šiula oma auto?
 Onko šiula veneh?
 Onko šiula polkupyörä?
 Onko šiula pešukoneh?
 Onko šiula ajokortti / pankkikortti / pašši?
 Onko šiula kyly?

- b) Kuin monta lašta siula on?
 Kuin monta veikkuo ta čikkuo siula on?
 Montako kuukautta vuuvvešša on?
 Montako päivyä netälissä on?
 Kuin monta minuuttie tunnissa on?
 Kuin monta varvašta jalašša on?
 Kuin monta šormie kahešša kiäššä on?

TEHTÄVÄ 2. Täyvennä, käytä partitiivie. Luvu iäneh.

1 kala	2	1 kyšymys	8
1 joki	4	1 piä	21
1 päivä	6	1 čikko	3
1 kivi	10	1 kontie	9
1 tyttö	15	1 avuan	monta
1 pereh	7	1 puu	3
1 kämppä	33	1 keppi	6
1 hete	monta	1 šäynyä	12

yksi kaunis naini	monta
yksi vaikie kieli	monta
yksi pieni käsi	monta
yksi kallis mekko	monta
yksi keltani paita	monta
yksi harmua takki	monta
yksi šuuri talo	monta
yksi poikko lapši	monta
yksi lyhyt hameh	monta
yksi mukava ihmini	monta
yksi lämmin yö	monta

TEHTÄVÄ 3. Kerro, mitä šiuila on laukušša. Kerro šamoin, mitä šiuila ei ole laukušša.

Malli: Miula on šuka laukušša. Miula ei ole šukua laukušša.

šuka	ajokortti	näštyykki	peili
kukkaro	pankkikortti	huuliväri	ripsiväri

päiväkirja	käsivoi	kynä	avuan
passi	busin aikataulu	vihko	kassakuitti
manklauspuši	mopikka	mp3-soitin	muistitikku

Huomua!

Miun lapseni on šeimissä.	= Lapseni on šeimissä.
Šiun tuattoš on mukava mieš.	= Tuattoš on mukava mieš.
Hänen čikkoh eläy Moskovašša.	
Meijän talo on järven rannalla.	
Teijän koira haukkuu lujah.	
Heijän muamoh on töissä.	

miun	tuattoni	meijän (miän)	tuatto
šiun	tuattoš	teijän (tiän)	tuatto
hänen	tuattoh	heijän (hiän)	tuattoh

Onko tuattoš koissa?	= Onko šiun tuatto koissa?
Čikkoni on töissä pošissa.	= Miun čikko on töissä pošissa.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

a) *Malli: Tämä on (miun) laukkuni. Miula on laukku.*

Tämä on šiun paita.
Tämä on meijän talo
Tämä on Onton auto.
Tuo mieš on hänen tuattoh.
Tuo naini on Mikon muamo.
Tuo poika on šeukkuni.

b) *Malli: Ainon paltto on mušta. Annilla on mušta paltto.
Annilla ei ole muštua palttuo.*

Tämän pojan auto on kallis.	Miän pirtti on vanha.
Ukon veneh on vanha.	Našton veikko on pieni.
Tuon tytön mekko on uusi.	Miun laukku on pruuni.

TEHTÄVÄ 5. Vališe: MIULA ON tahi MIE OLEN. Täyvennä virkkehet.

..... Iro Lettijeva.
..... kaunis mekko.
..... kakši lašta.
..... oma auto.
..... karjalaini.
..... lämmin paikka.
..... hyväccäini kišša.
..... yliopiston opaštuja.
..... Jyškyjärveštä päin.
..... vihriet šilmät.
..... koissa šuovattana.
..... veneh kyläššä.

ŠYÖMISET

- Mitä šie šyöt ta juot huomenekšella?
- Huomenekšella šyön tavallisešti kakrahuttuo, toičči šyön rahkua, toičči valkieta leipyä juuštön tahi makkaran kera ta juon kahvie tai čäijyö.

Maitoruuvvat

maito
rahka
kerma
smetana
juušto
jätelö
jogurtti

Juomat

kahvi
čäijy
moršši
vesi
limonadi
vuašša
viina

Sriäpnät

leipä
rieška
kalakukko
kalitta
möykkö
pisketti
torttu

šanki
marjašanki
potakkašanki
lettu
kakkara
piirua

Lihat

lampahanliha
šijanliha
mečonliha
kananliha
lihapyörykät
lihapaisti

Kalat

hauki	kuha
ahven	lahna
šarki	šäynyä
šiika	rapu
mujeh	katkarapu
lohi	mähnä

Kašvikset

potakka	luukko	nakris
porkkana	salatti	kurpičča
punajuuri	kaali	ogurčča
česnokka	tomatti	

Marjat

mussikka
puola
hillo
karpalo
juopukka
hepokka
vavarno/
malina
mansikka

Šienet

valkiešieni
oravaini
hiirenoravaini
voišieni
keltašieni
pilvoni
vahvoni
šampinjoni

Hetelmät

omena
piärynä
appelsiini
mandariini
perssikka
arbuusi
banani
limoni

Muut ruuvvat

kananmuna	huttu
voi	potakkahuttu
šiemenvoi	rokka
makaronit	keitto
riissu	vispipuuro
kreču	linta
karamelli	
šokolati	

Huomenešruoka → murkina / päivällini → puavosna → iltani

AŠTIET

kuppi
stokana
tuoppi
kannu

luota
ploška
staučča
mal'l'a

kattila
riehtilä
čäijypannu
kahvipannu

lusikka
vilkka
veičči
kauha

vakka
roveh
kesseli
korvo

pullo
purkki
hinkki
šankko/
kanteikka

maitoaštie
vesiaštie
voiaštie
šokeriaštie

härkin
pualikka
šiivilä
šiekla

t'orkka
purkinavuan
pullonavuan
šäplä

lista
ritilä
leikkuulauta
kanši

TEHTÄVÄ 6. Vastua kysymyksiin. Muissa käytettyä partitiivie.

Mitä ruokua šie ošsat tänäpäinä?

.....

.....

.....

.....

Mitä marjua šie poimit kešällä?

.....

.....

.....

Mitä kalua šie pyyvät järveštä?

.....

.....

.....

Mitä šientä šie keryät mečäššä?

.....

.....

.....

TEHTÄVÄ 7. Luve virkkehet iäneh.

Huomenekšella mie šyön huttuo ta juon appelsiinimehuo. Päivällä Mikko šyöy lihakeittuo ta paissetuo potakkua salatin kera. Iltasekši keitän riissuo ta paissan kalua. Keitettynä mujeh on oikein makie. Kattila on hellalla. Mie laitan ruokua iče. Meitä kučuttih kahvilla. Kalitat paissutah kiukuašša. Tykkyän vis-pipuuruo karpalošta. Muamo keittäy kiisselie puolašta. Šyötkö šie porkkanasalattie? Ahven on hyvä paissettuna. Mielelläni juon kahvie hauvotun maijon kera. Lisyän marjaveteh šokerie. Mečcorokka kiehuu kattilašša. Miula himottais rahkua. Juon maituo stokanašta. Ämmö paistau lettuo riehtilällä. Mie sriäpin möykkyjä. Keryän šientä vakkah. Mie en tykkyä šienikeittuo. Mitä šie šyöt päivällisekši? Mieli luatis nyt tätä šuolakalua maissella. Ole hyvä, kua miula čäijyö. Leikkua leipyä. Ämmö juou čäijyö kaunehešta kupista. Valmissa päivällini. Miltä še maistuu? Tämähän kalakukko maistuu ihan hyvältä. Mih aikah šyöt päivällistä? Keitän hillovaren'n'ua. Kuan poimitut marjat ropehešta kesselih.

TEHTÄVÄ 8. Luaji mallin mukah.

Malli: Kala. Šuolata. – Kalua šuolatah.

Šuolattu kala on hyvä / makie.

Potakka. Keittyä.

Marja. Kuivata.

Šienet. Suarie.

Nakris. Paistua.	
Liha. Palvata.	
Puola. Šurvu.	
Hauki. Käristyä.	
Maito. Hautuo.	

TEHTÄVÄ 9. Yhissä sanat sanaliittoh. Kirjuta sanaliitot.

Malli: hauvottu maito

paissettu	ahven
keitetyt	hauvit
hauvottu	liha
suarittu	šienet
kärissetyt	potakka
šavuššettu	maito
palvattu	kananmuna

TEHTÄVÄ 10. Luaji yhyšsanat.

Malli: kala + keitto – kalakeitto; šokeri + aštie – šokeriaštie.

1. šieni	liha	2. maito	aštie
meččo	huttu	čäijy	avuan
lampahan	šanki	vesi	mal'l'a
potakka	kukko	voi	kannu
marja	keitto	purkin	pannu
kala	rokka	koiran	kanteikka

TEHTÄVÄ 11. Vaštua kyšymyksiš.

Mitä šie šyöt ta juot huomenekšella?.....

Mitä šie šyöt ta juot murkinakši?.....

Mitä šie šyöt ta juot puavosnakši?.....

Mitä šie šyöt ja juot iltasekši?

TEHTÄVÄ 12. Luaji mallin mukah.

Malli: Šuppi. Šyyvvä. Lusikka. – Šuppie šyyvväh lusikalla.

Vesi. Kantua. Šankko.
Leipä. Leikata. Veičči.
Vesi. Kuatua. Kauha.
Taikina. Pieksyä. Härkin.
Marja. Šurvu. Petel.
Huttu. Hämmentyä. Lusikka.
Makaronit. Šyyvvä. Vilkka.
Porkkana. T'orkata. T'orkka.
Taikina. Ajella. Pualikka.

Tehtävä 13. Arvua oikein. Valiče viivan alta oikie vaštauš.

Yhkäy, ähkäy, kiukualla noušou.
Mi on kaikista kallehin?
Riihi rautani palau, käki piällä kiäntelekše.
Veješšä šyntyy, vettä varajau.
Kiätöin, jalatoin kiukualla noušou.
Lyhyt akka lylleröini, piä tašani talleroini, koko kanšan
šyöttelöy.
Valkie on kun lumi – ei ole lumi, kiiltäy kun nappi – ei ole nap-
pi, pyörie kun pallo – ei ole pallo.
Mipä on meri pirtissä?
Vesselät eläjät, lasini koti.

Kananmuna, taikina, leipä, jauhošäkki, šuola, viina pullošša,
kakkarat riehtilällä.

TEHTÄVÄ 14. Kekši šamantapaset virkkehet.

Malli: Mielelläni juon čäijy.

Mielelläni juon kahvie (čäijy, maito, vesi, marjavesi).
Mieli luatis maissella tätä piiruata (möykky, kalakukko, kalitta).
Tämä ruoka (šienikeitto, šuolakala, vispipuuro) maistuu hyvältä.

TEHTÄVÄ 15. Mi šana ei kuulu joukkoh. Allaviivua še.

1. hauki
šäynyā
šarki
mujeh
ahven
kevätti	2. hillo
karpalo
russakka
juopukka
mussikka
hepokka	3. valkielakka
šieni
vahvoni
pilvoni
oravaini
keltašieni
4. porkkana
punajuuri
nakris
kašvis
tomatti
potakka	5. kāristyā
paistua
hautuo
šyyvvā
suarie
keittyā	
6. makie
muikie
tuima
šuolani
pieni
vākōvā
lievā
rašvani
pahanmakuni
karkie	7. juušto
maito
kerma
rahka
voi
kuore
hapanmaito
viillimaito
leipā
smetana	

TEHTÄVÄ 16. Mitä merkitäh nämä šananpiät?

Kenen jalka kapšau, šen šuu n'apšau.
Ei tule elo eččimättä, kala jalan kaštamatta.
Čäijy ruatuas's'a auttau.
Nälkä ruuvvan šuoluau.

TEHTÄVÄ 17. Luve iäneh.

*Malli: Äijänpö yksi valkie leipä maksau? (22, 50)
Še maksau kaksikymmentä kaksi rupl'ua
viisikymmentä kopeikkua.*

Äijänpö kilo šokerie maksau? (28, 30)

Äijänpö yksi tokka čäijyö maksau? (37)

Äijänpö ogurččapurkki maksau? (58)

Äijänpö pullo ruškieta viinua maksau? (160)

Äijänpö litra maituo maksau? (25, 40)

Äijänpö šata grammua voita maksau? (44, 70)

Äijänpö purkki jogurttie maksau? (12, 90)

Äijänpö lohi maksau? (210)

TEHTÄVÄ 18. Luve dialogit. Kekši šamantapaset.

Ruokastolašša

- Ruoka on valmis! Ruvekka šyömäh!
- Antti, potakka on kuuma. Ole varovaini.
- Mamma, anna miula leipyä ta voita. Mie en täytä.
- Ota, poikaseni, ole hyvä.
- Juotko vettä vain maituo?
- Vettä, passipo. Mič hän en juo maituo.
- Šuanko mie vielä vänän tätä kananlihua?
- Ka šuat tietyšti, ole hyvä. Tahotko keččuppie?
- En passipo. En mie šitä tykkyä.
- Hyvyä ruokahaluo!
- Hyvyä ruokahaluo!

Ruokakaupassa

- Terveh!
- Terveh! Mitä oššatta?
- Kakši litrua maituo ta yksi mušta leipä.
- Pitäykö mitä lisyä?
- Ei, passipo.
- Yhteh lašettuna on 55 rupl'ua 70 kopeikkua.
- Täššä, olkua hyvä.
- Passipo ta 30 kopeikkua takasin.
- Hyväšti!
- Hyväšti!

Kahvilassa

- Päivyä!
- Päivyä!
- Taričenko mitänih šyötävyä?
- No, mieli luatis paissettuo kalua potakkahutun kera.
Ta alkuruuvvakši kašvissalattie. Mitä juotavua teilä on?
- Vettä, marjavettä ta mehuo.
- Marjavettä, passipo.
- Otattako vielä mitänih?
- Kuppi čaijyö ta yksi marjašanki, passipo.
- Vihrie vain tavallini čaijy?
- Tavallini, passipo.
- Maistuko ruoka?
- Passipuo äijän, oikein makie oli. Šuanko lašun?
- Vuottakkua vähäni (*tulou lašun kera*). 280 rupl'ua, olkua hyvä.
- Voinko makšua pankkikortilla?
- Ei, vain käsirahalla.
- Täššä, passipo.
- Passipo Teilä ta tulkua toičči!

TEHTÄVÄ 19. Eči RUOKA- ta AŠTIEšanat.

M	N	A	K	R	I	S	K	H	L	V	Č	V	O	I	Š
U	J	R	O	L	U	O	T	A	L	F	Ä	E	S	L	Ö
S	I	K	R	K	N	M	R	A	H	K	A	M	E	H	U
S	M	P	V	K	L	Š	I	E	N	I	G	E	D	Č	A
I	Č	A	O	M	A	A	H	P	Ä	A	K	Č	K	L	J
K	A	L	A	K	U	K	K	O	Ö	V	S	Č	A	E	U
K	N	V	U	Š	S	A	Š	T	I	E	S	O	N	I	U
A	L	A	T	D	Č	Ö	N	A	L	S	P	R	A	P	Š
N	L	T	M	Š	F	Ö	M	K	S	I	U	O	N	Ä	T
D	Ö	T	A	U	M	Ö	Y	K	K	Y	A	K	M	A	O
E	Ä	U	I	O	Š	E	L	A	A	D	L	K	U	E	Ö
Č	K	K	T	L	A	O	L	H	U	K	I	A	N	Ö	M
Ä	A	L	O	A	N	U	Y	U	H	U	K	Ä	A	J	F
I	H	I	N	K	K	I	R	T	A	P	K	H	L	R	E
J	V	H	D	Ä	K	N	T	T	P	P	A	L	F	K	E
Y	I	A	Ö	Ä	O	Ä	L	U	H	I	L	L	O	L	T

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

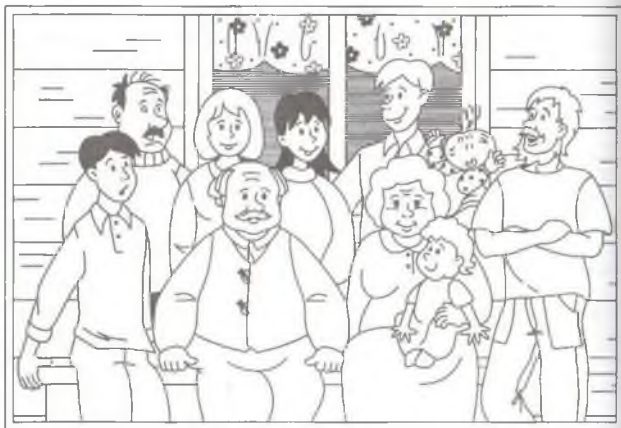
.....

LUKU 8

GENETIIVI

- Tässä on vanha valokuva. **Kenen** pereh on kuvaassa?
- **Vatasen** pereh.
- Tiijätkö, ketä kuvaassa on?
- Ka mintäh en tiijä. Kačo, hyö ollah tässä **meijän pirtin iessä kamari-ikkunan alla**. Kešellä issutah **Matti-ukko** ta **Helmi-täti**, hänen **naini**. **Matin viereššä** on hänen nuorin **poika Ontto**. **Onton takuana** seisou hänen **veikko Oleksei**, **Matin vanhin poika**. **Oleksein viereššä** on hänen **naini Našto**. **Našton viereššä**, **Matti-ukon takuana** seisou hänen **tytär Anni**. **Annin luona** muhiu hänen **mies Mikko**. Hänellä on lapsi ysäššä, **heijän poika Pekka**. **Helmillä** on **Oleksein ta Našton pikku tyttö ysäššä**. **Oikiella Helmi-täjin viereššä** on hänen ta **Matin keškimmäini poika Miikkula**.

KIELITIETO

Genetiivin piäteh on **-n**. Še liittyy heikko-h vokalivartaloh.

Nominatiivi	heikko vartalo	Genetiivi
kyly	kyly-	kylyn
täti	täji-	täjin
ukko	uko-	ukon
naini	naise-	naisen
mieš	miehe-	miehen
kinnaš	kintaha-	kintahan
pereh	perehe-	perehen

postpositio	genetiivi + postpositio
alla	stolan alla
ylieči	järven ylieči
piällä	škuapin piällä
ieššä	miun ieššä
takuana	kaupan takuana
viereššä	muamon viereššä
lähellä	kylän lähellä
luona	ukon luona
kylicči	talon kylicči
piälicči	kynnyksen piälicči
jälkeh	työn jälkeh
kera	maijon kera
kešellä	pirtin kešellä
ympäri	muailman ympäri
vuokši	hänen vuokši
vaštapiätä	ikkunan vaštapiätä

TEHTÄVÄ 1. Luve virkkehet iäneh. Allaviivua šanaliitot genetiivi + postpositio.

Auto ajau poštin kylicči. Veikko istuu ruokastolan takuana. Ikkunan vaštapiätä on stola. Škuapin piällä on pölyö. Töppöset

ollah šänkyn alla. Tivanan yllä on kuva. Televisori on lippahan piällä. Piäckyset lennelläh talon yllä. Šänkyn oikiella puolella on kirjutušstola. Jiäškuapin vieressä on ruokastola. Olen nyt šeukun luona gostissa. Oppitunnin jälkeh lapšet männäh pihalla leikkimäh. Kirjašto on vuatekaupan takuana. Ämmö juou čäijyö krinkelin kera. Lämpöpatteri on ikkunan alla. Oven vašemmallä puolella on šähkōkatkuaaja. Lähen kinoh Vasselein kera. En voi uinota sussietan vuokši. Poika istuu kiukuan vieressä.

TEHTÄVÄ 2. Vastua kysymykših. Käytä šulkuloissa olijie sanoja.

Kenen kera šie pakajat karjalakši? (kaveri, ämmö, veikko)
Min kera šie šyöt šuppie? (leipä, suuhkari, kerma)
Kenen kera lähet lomalla? (pereh, lapši, čikko)
Kenen vieressä šie issut? (yštävä, muamo, sussieta)
Kenen luona olit gostissa? (tuatto, täti, Matti)
Min lähellä on šiun talo? (pošti, kauppa, koulu)
Mitä on talon takana? (apteekki, urheilukenttä, järvi)
Mitä on talon ieššä? (piha, päiväkot, leikkikenttä)

TEHTÄVÄ 3. Kirjuta šanaliitot.

Malli: Alla: stola – stolan alla.

Alla: stola, škuappi, tivana.
Yllä: šänky, kirjapolčča, pešuallaš.
Ieššä: peili, mie, ovi.
Takuana: hella, pošti, piironki.
Kešellä: huoneh, kirjutušstola.
Viereššä: ovi, ikkuna, stuula.
Vašemmallä puolella: vuateškuappi, lipaš.
Oikiella puolella: ovi, ikkuna, jiäškuappi.

**TEHTÄVÄ 4. Kačo huonehen kuvua ta vaštua
kyšymyksih.**

- Missä škuappi on?
Missä kirjapolčča on?
Missä šänky on?
Missä kišša on?
Missä matto on?
Missä kukkani on?
Missä lamppu on?
Missä ruhkakori on?
Missä lämpöpatteri on?

TEHTÄVÄ 5. Kerro omašta huonehešta.

TEHTÄVÄ 6. Luaji virkkehet.

Malli: Myö, auto, olla, rikki. – Meijän auto on rikki.

- Iro, kašša, olla, pitkä.
Mieš, parta, olla, mušta.

Tuatto, veikko, ely , Ruoc i.
 Mie, mekko, olla, villani.
 Hi n, ovi, olla, aina, auki.
 Ukko,  ikko, istuo, Pekka, viere   .
 Stola,  orppa, olla, lyhyt.
 Koira, häntä, olla, pissy   .
 Lap i, kukkani, olla,   nky, alla.
 Työ, tietokoneh, olla, remontti.
 Myö, talo,  eisou, järvi, rannalla.

Huomua!

prepositio	prepositio + partitiivi	postpositio	partitiivi + postpositio
ennein	ennein �otua	va���n	yötä va���n
ilmain	ilmain kirjua	varoin	�ilma varoin
ke�ell�	ke�ell� huonehta	vailla	viittä vailla
ympäri	ympäri taluo	myöten	tietä myöten
pitin	pitin rantua	ala�	termy� ala�
l����	l���� me����	yl��	vuarua yl��
		kohti	peilie kohti

TEHTÄVÄ 7. Vali e genetiivi tahi partitiivi.

Kevät tulou! Pihalla on lämmin. Päiväni paistau l mpim  sti.
 (Puu) alla on pälvi. Vesipuroni juok ou (tie)
 myöten. (  ) viere    telmit h pikku pojat.   -
 m t issutah ta kerrotah uutisieh (talo) i    laucalla.
 (Tie) varrella  eisou (tuatto) auto. Lap et
 juok ennellah (talo) ympäri. Vahti-koira haukkuu
 kriimu    (koppi) luona. Ki   istuo ke ell  (piha)
 ta truasittau Vahtie. Tytöt nakretah. Kaikilla on hyvä
 mieli!

Ka mie issun koissa ta kačon ikkunah. (Läsintä)
vuokši en piäše pihalla. Olen topašša ta miula on vähän kuu-
metta. (Kakšikymmentä) vailla kolme miun pitäy ot-
tua liäckettä. Lässä (yheksän) illalla mänen muate.
(Yö) vaššen luvon vähäsen lehtie.

VUUVVENAIKA, ŠIÄ

- Mimmoni šia tänäpiänä on?
- Lämmin. On kaunis ilma. Päiväni paistau. Ei tuule.
- Mimmoni ilma oli eklein?
- Eklein oli vilu. Oli vihma ta luja tuuli.

Talvi

Karjalašša on pitkä talvi. Talvella šatau äijän lunta ta on pimie.
Päivä on lyhyt ta yö on pitkä. Järvet ollah jässä. On luja pak-
kani. Pakkani paukkau. On 25 aštetta pakkaista. Taivahalla
paletah revontulet. Pakkasella ei himota männä pihalla. Tuu-
lou lujah. Lunta tupruttau. Päivyä paistau vain vähän aikua.
Toičči šatau räntyä. Tiet ollah lipiet. On kauhien ikävä ilma.

Kevät

Kevyällä lumi šulau. Teillä on rapakkoja. Šia lauhtuu. On läm-
min ta valkie. Tuokšuu hyvältä. Puih tulou vihreitä lehtijä. Ora-
hat nouššah. Päiväni paistau lämpimäšti. Linnut vičerretäh.
Kaikilla on hyvä mieli.

Kešä

Kešällä on lämmin ta päiväni paistau. Kukat kukitah.
Heinäkuušša on kuuma šia. Ei tuule. Ei vihmua. Järvellä on
tyyni. On helle. On 30 aštetta lämmintä. Pihalla puahtau.
On pouta. Taivaš on kirkaš. Ihmiset levähelläh jokien ta jär-
vien rannalla. Hyö uijah, otetah päivänpaistuo, kalaššetah.

Toičči vihmuu. On ukkosenilma. Tulta isköy ta ukkoni jyräjäy.
On rankka šaje. Šatiella pisyn koissa.

Šykyšy

Šykyšyllä šatau äijän ta tuulou lujah. Järvellä on myršky.
On pilvisä šia. Toičči šatau ruahta. Illalla on pimie. Taivaš on
pilveššä. Huomenekšella on halla. Tuuli kiskou lehtie puista.
Muuttolinnut lennetäh šuveh. Aikaseh pimenöy. Ihmiset käy-
väh marjašša ta šieneššä.

Vuuvvenajat

Kuukauvet

Konša?

Talvella

Kevyällä

Kešällä

Šykyšyllä

Missä kuušša?

pakkaiskuušša

tuiskukuušša

kevätkuūšša

šulakuūšša

oraškuūšša

kešäkuūšša

heinäkuūšša

elokuūšša

šyyškuūšša

šajekuušša

pimiekuūšša

talvikuušša

viime / männä talvena

viime / männä vuotena

viime / männä kuušša

viime / männä netälillä

enši talvena

enši vuotena

enši kuušša

enši netälillä

tänä talvena

tänä vuotena

täššä kuušša

tällä netälillä

Minä talvena?

Minä vuotena?

Missä kuušša?

Millä netälillä?

TEHTÄVÄ 8. Vastua kysymyksiin.

Mi kuukausi nyt on?

Mi on vuuvven ensimmäini kuukausi?

Missä kuušša on Roštuo?

Missä kuušša on Äijäpäivä?

Missä kuušša on šion syntymäpäiväs?

Missä kuušša tupruttau lunta?

Missä kuušša lumi šulau?

Missä kuušša tuulou ta rikeneh vihmuu?

TEHTÄVÄ 9. Vastua kysymyksiin.

Konša voipi hiihtyä ta luissella?

Konša päivyä alkau paistua lämpimästi?

Konša linnut lennetäh lämpimih maih?

Minä vuotena olet šyntyn?

Missä kuušša kešä alkau?

TEHTÄVÄ 10. Löyvä viivan alta šopiva jatko.

Päiväni

Šatau

Ukkoni

On luja

On vilu

On rankka

Tiellä on

Isköy

Šulau

On luja

Lumi, rapakko, tulta, paistau, šia, vettä, pakkani,
jyräjäy, vihma, tuuli.

TEHTÄVÄ 11. Oikein vain viärin?

OIKEIN

VIÄRIN

1. Yö on lyhyt tuiskukuušša.
2. Šykyšyllä tuulou.
3. Revontulet ollah muušša.
4. Kešällä päivyä paistau.
5. Talvella on helle.
6. Pakkani jyräjäy.
7. Roštuo on pakkaiskuušša.
8. Kešällä päivä on pitkä.

x

TEHTÄVÄ 12. Luaji tavuloista šanat. Kirjuta ne oikieħ virkkeheħ.

Malli: 12 kuukautta si-vuo. VUOSI.
12 kuukautta on vuosi.

vuo-ta-si-ša	tä-ne-li	ši-kau-kuu	ti-tun
kat-suut	si-vuo	nuu-tti-mi	si-vuo
12 kuukautta			
365 päivyä			
30 päivyä			
7 päivyä			
24 tuntie			
60 minuuttie			
100 vuotta			
60 sekuntie			

TEHTÄVÄ 13. Luvē primietat. Mieti, mitä ne merkitäh.

Primietat Poverkat Rahvahan šiaennušša

Pitāt jīpuikot tuiskukuušša luvataħ pitkyā talvie.
Lämmin tuiskukuu tietäy kylmyā kevättä.
Kuuši netälie Roštuošta ollah harjat ta yheksännellä ne loputah.
Kevätkuu muata näyttäy, a šulakuu jo lumet hurahuttau.

Talvi tulou tahtomatta, kešä mänöy keksimättä.
 Ken päiväy ennen kylväy, še netälie ennen korjuau.
 Kun še kuulet kuren iänen, elä mäne järven jäällä.
 Käki tuou šuven šanoman, piäckyni – päivän lämpimän.
 Halla hanhen šiiven alla, talvi jouččenen takana.
 Šykyšyllä tilkka vettä – korvo likua.
 Hauki hallalla kutou, šarki šiällä lämpimällä.
 Kajokšešta vihmuu koko päivän.
 Revontulet purkuloiksi.
 Päivä laškeutuu pilveh – pahakši šiäkši.
 Koira piehtaroiččou lumešša – tuiskukši.

TEHTÄVÄ 14. Arvua oikein. Vaiice oikie vaštaus viivan alta

Arvautukset

Piiterissä pino kuatu, tänne jyrähys kuulu.
 Jänis juoksi jäätä myöten, piipatteli pinuo myöten, pisti piäh
 pinon rakoh.
 Kakši kantuo merellä, toini noušou, toini laškou.
 Pitkä vičča pihlajaini ympäri kylän käypi, kylän piäh kyykistyy.

Purku, kuu ta päivä, päiväni, ukonjyry.

ELUKAT

Šiivatta

lehmä (vasikka, vaša)
 härkä
 heponi (varša)
 lammaš (vuonna, karičča)
 pokko
 šika (poršaš)
 kosa
 pukki
 kana (kananpoikani, tipani)
 kukko

Meččäelukat Linnut

kontie	harakka	šorša
repo	varis	lokki
jänis	varpuni	kuikka
hukka	piäckyni	tijani
petra	kurki	käki
hirvi	joučen	kottaraini
ahmo	pöllö	kyyhkyni
ilveš	tikka	pyy
niätä	meččo	haukka
orava	tetri	kokko

Itikät

čakka

itikkä

šiäkši

polttajaini

mäkärä

kärpäni

ampujaini

meheläini

herheläini

kimaleh

puarma

hämähikki

korentoini

liipukkaini

leppäkerttu

rašvakatti

kirppu

lutikka

russakka

muurahaini

kovakuorijaini

pörö

Kiśša (kiśšanpentu), koira (koiranpentu). Emäkkö, isäkkö.

TEHTÄVÄ 15. Löyvä substantiivilla sopiva verbi.

Malli: Kontie möräjäy.

Kontie	kotkottau
Hukka	hirkakoiččou
Koira	hačattau
Kišša	kiekuu
Lammaš	ulvou
Heponi	čirčiettäy, vičertäy
Lehmä	šihajau
Kana	möräjäy
Kukko	pruakuu
Käki	haukkuu
Harakka	miäkiy
Varis	mönkyy
Lintu	n'aukuu
Kiärmis	kukkuu

Kiššanimijä: Matti, Mirri, Pörrö, Kikki, Tuurikka, Mikki.

Koiranimijä: Mučči, Harmu, Vahti, Pilkku, Kaveri, Nätti, Pikku.

Heposennimijä: Tarmo, Voitto, Alku, Voima, Polle, Viešula.

Lehmännimijä: Mul'l'u, Ruško, Mansikka, Tähikki, Kauni, Kirjo, Armikki, Juonikki (valkie juova šeläššä), Jouči (valkiešta lehmästä), Šuopo (šyntynyt šuovattana).

TEHTÄVÄ 16. Vaštua kyšymykšeh.

Još šie et olis ihmini, mi šivatta olisit? Miksi?

Još et olis ihmini, mi meččäelukka olisit? Miksi?

Još et olis ihmini, mi itikkä olisit? Miksi?

Još et olis ihmini, mi lintu olisit? Miksi?

Esimerkki:

Mie olisin tipani, šentäh kun še on pieni ta hyväččäini.

Mie olisin orava, šentäh kun še šuattau hyppie puušta puuh.

Mie olisin liipukkaini, šentäh kun še on kaunis.

Mie olisin piäckyni, šentäh kun še lentäy šueh.

KASVIT

Lehtipuut

koivu	leppä
visakoivu	lehtikuuši
huapa	poppeli
paju	tammi
tuomi	vuahtera
pihlaja	meikkö

Havupuut

mänty	koivumečä / koivikko
petäjä	kuusimečä / kuusikko
honka	mäntymečä / männikkö
kuusi	katajikko
kataja	pajikko

Kukat

päivänkakkara	kielo
ruiskukka	lilja
keltaheinä	lumikello
voikukka	orvokki
kellokukka	unikki
ruusu	t'ulppani
neilikkä	

Vil'at

ruis
kakra
osra
vehnä
pellavaš

TEHTÄVÄ 17. Luve virkkehet iäneh.

Kuusen latva on tuuhie. Puolašta luajitah meštuo. Ruusu on jo n'upulla. Vehnän tähkät ollah jo šuuret. T'ulppanit kukitah kaunehešti. Valkiesieni on makie. Ennein Karjalašša kašvatettih pellavašta. Kakrašta keitetty huttu on tervehellini. Vahvoset ta pilvoset pitäis šuolata. Päivänkakkara jo kukkiu. Rauvuškoivušta luajitah vaštoja. Meilä kašvau mäntymečä. Hillo ta karpalo kašvetah šuolla. Tällä huavalla on tašani run-

ko. Kellokukka on kaunis kukka. Myö lähemmä mussikkah. Paju kasvau järven rannalla. Keltašieni ei kuulu myrkkysienih. Pihlajan marjat ollah rušket. Honka on kuiva mänty. Kataja on matala. Tuomen marjat ollah mušsat. Hepokan tuokšu on hyvä. Koivušta kisotah tuohta. Šykyšyllä vuahteran lehet ollah keltaset. Kärväiššieni on kaunis, ka myrkillini šieni. Visakoivu on arvokaš ta kallis puu. Ranta on kasvau pajulla.

TEHTÄVÄ 18. Mi šana ei kuulu joukkoh?

1. koivu, mänty, honka, paju, havu, tuomi, pihlaja, huapa, tammi.
2. hillo, mussikka, juopukka, karpalo, vavarno, neilikkä.
3. vahvoni, pilvoni, tipani, oravaini, hiirenoravaini.
4. tetri, kontie, pyy, joučen, šorša, kyyhkyni, varis, harakka.
5. kápälä, häntä, turpa, helttä, kapie, käsi.
6. hačattau, miäkiy, čirčiettäy, kotkottau, pakajau, n'aukuu, haukkuu, mönky, hirnakoiččou.

TEHTÄVÄ 19. Luaji šanaliitot.

Malli: keltani tipani

keltani	šieni
myrkillini	kuuši
terävä	mussikka
makie	tipani
tuuhie	hammaš

TEHTÄVÄ 20. Luaji yhyššanat.

Malli: kärväiššieni

kärväiš	lakka
ruis	heinä
koiran	elukka
valkie	kukka
kelta	varis
pelto	šieni
meččä	pentu

LUKU 9

AKKUSATIIVI

- Mitä šie šyöt huomeneksella?
- Šyön **yhen voileivän ta kananmunan**. Toičči šyön kakrahuttuo.
- Mitä šie juot?
- Tavallisešti appelsiinimehuo ta šen piällä vielä **kupin** kahvie.

- Mitä panet piällä pakkasella?
- Panen **villapušeron** piälläni. Vejän **lämpimät puksut ta kenkät** jalkah. Šivon **kaklapaikan** kaklah ta panen **karvalakin** piäh. Ilman muuta panen **lämpimän turkin** piälläni.

- Ketä šie vuotat?
- Vuotan täššä omua veikkuo. Olemma lähöššä kinoh. Tunnetko **hänet**?
- Tottakai. Tijjän **Mikon** hyvin. Männä kešänä olima šamoilla kielikurššiloilla.

- Mitä huonehtarpehie šie oššat uuteh kortteerih?
- Olohuoneheh oššan **tivanan ta lepoistuimet**. Šiitä **ruokastolan** ta nellä stuulua keittijöh. Makuuhuoneheh oššan **šänkyn, piironkin ta pehmien maton** lattiella.

KIELITIETO

AKKUSATIIVI

nomina- tiivi	vartalo	yks. akkusatiivi	mon. akkusatiivi
talo	talo-	talo / talon	talot
poika	poja-	poika / pojan	pojat
joki	jove-	joki / joven	jovet
pappi	papi-	pappi / papin	papit
mua	mua-	mua / muan	muat
suuri	suure-	suuri / suuren	suuret
vuosi	vuuvve-	vuosi / vuuvven	vuuvvet
late	lattie-	late / lattien	lattiet
kirjani	kirjase-	kirjani / kirjasen	kirjaset
kaunis	kaunehe-	kaunis / kaunehen	kaunehet
lammas	lampaha-	lammas / lampahan	lampahat
kyšymys	kyšymykse-	kyšymys / kyšymykšen	kyšymykset
oššos	oššokse-	oššos / oššoksen	oššokset
pereh	perehe-	pereh / perehen	perehet
kyynäl	kyynäle-	kyynäl / kyynälen	kyynälet
paimen	paimene-	paimen / paimenen	paimenet
uissin	uistime-	uissin / uistimen	uistimet
tolkutoin	tolkuttoma-	tolkutoin / tolkuttoman	tolkuttomat
armahuš	armahuo-	armahuš / armahuon	armahuot

personapronominit		demonstratiivipronominit	
nominatiivi	akkusatiivi	nominatiivi	akkusatiivi
mie	miut	tämä	tämä / tämän
šie	šiut	tuo	tuo / tuon
hiän	hänet	še	še / sen
myö	meijät / miät	nämä	nämä
työ	teijät / tiät	nuo	nuo
hyö	heijät / hiät	ne	ne

Mie panen **tämän paijan** piälläni.
 Mie panen **nämä kenkät** jalkah.
 Tuatto tuou **kuusen** meččästä.
 Myö viemmä **nuo kirjaset** poštih.
 Lapši šyöy koko **keiton**.
 Poika šyöy **kaikki sriäpnät**.
 Mie juon **maijon** loppuh.
 Ukko tahtou **nämä uistimet**.
 Luven **tämän kirjan** päiväššä.
 Luajimma **kaikki kotitehtävät**.
 Kučun **Pekan** ta **Annin** nimipäivih.
 Kučumma **heijät** gostih.

Huomual

1. Miun pitäy lukie tämä kirja.
Pojan pitäy oppie runo.
2. Luve kirja loppuh!
Käykyä lapši šeimistä!
Kirjuta kirjani ämmöllä!
3. Hyö rakennetah uuši talo.
Stola šiiirretäh nurkkah.
Pojalla oššetah polkupyörä.

Mie luven **nämä kirjat**. Miun pitäy lukie **nämä kirjat**. Luve
nämä kirjat! Hyö luvetah **kaikki nämä kirjat**.

Mie oššan (**yhen**) leivän ta **kakši litrua maituo**.
 Mie oššan (**yhen**) **tokan čäijyö** ta **nellä kiluo potakkua**.
 Mie oššan (**yhen**) **pullon limonadie** ta **nellä pulluo olutta**.

AKKUSATIIVI

Kokonaisobjekti

Myö oššamma talon.
 Mie tahon kellon.
 Mie šyön koko leivän.
 Pešen kiät hyväsešti.

PARTITIIVI

Ošaobjekti

Mie juon čäijyö, maituo, vettä.
 Mie šyön lihua, kalua, huttuo.
 Mie tahon salattie, meštuo, torttuo.
 Oššamma jauhuo, voita.

Tulošvirkeh

Mie šyön tämän hutun
mielelläni.

Hiän lukou tämän kirjan lop-
puh.

Mie tikutan šukan.

Tuatto rakentau talon iče.

Mie luvun kirjan.

Mie šyön omenan.

Mie niän tytön.

Myö kačomma kinon.

Prosessivirkeh tahi jatkuja ruato

Mie šyön tätä huttuo joka
huomeneš.

Mie luvun vielä tätä kirjua.

Mitä šukkua šie nyt tikutat?

Hiän rakentau taluo
jo toista vuotta.

Kieltovirkeh

En luvu kirjua.

En šyö omenua.

En niä tyttö.

Emmä kačo kinuo.

Verbin rektio

Ämmö vuottau punukkua.

Hiän eččiy kiššua.

Mie autan muamuo.

Myö varajamma kontieta.

Mie armaššan šilma.

Mie muistelen häntä rikeneh.

TEHTÄVÄ 1. Luve šanaliitot ta virkkehet iäneh. Huomua akkusatiivit. Šiitä vaštua kyšymyksiš.

Panna piällä.

Mie panen vihrien mekon piälläni.

Poika panou takin piälläh.

Panna käteh.

Pane kintahat käteh!

Mie panen käteh nahkašormikkahat.

Panna jalkah.

Ukko panou toššut jalkah.

Pankua töppöset jalkah!

Panna piäh.

Pitäy panna lakki piäh.

Panetko šie hatun piäh?

Šituo kaklah, piäh. Mie šivon lämpimän kaklapaikan kaklah.
 Ämmö šitou paikan piäh.
 Šuoriutuo. Mie šuoriuvun lämpimäšti.
 Tämä neičyt šuoriutuu tyylikkähäšti.

1. Mitä šie panet piällä, konša lähet vihmašiällä pihalla?

2. Mitä šie panet piällä, konša lähet teatterih?

3. Tarvičet talvivuatteita. Mitä oššat vuatekaupašta?

TEHTÄVÄ 2. Luaji mallin mukah.

*Malli: Mie luven tämän kirjan loppuh. –
 Miun pitäy lukie tämä kirja loppuh. –
 Miun ei pie lukie tätä kirjua.*

1. Mie makšan lašun.
2. Mie kirjutan pitän kirjasen.
3. Myö piiruššamma kuvan.
4. Anni pešöy tuon ikkunan.
5. Tuatto viey lapšet šeimih.
6. Iro keittäy makien mečcorokan.

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

Malli: Mie oššan jiäškuapin. – Mie en ošša jiäškuappie.

1. Myö oššamma uuvven šähköhellan.
2. Matti viey auton korjuuh.
3. Ämmö tikuttau lämpimän villapaijan.
4. Mie otan mukavan kirjan matkah.
5. Hiän panou harmuan villamekon piällä.
6. Sussieta myöy venehen.

TEHTÄVÄ 4. Luve ensin sanat iäneh. Šiitä vaštua kysymykših.

1.

jäškuappi	kupit	piironki	televiisori
vuateškuappi	riehtilä	latevihko	matto
muila	pešukoneh	lusikat	čäijypannu

a) Mitä oššat uuteh korttierih?

.....

b) Mitä viet keittijöh, kylpyhuoneheh, olohuoneheh ta makuuhuoneheh?

.....

c) Mitä panet aštieškuappih?

.....

2.

voi	maito	leipä	rahka
čäijy	šokeri	liha	vesi
juušto	jauho	kala	pišketti

a) Mitä ruokua oššat tänäpiänä?

.....

b) Mitä šyöt ta juot huomenekšella?

.....

c) Kuin äijän jauhuo, šokerie ta piškettie šie oššat?

.....

TEHTÄVÄ 5. Vaštua kysymykših käyttjän sulkuloissa olijie sanoja.

1. Mitä tahi ketä šie ečit? (kukkaro, kišša, pošti, šieni, šyömini)
2. Mitä tahi ketä šie vuotat? (juna, auto, hyvä tuttava, viisaš ukko, iloni juhla)
3. Mitä tahi ketä šie varajat? (pakkani, kuuma šia, ilkie ihmini, skokuna, Jouki)

4. Ketä šie autat? (veikko, ämmö, pieni lapsi, suuri pereh, nuapuri)
5. Ketä šie armaššat? (oma lapsi, tuatto, Vasselei, oma naini, Iro)

TEHTÄVÄ 6. Akkusativi vain partitiivi?

1. Šyön (tämä omena) päivällisen jälkeh.
2. Joka huomeneš mie šyön (huttu) ta juon (čäijy)
3. Pane (lakki) piäh!
4. Kirjutan (kirjani) ämmölläni huomena.
5. Otan stolalta kakši (värikynä) ta (vihko)
6. – Mitä šie ruat nyt? – Ompelen ičelläni (uusi hameh)
7. Luvemma (nämä kirjat) enši netälillä.
8. Lapsi varajau (vihani koira)
9. Tuatto rakentau (kaunis talo)
10. En pane (tämä ruškie paita) piälläni.
11. Avua (kirja) ta lue (še runo) iäneh.
12. Elä šyö (paha ruoka)
13. Myö oššamma (polkupyörä) tästä kaupašta.
14. Lapšet vuotetah (oma opaštaja) luokašša.
15. Hiän luki (lehti) loppuh.
16. Hiän lukou (tämä lehti) joka päivä.
17. Maikki šai (hyvä lahja)
18. Myö emmä juo (lämmän maito)

IMPERATIIVI

- Muamo, **tule** tänne rutompah!
- **Elä** hätyäle, tyttöseni. Kohta mie tulen.
- Opaštaja šanou: "Lapšet, **avakkua** kirjat sivulla 36, **löy-täkkiä** tehtävä viisi ta **luatikkua** še iččenäisešti. **Elkyä**

kaččokkua toisien vihkoloih!"

infinitiivi	yks. 2. persona (šie)		mon. 2. persona (työ)	
kaččuo	kačo	elä kačo	kaččokkua	elkyä kaččokkua
lukie	luve	elä luve	lukekkua	elkyä lukekkua
šyyvvä	šyö	elä šyö	šyokyä	elkyä šyokyä
viijä	vie	elä vie	viekyä	elkyä viekyä
panna	pane	elä pane	pankua	elkyä pankua
tulla	tule	elä tule	tulkua	elkyä tulkua
kerätä	keryä	elä keryä	kerakkyä	elkyä kerakkyä
šiivota	šiivuo	elä šiivuo	šiivokkua	elkyä šiivokkua

TEHTÄVÄ 7. Luaji virkkehet. Käytä imperatiivie. Huomua objektin muoto.

a) Malli:

Panna, lämmin, paltto, piällä (šie). – *Pane lämmin paltto piällä.*
Avata, ovi, ta, ikkunat (työ). – *Avakkua ovi ta ikkunat.*

1. Tuuvva, skammi, tänne (šie).
2. Šiivota, oma, kamari (šie).
3. Kertuo, starina (työ).
4. Šyyvvä, keitto, loppuh (työ).
5. Tulla, tänne (šie).
6. Männä, poikeš (šie).
7. Maksua, lašut, aikanah (työ).
8. Jiähä, terveheksi (työ).
9. Männä, tervehenä (työ).

b) Malli:

Panna, ikkuna, kiini (šie). – *Elä pane ikkunua kiini.*
Vijä, lapši, šeimit (työ). – *Elkyä viekyä lašta šeimih.*

1. Valehella (šie).
2. Polttua, tupakki (työ).
3. Juuvva, viina (työ).

4. Kirota, lapsi (šie).
5. Šiäntyö, miun piällä (šie).
6. Lukie, tämä, kirja (šie).
7. Oštua, tuo, auto (työ).
8. Kavottua, oma, kukkaro (šie).
9. Paissa, tyhjä (työ).
10. Peššä, kuppi, ta, luota. (šie).

TEHTÄVÄ 8. Mitä voit šanuo šeuruavissa tilanteissa?

a) Šiun luona on vierašta. Čäijystola on valmis. Vierahat issutah ta vuotetah, jotta šie kučut heijät stolah.

(Tulla) čäijyllä! (Istuutuo) stolah!

b) Ikkuna on auki ta šiuola on vilu. Šiun kaveri istuu ikkunan lähellä.

(Panna) ikkuna kiini, ole hyvä!

č) Lapsi on tipahtan skammilta ta itköy lujah. Šie rauhotat häntä.

(Ei, itkie) (rauhottuo) pois! (Šanuo) mitä šiuola kivistäy. (Ei, hätyällä) parenou šie kipiä kohta!

d) On myöhäilta. Tyttö kaččou televisiorie, poika leikkiy tietokonehella. Lapsien pitäy männä šänkyh. Muamo kašköy:

(Šammuttua) televisiuri ta tietokoneh ta (ruveta) muate! (Muistua) peššä hampahat! Hyvyä yötä, lapšet!

e) Muamo šiiuvou kotie. Hiän pyrittäy tytärtäh ta poikuah auttamah.

Tyttöseni, (pyyhkie) pölyt, ole hyvä! Poikaseni, ole niin hyvä, (viiä) ruhkat pihalla ta (puistua) matot.

Kalitat

"Kalitta kyšyy kaheksua", – šanotah karjalaiset. Kalittojen paistamiseh pitäy olla: jauho, vesi, hapanmaito, šuola, maito, voi, kuore ta šiämi.

Ota yksi stokana hapanmaituo ta kua še mal'l'ah, lisyä vähäsen vettä, šuolua ta hämmennä hyväsešti. Šen jälkeh lisyä ruisjauhuo ta hämmennä šakie taikina. Nošša taikina stolalauvalla ta tuaš vuali šini, kuni še ei heitä tartuntua käsih. Anna taikinalla šeisuo vähäni aikua. Jua še pieniksi ošiksi. Ajele pualikalla hienoset kuoret.

Luaji šiämi potakkahutušta, šuurmašta tahi talkkunašta. Pane jo illašta šuurmat hapanmaitoh likoh. Huomenekši še tulou pehmiekši ta muikiekši. Osrakalitat ollah hyvät viluna.

Krupita kalitat, voitele šuolatulla kuoriella ta paissa kuumašša kiukuašša 10 – 15 minuuttie. Voiija valmehet kalitat voilla, kuni ne ollah vielä lämpimät. Tariče kalitat kalarokan, keiton, maijon tahikka čäijyn kera.

TEHTÄVÄ 10. Luve runo iäneh. Löyvä imperatiivissa olijat verbit.

Raisa Remšujeva

Härän starina

- Šano, ämmö, starinua,
kesselie, koropua!
- Šanonko härän starinan?
- Šano, šano rutompah.
- Elä šano häräštä.
- Mie en tiijä šemmoista.

– Yksi šanou: "Šano, šano";
 Toini šanou: "Mie en tiijä".
 Šanonenko härästä?
 – Elä šano härästä.
 – Mistä vielä härästä?
 – Yksi šanou: "Elä šano";
 Toini šanou: "Mistä vielä?";
 Kolmas mitänä ei virka.
 Šanonko mie härästä?
 – Elä siitä härästä,
 Elä, kukki ämmösen!
 Šano čuarinpojašta,
 Tahi Našto-tytöštä,
 Tahi papin lakista.

ADVERBIT

Kuin? Mitein?

Noušen huomena aikaseh. Elä ole šielä **pitälti**! Pitäis rua-tua kaikki **aikanah**. Ukko ei kuule, paiskua **lujah**. Kirjutan virkkehen **uuvveštah**. Elä šyö **šeisuol'lah**. Hiän kävi mei-lä **kahičci**. Kevyällä päiväni paistau **lämpimästi**. Šiun pitäy opaštuo **hyväsešti**. Kuuntele **tarkkah**!

TEHTÄVÄ 11. Pane pisteijen tilalla šopiva adverbi. Adver-bit ollah viivan alla.

Naini laulau oikein Tule kotih ta hyvin!
 Matkalaiset myöššyttih mečästä Tämä työ on ruattu Šykyšyllä tuulou. Päiväni paistau Poika kačahti häneh Tyttö lat't'asi kaikki tavarah laukkuh. Häneštä kačo et eris piäše! Neiččyöt uiskenneltih järveššä Mieš on huimennun, karjuu ta vieläi ni meinuu tulla. Ämmö aštuu lipietä tietä myöten. Šain kuunnella hänen pakinojah. Mintäh ovi on

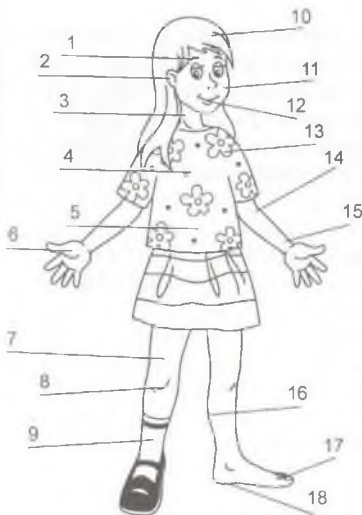
nyt? Pankua še! Lapsi šõi karamellin
..... . Mie põläššyin, niin kauhie oli jyrinä.

Ruttoh, kahallah, vihasešti, äšen, vähällä, peitočči,
pahoin, äkäsešti, hil'l'akkaiseh, lujah, kaunehešti, myöhäseh,
lämpimäšti, huolovašti, apposen alačči, kokonah, käsin,
kyllitellein, umpeh.

TEHTÄVÄ 12. Luve dialogi.

- Muamo, tule tänne! Miula on paha!
- No mitä šiula on, Anni-kulta? Mi šiilma vaivuau?
- Miula korvua kivistäy lujah.
- Pistäykö korvah vain mitein kivistäy?
- Pistäy, oikein kipiēšti käypi.
- Tule mammalla yškäh, armahaiseni! Pitäy mitata kuumetta.

Ihmisen vartalonošat

piä	olkapiä
šiilmä	šelkä
nenä	kainalo
šuu	kyynäšpiä
korvat	rinta
kakla	käsi
niska	vačča
n'apa	pohkie
šormi	nilkka
takapuoli	kantapiä
šukuelimet	šiäri
jalka	
polvi	
varvaš	

Ihmini ajattelou aivoloilla.
Hiän henkittäy keuhkoloilla.
Šytän pumppuau vertä.
Mahalaukku ta šuolet šulatetah ruokua.
Makša ta munuvaiset puhissetah elimistyö.

Tavalliset tauvit ta läsinnät

**Mi šiola on kipie?
Mi šilma vaivuau?**

Miula on piä / vačča / jalka / šelkä / hammaš / keroni kipie.
Miula piätä / vaččua / jalkua / šelkyä / hammašta / kättä kivistäy.
Miula on toppa. / Mie olen topašša.
Miula on kuumetta. / Mie olen kuumiešša.
Miula on vačcatauti. / Miula on ripuli.
Miula on grippi. / Mie olen gripissä.
Milma okšennuttau / ryvittäy / puissuttau / viluttau.

TEHTÄVÄ 13. Luv virkkehet. Pane rakentehet mieleh.

Mie otan liäkettä. Jušši oli hammašliäkärissä. Tyttö pareni ruttoh. Šiun pitäis käyvä šilmäliäkärissä. Lapši pahoin rykiy. Poika ličkasi šormen. Mikko šatatti jalkah. Veikko on topašša. Hänellä šytämeh koškou. Ämmöllä jalkoja vetäy. Hänellä jal-ka katkesi. Hiän katkasi käteh. Lapsella korvah pištäy. Miula rintoja korventau. Mie čihkan ta nikan. Mitein voit? Oletko ter-vehenä? Jo pitän aikua olen ollun kipienä. Mie olen gripissä. Hiän poltti varpahah. Puavila on topašša. Hänellä lapši läsiy. Häntä laaki löi. Miula olkapiätä kivistäy. Ukko pahoin kuulou ta näköy. Hiän on šokie (kuurnis, mykkä). Hiän on hermovikani. Tämä karjeh hermoloih koškou. Mitä šiola kivistäy? Mi šilma vaivuau? Miula mielie kiäntelöy. Milma okšennuttau. Milma va-pissuttau. Tämä liäke on piänkipuh. Kuiva mussikka on hyvä vačcatautih. Hyvä mieli parentau ihmistä. Pisy tervehenä!

TEHTÄVÄ 14. Kekši virkkehet käytt्यान aila olijie šanoja.

Malli:

Mie olen ... gripissä. Miula kivistäy ... piätä. Miula on ... toppa.

Mie kipeyvyin / läsiyvyin.

Mie olen	Miula kivistäy	Miula on
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
	4.	4.
	5.	
	6.	

kuumetta, piätä, kättä, korvua, ripuli, kuumiešša, hammašta, vacčua, topašša, grippi, keroista, pahašša voinnissa, ryvityš.

TEHTÄVÄ 15. Kačo kuvie ta šano, mitä hänellä kivistäy.

TEHTÄVÄ 16. Mi sana ei kuulu joukkoh?

jalka	toppa	terveh	läsie
käsi	kuume	kipiehini	šatattua
vačča	tauti	heikko	katata
korva	ryvintä	palantahini	rykie
piä	piänkipu	riški	okšentua
ihmini	ripuli	voimakas	šoitua

TEHTÄVÄ 17. Lue anekdotit ta kerro ne šiiä omin šanoin.

- Tohtori! Auttakkua, miula on kauhie kipu šianalašša.
- Mitä oletta šyönyn?
- Marjoja mečästä.
- Mimmosie marjoja?
- A-voi-voi en oikein nähnynkänä.
- Šilloin Tiän pitäis männä šilmäliäkärih.
- Hyvä liäkäri, pelaštakkua miut. Hammašta porottau jotta hirvie.
- Avakkua šuu. Aha, suali kyllä, no hammaš on kisottava.
- Äijänkö še kisonta makšau?
- 500 rupl’ua.
- Mitä čuutuo niin kallista? Eihän še äijyä aikua vie.
- Još himottanou, niin rupien vetämäh hitahašti.

Liäkäriššä ollah ämmö tyttöpunukan kera.

- Jakšautukkua, käški liäkäri hyväččäisellä neiččysellä.
- Eihän hiän šuinki läsi. Mie olen kipie, šano ämmö.
- Niinkö? Ihanko totta? Šilloin näyttäkkyä, hyvä ämmöni, kieltänä.

Kahen miehen pakina.

- Naiseni luki mistä lienöy, jotta ruoka on šyötävä ruakana. Še on tervehellistä.
- Ei še miunki akka tykkyä keittyä.

LUKU 10

III INFINITIIVI

- Minne? **Mänen šyömäh** kello 13.
 Missä? **Olen šyömässä** kello 13-14.
 Mistä? **Tulen šyömästä** kello 14.

Telefonissa

- Terveh Outi! Matti pakajau. Mitä hommuat?
- No terveh-terveh! Ka poštissa juštih olen lehtie tiluamašša.
- En rupie šilloin haittuamah. Šoitän myöhempäh.

Pihalla

- Pekka, hoi, minne on kiireh?
- Ka pankkih matkuan laškuja makšamah. Mistäpä šie?
- Rannalta tulen uimašta. Lomalla olen ollun jo tämän netälin.

KIELITIETO

I INFINITIIVI	HIÄN-MUOTO	VARTALO	III INFINITIIVI
kaččuo	kačču	kaččo-	kačcomah kačcomašša kačcomašta
lukie	lukou	luko-	lukomah lukomašša lukomašta
pešeytyö	pešeytyy	pešeyty-	pešeytymäh pešeytymäšša pešeytymäšta
šyyvvä	šyöy	šyö-	šyömäh šyömäšša šyömäšta

viijä	viey	vie-	viemäh viemäššä viemäštä
tupakoiija	tupakoiččou	tupakoi-	tupakoimah tupakoimašša tupakoimašta
kävellä	kävelöy	kävelö-	kävelömäh kävelömäššä kävelömäštä
peššä	pešöy	pešö-	pešömäh pešömäššä pešömäštä
kerätä	keryäy	keryä-	keryämäh keryämäššä keryämäštä
šiivota	šiivuou	šiivuo-	šiivuomah šiivuomašša šiivuomašta

Mih? männä
 lähtie + -mah / -mäh
 tulla
 käyvä
 ruveta

Missä? olla
 istuo + -mašša / -mäššä
 käyvä

Mistä? tulla + -mašta / -mäštä

Huomual **-MAH / -MÄH**
OPAŠTUO Lapši opaštuo kävelömäh ta pakajamah.
JOUTUO Myö jouvumma kualamah šyväššä lumešša.

TOTTUO	Olen tottun lukomah yötä vaššen.
JIAHÄ	Anni jäi kotih šiivuomah.
PIÄŠŠÄ	Piäsin lomalla levähtelömäh.

TEHTÄVÄ 1. Kerro, mitä mänet ruatamah. Käytä šopivie verbijä.

Malli: Mänen kouluh ... Mänen kouluh opaštumah.

šyyvvä	lukie kirjoja
kerätä marjua	issuttua kukkie
ottua rahua	šiivota
tanššie	maksua laškuja
kävellä	levähtyä
oštua ruokua	pelata potkupalluo

1. Mänen pankkihi
2. Mänen kauppah
3. Mänen kirjaštoh
4. Mänen klupih
5. Lähen ruokalah
6. Lähen meččäh
7. Lähen kotih
8. Lähen pihalla

TEHTÄVÄ 2. Vaštua kyšymykših.

a) Malli:

*MITÄ OLET RUATAMAŠŠA, KUN ... šiula on kynä kiäššä?
– Olen kirjuttamašša tahi piiruštamašša.*

1. ... šiula on šakšet ta paperi kiäššä?
2. ... šiula on mopikka kiäššä?
3. ... issut stolašša ta šiula on čaijykuppi iessä?
4. ... kino matkuau ta šie issut televisiirin iessä?
5. ... olet vuatekaupašša?
6. ... olet järvellä onki kiäššä?
7. ... on kaunis ilma ta olet pihalla?

b) *Malli:*

Missä olit? (kahvila – šyyvvä) – Olin kahvilassa šyömässä.

1. Missä olit? (meccä – kerätä marjua)
2. Missä kävit? (kyly – pešeytyö)
3. Missä ämmö on? (pošti – šoitua)
4. Missä hyö oltih viime kešänä? (Šuomi – tienata rahua)
5. Missä lapši on? (luokka – piiruštua)

TEHTÄVÄ 3. Vastua kysymyksiš.

Malli:

Mistä tulet? (uimahalli – uija) – Tulen uimahallista uimašta.

1. Mistä olet tulošša? (kauppa – oštua leipyä)
2. Mistä tyttö tulou? (tanššit – tanššie)
3. Mistä hyö tullah? (yliopisto – opaštuo)
4. Mistä oletta tulošša? (kinoteatteri – kacćuo kinuo)

TEHTÄVÄ 4. Kirjuta kolmannen infinitiivin oikie muoto.

1. Anni mänöy yliopistoh (opaštuo)
Nyt hiän on yliopistošša
Hiän tulou yliopistošta
2. Šanteri lähtöy kauppah (oštua) šyömistä.
Nyt hiän on kaupassa šyömistä.
Hiän tulou kaupasta šyömistä.
3. Mie mänen kirjaštoh (lukie)
Nyt mie olen kirjaštošša
Mie tulen kirjaštošta

TEHTÄVÄ 5. Kerro mitä rupiet ruatamah?

Malli: Rupien šyömäh päivällistä. Rupien kirjuttamah kirjaista ukolla.

TEHTÄVÄ 6. Lue teksti ja merkitse, missä Maikki käypi ja mitä ruatau päivän aikana.

Maikilla on joutava päivä

Piätinccänä Maikilla on joutava päivä. Huomenekšella hiän mänöy uimahallih uimah Našto-potruškan kera. Šielä hyö käyväh enšin šuihkuh huuhtoutumassa. Šiitä tytöt issutah vähän aikua lämmiteliytymässä suomalaisen saunan lauteilla. Lölylt ollah ihan hyvät! Kylpömisen jälkeh kaverukset ollah uimašša puolisen tuntie. Rahvašta ei ole äijän. Tämän täštäh Maikki käypi šelkyäh hieromašša voimakahan vesišuihkun alla. Našto harraštau vesijuokšuo ta hiän opašteliutuu juokšomah veješšä kunnollah.

Uimahallin jälkeh potruškat männah kahvilah murkinua šyömäh. Uimašta tultuo olet niin näläššä! Tytöt jouvutah vuottamah ruokua puoli tuntie, ka aika uutisie kertomašša mänöy ruttoh. Kohta Našton pitäy männä kirjaštoh viemäh kirjoja. Maikki šanou, jotta hänelläki on monta pikku asieta kaupunkilla ruattavana.

Enšin Maikki mänöy käymäh kenkieh šuutarilta, talvikenkistä mäni ket't'u rikki ta talluššat piti vaihtua. Šuutarilta Maikki lähtöy vuatekauppah kačcelomah uutta palttuo. Tyttö paššauttau monta palttuo, ka ei mikänä ole mielehini. Kauppieš kertou, jotta netälin piäštä tuuvvah uutta mallie. Maikki lupauu tulla uuvveštah.

Kaupašta Maikki mänöy poštih makšamah vesi- ta sähkömaksuja. Šamalla hiän tiluau Vienan Karjala-lehen enši vuuvvekši. Šiitä tyttö muistau, jotta koissa jäškuappi šeisou tyhjänä. Pitäy käyvä oštamašša šyömistä. Maikki oštau leipyä, maituo, juuštuo, sokerie, piskettie ta äijän mitä muutaki ta käypi makšamašša oššokset kassalla. Nyt pitäy viijä šyömiset kotih, oššokset ollah oikein jykiet. Tyttö šoittau veikollah ta hiän kyyvviččöy čikon kotih. Maikki kučču veikon iltasella, ta kohta hyö istuuvvutah yheššä stolah šyömäh. Maikki kertou veikolla, mitä kaikkie hiän kerkisi ruatua päivän aikana. Huomena on šuovatta, kylypäivä. Veikko ta čikko meinatah lähtie muamon ta tuaton luokše kyllä.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua tekstin mukah, onko oikein vain viärin? OIKEIN VIÄRIN

1. Maikki mänöy uimah veikon kera.
2. Našto lähtöy käymäh kirjoja kirjaštoh.
3. Tytöt käyväh šyömäššä yheššä.
4. Maikki tiluau lehen karjalan kielellä.
5. Maikki käypi oštamašša uuvven palton.
6. Veikko ta čikko vietetäh iltua kahen.

ESSIIVI Kenenä? Minä? Konša?

- Konšapa šie lähet kyläh?
- Ka **enši šuovattana** šuorien.
- Ämmö, mimmoni lapši miän muamo oli?
- Ka **pikkara**isena hiän, kačo, oli kriesa.

KIELITIETO

Essiivin päättehenä on **-na, -nä**. Še liittyy vahvah vokalivartaloh.

nominatiivi	vahva vokalivartalo	essiivi
tyttö	tyttö-	tyttönä
poika	poika-	poikana
ilta	ilta-	iltana
enšiarki	enšiarke-	enšiarkena
myöhäni	myöhäse-	myöhäsenä
vuosi	vuote-	vuotena
nuori	nuore-	nuorena

Huomual

- Huomenekšella – tänä huomenekšena
- Kešällä – lämpimänä kešänä
- Illalla – toissa iltana
- Šykyšyllä – kaunehena šykyšynä
- Talvella – männä talvena

Muissa!

Ensi netälillä, viime netälillä; ensi kuušša, viime kuušša.

TEHTÄVÄ 8. Pane sulkuloissa olijat sanat essiivimuotoon.

1. Muamoni ruatau (liäkäri)
2. (Pikkaraini) hiän oli kriesa.
3. (Myöhäni šykyšy) järvet ollah jo jiäššä.
4. Ole (hyvä poika) !
5. Olen ollun pitän aikua (kipie)
6. (Viime talvi) koko perehellä kävimä ušeičči hiihtämäh.
7. Tämä kala šyylväh (šuolani)
8. Mänkyä (terveh) !
9. Kirjailija kuoli jo (vanha)
10. (Piätinččä) lähemmä Petroskoih.
11. Pisy (terveh) !
12. Lapši juoksi muamoh luokše (hätähini)
13. (Šuovatta) mie käyn kylaššä.
14. (Šuuri) tahtosin olla (kiäntäjä)
15. (Tämä huomeneš) šato lunta.

TEHTÄVÄ 9. Luvu karjalaiset šanonnat. Mitä ne merkitäh?

Juošša piä kolmantena jalkana.

Pityä hyvänä.

TRANSLATIIVI Kenekši? Miksi?

– Tyttösen, alahan kantua šyomisie stolah! Vierahat luvattih tulla kello **viijekši**.

– Kerkieämmä myö, muamoseni. Elä hätyäle!

Miän ukko aina šano: "Olkua ihmisiksi!".

KIELITIETO

Translatiivin päättehenä on **-ksi**. Se liittyy heikkoh vokalivartaloh.

nominatiivi	heikko vokalivartalo	translatiivi
tyttö	tytö-	tytökši
poika	poja-	pojakši
viisi	viije-	viijekši
kuuši	kuuvve-	kuuvvekši
kypši	kypse-	kypsekši
terveh	tervehe-	tervehekši

TEHTÄVÄ 10. Pane šulkuloissa olljat šanat translatiivi-muotoh.

1. Taivaš tuli (tumma)
2. Šiä muuttuu (lämmin)
3. (Talvi) ämmö tulou elämäh linnah
4. Hiän opaštuu (kašvattaja)
5. Starinašša naini muuttuu (mušta lammaš)
6. Lähemmä lomalla (3 netälie)
7. Ukko mäni kokonah (paharaiska)
8. Täššä šiula karamelli (hyvä mieli)
9. Myö pakajamma (karjala)
10. Kašva (šuuuri ta terveh)
11. Poika tulou kotih klo (6)
12. Kuultuo šen muamo tuli (iloni)
13. Peše aštiet (puhaš)
14. Tie mäni (levie)
15. Keitä lihat (kypši)
16. Mie opaššun (opaštaja)
17. Jiäkyä (terveh)

TEHTÄVÄ 11. Lue runo iäneh. Juohata translatiivissa olijat šanat.

Kol-kol kotuo

Kolo, kolo kotuo, anna, akka, patua.

- Miksi šiula patua?
- Huttuo keittyä.
- Miksi šiula huttuo?
- Pappie šyöttyä.
- A miksi šiula pappie?
- Lašta ristie.
- Miksi šiula lašta?
- Lašta laššun poimijakši,
- Puolasen puputtajakši,
- Hillosen hičuttajakši,
- Sikurisen šiirtajakši,
- Juopukkaisen juontajakši,
- Mussikkaisen muontajakši,
- Manšikkaisen maistajakši,
- Karpaloisen kantajakši,
- Šuolla šuurekši emännäkši.

Virpopyhänäpiänä luvettih:

Virvon, varvon
tuorehekši, tervehekši,
vuuvvekši vapahakši,
netäliksi velkapiäkši
šiula vičča – miula kakkara.

TEHTÄVÄ 12. Kerro, mitä šie ruat joutavana päivänä.

LUKU 11

IMPERFEKTI

- Mitä **še ruavoit** lomalla?
– **Mänin** kyläh koko kešäksi. **Kävelin** mečässä, **keräsin** marjua ta šientä, melkein joka ilta **kävin** onkella. **Kylvin** järvie ta **venyin** rannalla päiväpaissossa. **Šain** levähtyä hyvin!

KIELITIETO

Imperfektin tunnuksina ollah **-i** ta **-si**. Esim. kačo-n – **kačoi-n** keitä-n – **keiti-n**; keryä-n – **keräi-n** / **keräsi-n**; šiivuo-n – **šiivoi-n** / **šiivosi-n**.

Vokalimuutokset

1. Vartalon lopuša **-o**, **-ö**, **-u** ta **-y** ei muututa.

Vokalimuutos	preesens	imperfekti
-o- + -i- → -oi-	šanon	šanoin
-ö- + -i- → -öi-		
-u- + -i- → -ui-	kučun	kučuin
-y- + -i- → -yi-	kysyn	kyšyin

2. Vartalon lopuša **-a**, **-ä**, **-e** ta **-i** kavotah pois.

Vokalimuutos	preesens	imperfekti
-a- + -i- → -i-	vuotan muissan	vuotin muissin
-ä- + -i- → -i-	keitän ymmärrän	keitin ymmärrin
-e- + -i- → -i-	iten mänen	itin mänin
-i- + -i- → -i-	leikin ečin	leikin ečin

3. Jos verbissä on kaksi tavua ta ensimmäisessä tavussa on -a, niin vartalon loppu -a muuttuu -o:ksi.

Vokalimuutos	preesens	imperfekti
-a- > -o- + -i- → -oi-	autan jakšan kannan	autoin jaksoin kannoin

4. Diftongin ensimmäini komponentti katou pois.

Vokalimuutos	preesens	imperfekti
-ua- + -i- → -ai-	šuan	šain
-yä- + -i- → -äi-	keryän	keräin
-uo- + -i- → -oi-	juon	join
-yö- + -i- → -öi-	šyön	šöin
-ie- + -i- → -ei-	vien	vein
-iä- + -i- → -äi-	jään	jäin

Huomua!

-ta-loppusilla verbiölillä on -i- ta -si-imperfektimuoto. Molom-pie muotoja käytetäh yhtä hyvin.

Leikata – leikkain / leikkasin; šivota – šivoin / šivosin;
ruveta – rupein / rupesin; matata – matkain / matkasin.

TEHTÄVÄ 1. Vaštua kyšymyksiš käyttjän imperfektie. Muissa vokalimuutokset.

1. Mitä šie ruavoit huomenekšella? (havaččeutuo aikaseh, noušša šänkyštä, pešša hampahat, šyvvä hutuo, juuvva čäijyö, männä töih).
2. Mitä šie ruavoit illalla? (laittua ruokua, šivota, leikkie lapšen kera, kaččuo televiisorie, lukie lehtie, šoitua kave-rilla, ruveta muate).
3. Mitä šie ruavoit männä netälillä? (opaštuo äijän, lukie kir-joja, kirjuttua kirjutukšie karjalakši, kuunnella karjalankielis-tä ratijuo, vaššata kyšymyksiš, kyšyö n'euvuo opaštajalta).

4. Mitä sie ruavoit männä kešänä? (olla kylässä, kerätä hilluo ta mussikkua, keittyä makieta varen'n'ua, šoutua venehellä, onkittua, pelata potkupalluo, kylpie kylyššä, uiskennella järveššä, levähtyä hyvin).

KIELITIETO

Karjalan kielessä erähät preesensin ta imperfektin piättehet erotah.

Preesensin personapiättehet

yksikkö	monikko
-n	-mma / -mmä
-t	-tta / -ttä
-u, -y	-h

Imperfektin personapiättehet

yksikkö	monikko
-n	-ma / -mä
-t	-ja / -jä; -tta / -ttä
ø	-h

I VERBITYYPPI

LUKIE

	Preesens	Imperfekti
mie	luven	luvin
šie	luset	luvit
hiän	lukou	luki
myö	luvemmas	lukima
työ	lusetta	lukija
hyö	lusetah	lusetih

KEITTYÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	keitän	keitin
šie	keität	keitit
hiän	keittäy	keitti
myö	keitämmä	keittimä
työ	keitättä	keittijä
hyö	keitetäh	keitettih

II VERBITYYPPI

ŠYŸVÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	šyön	šöin
šie	šyöt	šöit
hiän	šyöy	šöi
myö	šyömmä	šöimä
työ	šyöttä	šöittä
hyö	šyövväh	šyötih

JÄHÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	jiän	jäin
šie	jiät	jäit
hiän	jiäy	jäi
myö	jiämmä	jäimä
työ	jiättä	jäittä
hyö	jiähäh	jiätih

III VERBITYYPPI

TULLA

	Preesens	Imperfekti
mie	tulen	tulin
šie	tulet	tulit
hiän	tulou	tuli
myö	tulemma	tulima
työ	tuletta	tulija
hyö	tullah	tultih

MÄNNÄ

	Preesens	Imperfekti
mie	mänen	mänin
šie	mänet	mänit
hiän	mänöy	mäni
myö	mänemmä	mänimä
työ	mänettä	mänijä
hyö	männäh	mäntih

IV VERBITYYPPI

MATATA

	Preesens	Imperfekti
mie	matkuan	matkasin / matkain
šie	matkuat	matkasit / matkait
hiän	matkuau	matkasi / matkai
myö	matkuamma	matkasima / matkaima
työ	matkuatta	matkasija / matkaitta
hyö	matatah	matattih

UINOTA

	Preesens	Imperfekti
mie	uinuon	uinosin / uinoin
šie	uinuot	uinosit / uinoit
hiän	uinuou	uinosi / uinoi
myö	uinuomma	uinosima / unoima
työ	uinuotta	uinosija / uinoitta
hyö	uinotah	uinottih

TEHTÄVÄ 2. Luaji kaikenmoiset kysymykset. Huomua imperfektin päättehet.

Malli: Myö keittimä mečcorokan.

– Keittijäkö työ mečcorokan?

Myö tulima kotih iltapäivällä.

– Konša työ tulija kotih?

Viime kešänä myö matkasima Muššallamerellä.

– Minne työ matkasija viime kešänä?

1. Myö elimä šiloin Kiestinkissä.
2. Myö pesimä lattiet eklein.
3. Myö šoittima ämmöllä.
4. Männä talvella myö hiihtimä monta kymmentä kilometrie.
5. Myö kävimä Ruočcih kaksi vuotta takaperin.
6. Myö kantoma vejjet ta halot kilyh vielä huomenekšella.
7. Myö šöimä kalittoja pyhänäpiänä.
8. Myö hokšaima šen ruttoh.
9. Šuovattana myö šiivosima kotie ta pihua.
10. Myö kuuntelima ratijuo koko illan.
11. Myö sriäppimä kolaččuja Annin kera.
12. Lapšena myö pelautuma äijän.
13. Viime netälillä myö šaima kučun Il'l'an ta Santran häih.
14. Myö jo aikoja kaččoma tämän kinon.
15. Toissapiänä pelasima potkupalluo koulun kentällä.

Huomua!

Imperfektin tunnuš **-i** katou pois verbin HIÄN-, MYÖ- ta TYÖ-muotoloista, još verbin vartalon lopušša on **-o**, **-ö**, **-u** ta **-y**.

Šanuo

mie	šanoin
šie	šanoit
hiän	šano
myö	šanoma
työ	šanoja
hyö	šanottih

Pešeytyö

mie	pešeyvyin
šie	pešeyvyit
hiän	pešeyty
myö	pešeytymä
työ	pešeytyjä
hyö	pešeyvyttih

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

a) Malli: Šanuo. Mie šano-n – šanoi-n.

Šie šano-t – šanoi-t.

Istuo. Mie issu-n – issui-n.

Šie issu-t – issui-t.

Kertuo, opaštuo, kučćuo, šiäntyö, uškuo, kačćuo,
havačćeutuo.

b) Malli: Šanuo. Hiän šano-u – šano.

Myö šano-mma – šano-ma.

Työ šano-tta – šano-ja.

Istuo. Hiän istu-u – istu.

Myö issu-mma – istu-ma.

Työ issu-tta – istu-ja.

Muissa!

Lähtie

läksi-n läksi-mä

läksi-t läksi-jä

hiän läksi hyö lähettih hiän

Paissa

pakasi-n pakasi-ma

pakasi-t pakasi-ja

hiän pakasi hyö paistih

Nähä

nävi-n näki-mä

nävi-t näki-jä

hiän näki hyö nähtih hiän

Käyvä

kävi-n kävi-mä

kävi-t kävi-ja

hiän kävi hyö käytih

Tietyä

tiesi-n tiesimä

tiesi-t tiesi-jä

hiän tiesi hyö tiijettih

Löytyä

löysi-n löysi-mä

löysi-t löysi-jä

hiän löysi hyö löyvettih

TEHTÄVÄ 4. Pane šulkuloissa olijat verbit imperfektin muotoh.*Malli: Eklein myö (olla) teatterissa. – Eklein myö olima teatterissa.*

1. Myö (käyvä) Šuomešša toissa kevyänä.
2. Velleni (laulua) koulun kuorošša.
3. Hiän (keritä) junah ihan hyvin.
4. Mie (kuććuo) Šanterin nimipäivih.
5. Kun Lauri (tulla) hiän, (šyvvä) päivälisen ta (juuvva) mehun.
6. Mitä šie (ruatua) toissapiänä?
7. Ämmöni (paistua) makeita sriäpnöjä.
8. Opaštuja (kirjuttua) tarkissušruavon kahešša tunnissa.
9. (Muistua, -ko) šie šammuttua valot?
10. Katti jo (peššä) aštiet.
11. Myö (kertuo) täštä tapahukšesta omalla muamolla.
12. Minne työ (viiä) laukun?
13. Jyrki (lähtie) parturih.
14. Lapši (kirvota) skammilta.
15. Mistä työ (tietyä) šen?
16. Mie (paissa) karjalakši vielä pikkaraisena lapšena.
17. (Auttua) šie hänellä?

TEHTÄVÄ 5. Kirjuta, mitä hyö ruattih eklein, toissapiänä, männä netälillä, viime kuušša, männä vuotena?*Malli: Eklein hyö (laulua). – Eklein hyö laulettih.*

1. Eklein hyö (sriäppie potakkašankie, kuććuo vierašta, tanššie).
2. Toissapiänä hyö (männä kalalla, kerätä karpaluo, nähä kon-tie).

3. Männä netälillä hyö (olla Moskovašša, kävellä kaupunkiilla, paissa äijän).
4. Viime kuušša hyö (ikävöijä kotie, työntyä kirjasio, itkie).
5. Viime kešänä hyö (olla lomalla, uija merešša, šyyvvä jäte-lyö, nakrua äijän).

TEHTÄVÄ 6. Täytä taulukko.

Aika- muoto	Preesens	Imperfekti	Preesens	Imperfekti
I infinitiivi	VUOTTUA		ANTUA	
mie	vuotan			
šie				annoit
hian				
myö		vuottima		
työ				
hyö			annetah	

IMPERFEKTIN KIELTOMUOTO

- Šammuitko šie valot?
- **En šammuttan**, urohin.
- Kävijäkö työ eklein meččäh?
- **Emmä käynyn**, šentäh kun **emmä piäššyn** vihman vuokši.
- Mitä šilloin oli tapahtun?
- Ka **eihän** ne lapšet **kerrott** mitänä.

Imperfektin kielto muoto kovoštuu kieltošanašta **ei**, kumpani taipuu personissa, ta aktiivin 2. partisiipista, kumpani on taipumaton. Aktiivin 2. partisiipin tunnuksina ollah **-nun**, **-nyn**, **-n**. Monikon 3. personašša on passiivin 2. partisiippi, šen tunnukšet ollah **-tu**, **-ty**, **-ttu**, **-tty**.

I VERBITYYPPI

LUKIE

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	luken
šie	et	luken
hiän	ei	luken
myö	emmä	luken
työ	että	luken
hyö	ei	luvettu

KEITTYÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	keittän
šie	et	keittän
hiän	ei	keittän
myö	emmä	keittän
työ	että	keittän
hyö	ei	keitetty

Tehtävä. Taivuta verbit *itkie*, *muistua*.

II VERBITYYPPI

ŠYYVÄ

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	šyönyn
šie	et	šyönyn
hiän	ei	šyönyn
myö	emmä	šyönyn
työ	että	šyönyn
hyö	ei	šyöty

JIÄHÄ

	kieltoverbi	II partitiippi
mie	en	jiänyn
šie	et	jiänyn
hiän	ei	jiänyn
myö	emmä	jiänyn
työ	että	jiänyn
hyö	ei	jiäty

Tehtävä. Taivuta verbit *juuvva*, *ikävöijä*.

III VERBITYYPPI

TULLA

	kieltoverbi	II partitiippi
mie	en	tullun
šie	et	tullun
hiän	ei	tullun
myö	emmä	tullun
työ	että	tullun
hyö	ei	tultu

MÄNNÄ

	kieltoverbi	II partitiippi
mie	en	männyn
šie	et	männyn
hiän	ei	männyn
myö	emmä	männyn
työ	että	männyn
hyö	ei	mänty

Tehtävä. Taivuta verbit *purra*, *peššä*.

IV VERBITYYPPI MATATA

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	matannun
šie	et	matannun
hiän	ei	matannun
myö	emmä	matannun
työ	että	matannun
hyö	ei	matattu

UINOTA

	kieltoverbi	II partisiippi
mie	en	uinonnun
šie	et	uinonnun
hiän	ei	uinonnun
myö	emmä	uinonnun
työ	että	uinonnun
hyö	ei	uinottu

Tehtävä. Taivuta verbit *kerätä*, *haluta*.

TEHTÄVÄ 7. Vaštua kyšymykših.

Malli: Mitä šie et ruatan eklein? – En šiivonnun.

1. Mitä šie et ruatan eklein? (peššä vuatteita, männä töih, tupakoiija, šoittoa kaverilla, olla pihalla, kuunnella musiikkie)
2. Mitä šie et ruatan viime netälillä? (matata Moskovah, käyvä teatterissa, paistua kalakukkuo, leikkie lapšen kera, kiirehtyä junah)
3. Mitä šie et ruatan kešällä? (hiihtyä, luissella, tikuttua, läsie)

TEHTÄVÄ 8. Kaco kuvie ta kirjuta, mitä Anni ruato eklein ta mitä ei ruatan.

TEHTÄVÄ 9. Pane verbit imperfekti.

Malli: Kačon tämän kinon. – Kačoin tämän kinon.

1. Huomenekšella mie šyön kakrahuttuo ta juon kahvie.
2. Šie keryät mussikkua poikkoh.
3. Myö kirjutamma kirjasen ukolla.
4. Hiän ikävöiččöy kotie.
5. Opaštujat luvetah hyvyä starinua.
6. Kirjaštonhoitaja antau kaikki tarvittavat kirjat.
7. Šie ruat oikein hyvin.
8. Mie pakajan ekliseštä konsertista.
9. Tat't'ana ta Jyrki tullah iltajunalla.
10. Muamo viey lapšet šeimih.
11. Mie oššan pušeron täštä vuatekaupašta.
12. Koululaini vaštua kyšymykšeh oikein.
13. Mie paissan piirakoita.
14. Lapšet jiähäh kotih.
15. Mie löyvän hyvän salattireseptin täštä kirjašta.
16. Šie lähet matkah myöhemmin.
17. Myö šiivuomma kamarin, pyyhimmä pölyt ta pešemmä lattiet.
18. Pojat ruvetah muate.

TEHTÄVÄ 10. Kačo iellistä harjotušta. Löyvä preesensin ta imperfektin kieltomuuvvot.

Malli: Kačotko šie tämän kinon? – En kačo.

Kačoitko šie tämän kinon? – En kaččon.

TEHTÄVÄ 11. Luve runo iäneh. Huomua imperfektissä olijat verbit.

Raisa Remšujeva

Ihanko tosieh?

Olin eklein Lumimuašša,
Kummua šielä nävin:
Lumimiehet lumipäiset
Lumičäijyö juotih.

Olin eklein Lehtimuašša,
Kummua šielä nävin:
Lehtimiehet lehtikäiset
Lehtileipyä šyötih.

Olin eklein Kukkamuašša,
Kummua šielä nävin:
Kukkamiehet kukkašuiset
Kukkahuttuo keitetih.

Olin vielä muissa maissa,
Monta kummua nävin,
Kuulin runuo, kuulin loruo,
Yksi niistä tämä.

KARJALAINI PIRTTI

pirtti	katto
kamari	leviet lauvat
šinčči	kaltari
korkiet vajat/ vajaset	ikkuna
korkie kynnyš	trupa
pyöriet hirret	lakka / vintti
	pönkä

ovi
ovenšuu
skiäkä
čäppi
käsiaštie
käsipaikka
vesikorvo

kiukua
kiukuanšelkä
kiukuanšuu
hiiloš
kosino
piisi
piisilouta
karšina
ruhkakihveli

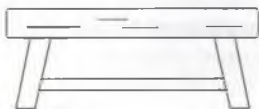
liävä
tanhut
haikoliiteri
saraja
aitta
riihi
heinälato
kuoppa
ulkohuoneh
vesimelliččä

kyly
šämehlämpiejä / šavukyly
kylynšinčči
kylyniaučat

kylynkiukua
pata
reppänä
vašta

laučča
skammi
stola
stuula
orret
muatinčča
saviessat

nurkka
čuppu
peräčuppu
šuaričuppu
oprasa

Tehtävä 12. Luvu virkkehet. Pane ne mieleh.

Pirtti on luajittu pakšuista hiršilöistä. Šiämeštä päin hirret ollah veššetyt. Lattiet ta luat ollah veššetyistä leveistä lauvoista. Halkoliiterissä halot on lat'attu pinoloih. Kosinolla on hyvä venyö. Kosinon kautti piäššäh karšinah. Karšinašša on potakkua. Truvašta noušou šavu. Pirtin šeinävierie myöten ollah leviet laučat. Kešällä myö makuamma vintillä tahikka heinälavošša. Miän kyläššä oli vesimelličča. Lakašša on vašsakšie kuivamašša. Hiilokšeh vejetäh hiilie kiukuašta. Hiilokšella keitetäh. Piisi valottau pirtin. Piisin luona on hyvä lämmiteliytyö. Käšiaštie pitäy olla aina täyši. Šuureššačupušša ollah oprasat (ikonit). Peräčupušša issutah naiset ta lapšet. Riiheššä puijah ta kuivatetah jyvyä. Aitašša pietäh ruokatavaroja (ryynie, kalua, lihua) ta kaikenmoisie taloušvehkehie (kalaššuš- ta mečäššyšvehkehie). Ovi on čäpissä. Kylynlauteilla lämmiteliyyväh ta kylvetäh vaššalla. Tykkyän šavukylyn löylyštä. Liäväššä on šiivattua. Oven piällä on pönkä.

Tuattoni talo

Latvajärven kylä oli järven rannalla. Kylä jakautu jyrkkiih vuaroih ta monih kukkuloih. Tuaton talo oli Vasonvuarašša kau-nehella kukkulalla. Kukkulan takuana tuijotti korkie ruškii torni.

Vaikka tuaton talošša ikkunat oltih pienehköiset, ka kuiten-ki pieni pirtti oli valosa. Pirtin šeinävierie ympärä oltih leviet puiset laučat. Nurkašša laučalla oltih pyöhin ta lypšinšankko. Orrešša rippu hiihnah šivottu pärieni kätyt. Šiinä makasi miun nuorin velleni. Vašemmallä šeinyä vaššen oli levie puušanky. Šen peittienä oli kaunis tilkkutäkki.

Oikiella šeinällä oli aštieškuappi. Škuapissa ylähänä oli puuašteita. Alempana piettih šaviašteita.

Latetta peitettih muamon kutomat matot. Ne oli kaunehešti kuvottu erivärisistä kuteista.

Pirtin nurkašša töllötti kivini kiukua. Šiinä oli piisi, hella, ko-sino ta levie kiukuanselkä. Mirillä kiukualla oli oma paikkah. Päivät hiän šielä makasi ta yöllä hiirie pyyti. Kosinolla še tai-kina puhki puisešša aštiešša. Huomenekšella muamo paisto leipyä ta makeita šankija.

Illalla piisissä kirkkahašti palettih tervaset halot. Ne annettih lämpyö pirtillä ta i lamppuja ei tarvinnun.

Hinkalošša oltih čhunniekka ta nokikylkini pata. Šiinä puašša iltasin muamo aina keitti huttuo piisin tulella. Huttuo myö mielellänä šöimä puisilla kuiriloilla. Iltašypšyštä muamo kuato tuoppiloih lämmintä maituo.

Pruasniekkoina muamo paisto makeita kakkaroja. Toičči hiän ajeli rukehisešta jauhošta hienosie šulččinoja. Šulččinoilla ta kakkaroilla šiämenä oli maitohuttu. Kiärityt šulččinat ta kak-karat hiän voiti voilla.

Oččišeinän ikkunan luona šopivašti šeiso šuuri puini stola. Stolah koko meijän šuuri pereh šopi šyömäh yhtäaikua. Jo-

kahisella oli oma paikka stolan takuana. Vašemmalla puolella istu tuatto poikineh. Oikiella issuttih muamon yšäššä pikkuveli, šiitä rivissä nuoremmašta vanhempah kaikki čikokšet.

Meijän pienessä pirtissä riitti tilua kaikilla. Oli tilua i tulijilla vierahilla. Muamo otti vaštah jokahisen.

(Ilmi Karhun kertomukšen mukah)

TEHTÄVÄ A. Oikein vain viärin?

OIKEIN VIÄRIN

1. Tuaton talo oli Latvajärven kylässä.
2. Nuorin velli makasi kätkyössä.
3. Lattiella oltih ämmön kutomat matot.
4. Muamo oli sriäppin illalla.
5. Talon naispuoli istu stolaššä oikiella.

TEHTÄVÄ B. Valiče oikie variantti.

1. Pärieni kätyt rippu ...

a) hirreššä b) orreššä č) ikkunaššä

2. Tervaset halot paletti kirkkahašti ...

a) kiukušaššä b) hellaššä č) piisissä

3. Tuattol'a oli ...

a) vuaraššä b) järven rannalla č) alankoššä

4. Maitohuttu oli ... šiämenä.

a) šulččinan ta kakkaran b) šulččinan ta šankin č) kakkaran
ta leivän

5. Stola oli luajittu ...

a) tuohešta b) lasista č) puušta

TEHTÄVÄ 13. Arvua arvautukšet. Vaštaukšet löyvytäh viivan alta.

1. Akka čupuššä istuu, kiät tihallah, šuu kahallah.
2. Nirajau, nărăjăy, šeinällä šeisou.

3. Pieni neičyt pirtissä, košetat ta kumartau.
4. Kuuši teilä, kuuši meilä, kuuši kaikella kylällä.
5. Kellä ensimmäkši kättä annat, kun pirttiä tulet.
6. Yöt ta päivät šyöy.
7. Ukko učukka, kaikki čuput kaččou, yhteh mänöy yöksi.
8. Läpi näkyy, lämpimän pitäy.
9. Pieni koira, eikä hauku, eikä pure, pirttiä ei piässä.
10. Pieni mieš on pilleroini, kaikki helmat kaččou.

Vaštaukšet: kiukua, ovi, käsiaštie, ikkuna, skiäkäl'ä, melliččä, vašta, lasi ikkunašša, lukku, kynnyš.

TEHTÄVÄ 14. Täyvennä teksti viivan alla olijilla šanoilla.

Terveh,!

Kirjuttau šiula tyttö. kučutah Anni. Mie opaššun ta kielen ošaštolla. Opaššun vie-nankarjalan, šentäh kun iče olen kotosin. nimi on Luušalmi. Olen luken-leheštä šiun kirjutukšen, šain tietyä, jotta šie ečit Koštamukšen kotosin olijie karjalaisie Miun tyttöšukunimi oli Rugojev. Koštamukšen kuulu en-nein vanhah Ruhol'a-nimini kylä ta ämmöni oliki šielä. Šiun šukunimeš on, šentäh lienöy šie oletki miän Rugojevien Hyvä olis ta paissa! Tule tervehenä!

Tervehyisin, Anni Vatani.

Luušalmeh, šuomen, kumpasešta, murrehta, näkeytyö, Koti-kyläni, Mikko, heimolaisie, šukuo, karjalaini, karjalan, Vienan Karjalašta, kyläštä, kyläh, ukkol'a, Milma, Ruhanen, näistä aseista, ämmöni, Vienan Karjala, kielen.

LUKU 12

ADJEKTIIVIEN VERTAILU

- **Kumpi** on **pitempi**, Mikko vain Pekka?
- Miusta, Mikko on äijä **pitempi** ta **riškimpi**.
- Mi kaupunki on Karjalan **vanhin**?
- Ka, Aunuš on Karjalan **vanhin** kaupunki. 2009 vuotena juhlistih sen 360-vuotispäivä.

KIELITIETO

Komparatiivin tunnuksena on -mpi. Superlatiivin tunnuksena on -in. Ne liitytäh heikkoh vokalivartaloh.

peruśmuoto	komparatiivi	superlatiivi
vilu	vilumpi	viluin
helppo	helpompi	helpoin
halpa	halvempi	halvin
śyvā	śyvempi	śyvin
matala	matalampi	matalin
pieni	pienempi	pienin
tāyśi	tāyvempi	tāyśin
pehmie	pehmiempi	pehmein
kaunis	kaunehempi	kaunehin
viisaś	viisahampi	viisahin
tolkutoin	tolkuttomampi	tolkuttomin

Huomua!

Komparatiivin tunnuksen iessä kakśitavusien adjektiivien loppu a, ā vaihtelou e:n kera. Esim., vanha – **vanhempi**, kaita – **kaijempi**, śyvā – **śyvempi**.

Superlatiivin tunnukseen iešsä adjektiivin vartalon loppuvokalit e, a, ä kavotah pois. Esim., suurempi – **suurin**, matalampi – **matalin**, älykkähämpi – **älykkähin**.

Muissa!

Lyhyt – lyhempi – lyhin.

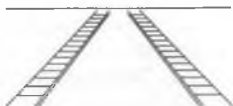
Hyvä – parempi – paras.

ADVERBIEN VERTAILU

perusmuoto	komparatiivi
kaunehešti	kaunehemmin
šelvästi	šelvemmin
ruttoh	rutompah
lujah	lujempah
hyvin	paremmin
äjän	enämmän

TEHTÄVÄ 1. Juohata adjektiivit. Pane ne komparatiivih ta superlatiivih.

TEHTÄVÄ 2. Luve virkkehet iäneh. Huomua komparatiivit ta superlatiivit.

Tuo mekko on kallehempi kuin tämä. Mi paikka on šiušta muajilman paraš? Tämä šinini paikka on äijyä kaunehempi kuin tuo. Nämä pukset ollah äijyä paksummat mitä nuo. Viime ne-tälillä oli vähän lämpimämpi ilma. Mitä äkiempi kyly on, šitä parempi. Pekka on pitempi kuin Mikko. Karjalan nuorin linna on Koštamuš. Tämä auto on tavallista halvempi. Kumpi teistä kahešta on ahkerampi: Anni vain Maikki? Tämä on kylän vanhin talo. Tämä tehtävä on vaikie, tuo on vielä vaikiempi, ka še

on kaikista vaikein. Ken teistä kolmesta on poikkoin? Mie olen veikkuo nuorempi.

TEHTÄVÄ 3. Luaji mallin mukah.

Malli: Tämä paita on kaunis. – Tuo on vielä kaunehempi.

1. Tämä kirja on pakšu.
2. Tämä puu on korkie.
3. Tämä omena on paha.
4. Tämä lampi on šyvä.
5. Tämä mieš on rikaš.

TEHTÄVÄ 4. Luaji mallin mukah.

Malli: Mikko on (pitkä) kuin Jušši.

– *Mikko on pitempi kuin Jušši.*

– *Mikko on Juššie pitempi.*

1. Mie olen (vanha) kuin čikkoni.
2. Hiän on (nuori) kuin mie.
3. Tuarie on (ahkera) kuin Jouki.
4. Tuatto on (voimakaš) kuin hänen poikah.
5. Mekko on (kallis) kuin pušero.
6. Maito on (halpa) kuin rahka.

TEHTÄVÄ 5. Pane adjektiivit superlatiivih.

Malli: Pekka on kaikista luokan pojista (pitkä).

– *Pekka on kaikista luokan pojista pitin.*

1. Mie olen kaikista (vanha).
2. Hiän on kaikista (nuori).
3. Tämä puu on kaikista (korkie).
4. Tämänvuotini talvi oli kaikista (vilu).
5. Tämä kirja on kaikista (pakšu).
6. Muamoni on kaikista (armaš).
7. Tämä on kaikkein (paha) tapahuš.
8. Tuo järvi on kaikkein (matala).

TEHTÄVÄ 6. Luve virkkehet. Löyvä adverbit.

Mie en kuule, ole hyvä, pakaja lujempah! Šiula rahat ei riitä, šuat löytyä uuvven työn, jotta tienata enemmän. Täh kaup-pah tulou rikenempäh käyvä kuin tuoh. Tämä poika piuruštau kaunehešti, ka tuo tyttö vielä kaunehemmin. Miän koira juokšou rutompah mitä tiän. Mie niän nyt äijyä paremmin, tottaš läkityš on auttan. Tänä kešänä šaima enemmän puolua kuin mussikkua.

TEHTÄVÄ 7. Luve karjalaiset šananpolvet. Mieti, mitä ne merkitäh.

Kala eččiy šyvempyä, ihmini parempua.

Hyvä šana kallehempi kultua.

Parempi päivä smiettie, kun netäli tyhjä työtä ruatua.

Muamon maito makein, tuaton koti armahin.

KIELITIETO

KUMPANI-pronimini

Šija	kyšymyš	kumpani-pronimini
nominatiivi	MI? KEN?	kumpani
partitiivi	MITÄ? KETÄ	kummaista
genetiivi	MIN? KENEN?	kumpasen
inessiivi	MISSÄ? KEŠŠÄ?	kumpasešša
elatiivi	MISTÄ? KEŠTÄ?	kumpasešta
illatiivi	MIH? KENEH?	kumpaseh
adessiivi-allatiivi	MILLÄ? KELLÄ?	kumpasella
ablatiivi	MILTÄ? KELTÄ?	kumpaselta
mon. nominatiivi	MIT? KET?	kumpaset

TEHTÄVÄ 8. Luve virkkehet. Huomua kumpani-pronominin taivutus.

Pirtissä, kumpani šeisou järven rannalla, eletäh meijän ämmö ta ukko. Stola, kumpasen takuana myö šaima istuo, on šatavuotini. Mieš, kumpasella on tumma tukka ta parta, on Outin tuatto. Nuori mieš, kumpasen ysäššä istuu Mari, on hänen vanhin veikko. Kamarie, kumpasešša myö nyt olemma, šanotah gorničakši. Mie jo luvin šen kirjan, kumpasen šie šilloin toit lahjakši. Kylä, kumpaseh Jušši läksi, on Valkienmeren rannalla. Naini, kumpaselta šie kysyt apuo, on Maksiman muamo. Lauvat, kumpaset pitäy viijä sarajah, ollah liävän takuana. Mie oššin filmin, kumpasešta oli pakinua eklein.

TEHTÄVÄ 9. Käytä virkkehissä kumpani-pronominie.

1. Kämppä, myö olima yötä, on Aittošuaarella.
2. Še mieš, kävi tiälä eklein, on vanha tuttavani.
3. Tyttö, on ruškie tukka ta vihriet šilmät, on miun čikko.
4. Uimahalli, hyö lähetäh, on šuuri ta moderni.
5. Poika, mie šain kirjasen, opaštuu Piiterissä.
6. Kallivo, lapset karhattih, on nimeltäh Kosinokivi.
7. Naini, luona mie olin kyläššä, on miun muamon šeukku.
8. Pol'čča, on kirjoja, on ikkunan viereššä.
9. Lapset, leikitäh pihalla, ollah jo melko šuuret.
10. Koira, makuau kopissah, on mušta.
11. Poštinkantaja, on šuuri laukku, ajau polkupyörällä.
12. Ruhkakahveli, on kosinon viereššä, on jo vanha.
13. Kauppa, mie aina käyn oštamašša leipyä, on ihan lähellä.
14. Talo, hyö eletäh, šeisou kaunehella paikalla.
15. Neičyt, on pitkä kašša, mänöy kohta miehellä.

Tipani ta päiväni

Oli ennen muajilmašša pieni tiijonhimoni tipani. Muamo šano häntä Päiväseksi.

– Mamma, mintähpä šie šanot milma Päiväseksi? – aina kyšeli tipani.

– Smietipä iče, lapšeni. – šano Kana-muamo.

Tipani rupei smiettimäh. Hiän mäni pihalla, kačahti päiväseh ta šano:

– Višših muamo šanou milma Päiväseksi šentäh, kun mie olen kaikista keltasin.

No šamašša tipani näki voikukan:

– Ei. Voikukka on milma keltasempi. A moušot šentäh, kun mie olen niin lämmin?

Tipani mäni šuureh taloh. Kiukuašša palo tuli.

– Ei-jeh! Tuli on milma lämpimämpi.

Tipani myöšty pihalla ta tuaš kaččo päiväistä. Še oli jo ihan toisešša paikašša.

– No tottaš šentäh, kun mie olen kaikista poikkoin? – piätti hiän ta läksi juokšomah täyttä vauhtie. Ka häneštä kyličči juoksi koiranpentu.

– Ei, koiranpentu on milma poikkoimpi!

Pilvi peitti päiväsen. Šiitä pilvi mäni ielläh, a Päiväni hiivo omua tietäh.

– Moušot mie olen Päiväni šentäh, kun šuatan lentyä korkiella?

Tipani alko täyttä voimuah räpyttyä šiipisillä ta lennähti, ka šamašša tipahti muaha.

A korkiella taivahašša liijeltih piäčkyset.

– Piäčkyset lennelläh korkiimmalla.

Illalla tipani pitälti kaččo iltaruškuo. Hiän ei voinun kekšie, mintäh mamma šanou häntä Päiväseksi.

Toisena huomenekšena tipani havaččeutu, a päiväni vašta nousi taivahanrannan takuata. Šen šäje kut'kutti Kana-muamuo. Kana-muamo avasi šilmäh ta muhahti.

– Mamma, mie arvasin, arvasin! – karjahti tipani. – Nyt tiijän, mintäh šie šanot milma Päiväseksi! Šentäh kun mie noušen kaikkie aikasempah ta šie miula muhit.

– No tietyšti, armahaini, – šano muarno, – šepäsi poikaistah ta muhahti hyvilläh.

(Maikki Remšujevan kertomukšen mukah)

KÄYTETYT TENTÄVÄOHJIE

ALLAVIIVUA!
HUOMUA!
IÄNNÄ OIKEIN!
JUOHATA!
KAČO KUVUA!
KEKŠI KERTOMUŠ!
KERRO!
KIRJUTA!
KYŠY!
KÄYTÄ!
LUAJI MALLIN MUKAH!
LUAJI VIRKKEHET!
LUVE IÄNEH!
LÖYVÄ ŠOPIVA MUOTO!
MERKIČE!
MUISSA!
PANE MIELEH!
PANE ŠULKULOISSA OLIJAT
ŠANAT OIKIEH MUOTOH!

ŠANO!
TAIVUTA!
TÄYTÄ TAULUKKO!
TÄYVENNÄ!
VALIČE!
VAŠTUA KYŠYMYKŠIH!

Подчеркни!
Обрати внимание!
Произнеси правильно!
Укажи!
Посмотри на картинку!
Составь рассказ!
Расскажи!
Напиши!
Задай вопрос!
Используй!
Сделай по образцу!
Составь предложения!
Прочитай вслух!
Найди правильную форму!
Отметь!
Запомни!
Запомни!
Поставь слова,
находящиеся в скобках,
в правильную форму!
Скажи!
Просклоняй! Проспрягай!
Заполни таблицу!
Дополни!
Выбери!
Ответь на вопросы!

TERMISTÖ

adjektiivi имя прилагательное
adverbi наречие
diftongi дифтонг
imperatiivi повелительное наклонение
imperfekti простое прошедшее время
infinitiivi инфинитив, неопределённая форма глагола
iänneh (iäntehe-) звук
järjeßsyßluku порядковое числительное
aksoiskonsonantti удвоенный согласный
kielitieto грамматика
kieltomuoto отрицательная форма
kieltovirkeh отрицательное предложение
kirjaimikko алфавит
komparatiivi сравнительная степень
konsonantti согласный
konsonanttien vaihtelu чередования согласных
konsonanttivartalo согласная основа слова
kyßmyßvirkeh вопросительное предложение
malli образец
monikko множественное число
negatiivimuoto отрицательная форма
nomini имя
numerali имя числительное
numero цифра
objekti прямое дополнение
paikansijat местные падежи
partisiippi причастие
pehmennysmerkki знак смягчения
personapiäteh личное окончание
personapronomini личное местоимение
piäteh (piättehe-) окончание
positiivimuoto утвердительная форма
postpositio послелог
preesens настоящее время

prepositio предлог
pronomini местоимение
prosessivirkeh предложение, выражающее незакончен-
ное действие
rasti крестик
rektio глагольное управление
sanaliitto словосочетание
sijamuoto падежная форма
sijapiäteh падежное окончание
substantiivi имя существительное
superlatiivi превосходная степень
taulukko таблица
teksti текст
triftongi трифтонг
tulošvirkeh предложение, выражающее законченное дей-
ствие
tunnuš показатель, признак
vartalo основа
vaſtakohta антоним
verbi глагол
vertailu сравнение **adjektiivien vertailu** степени сравне-
ния имен прилагательных
virkeh (virkkehe-) предложение
vokali гласный
vokalien vaihtelu чередования гласных
vokalivartalo гласная основа слова
yhyššana сложное слово
yksikkö единственное число
ksinäiskonsonantti одиночный согласный

ŠANAŠTO

A

ahkera прилежный, старательный
ahmo росомаха
ahven окунь
aikanah вовремя
aikaseh рано
aikataulu расписание
aita забор
aitta амбар
aivot мозги
ajatella (ajattele-) думать, размышлять
ajella 1. ездить 2. раскатывать (тесто)
ajokortti водительские права
alac̣ci нагишом **apposen alac̣ci** (совершенно) догола
alakerta нижний этаж
alanko низина
alaš вниз, под **termyä alaš** под гору
alkua (ala-) начать
alkuruoka (alkuruuvva-) закуска
alla под **stolan alla** под столом
alušpaita нательная рубашка
alušpukšut трусы; кальсоны
ampujaini оса
antua (anna-) дать
armahuš (armahuo-) любовь
armaš (armaha-) дорогой

arvata (arvua-) догадаться; отгадать
arvautuš загадка
arvokaš ценный
as's'a дело
ašema вокзал
asie дело
asiekaš (asiekkaha-) клиент
ašte градус **on 25 ašetta läm-mintä / pakkaista** 25 градусов тепла / мороза
aštie посуда
aštieallaš (altaha-) мойка для посуды
aštieškuappi шкаф для посуды
aštuo (aššu-) идти; шагать
auki открыто **kauppa on auki** магазин открыт
auto машина **autolla** на машине
autoašema автовокзал
autokorjuamo автомастерская
auttua (auta-) помогать
avuan (avuame-) ключ

B

banani банан
bušši автобус **buššilla** на автобусе
buššikortti проездной билет (на автобус)

Č

čäijy чай
čäijypannu чайник
čakka гнус, комары, мош-
 кара
čäppi крючок; защёлка
čičiliušku ящерица
čihkua (čihka-) чихать
čikko сестра
čikokset сёстры
čirčiettyä чирикать **lintu čir-**
čiettäy птица чирикает
čorppa ножка **stolan čorppa**
 ножка стола **kanančorppa**
 окорочок
čuhunniekka чугунок
čuippo застенчивый; роб-
 кий
čuppu угол
čuuto чудо; диво

Е

ei (en, et, ei, emmä, että) не;
 нет
eklein вчера
eklini вчерашний
elimistö организм
elinpaikka место проживания
elokuu август
elukka животное
elyä (elä-) жить
emäkkö самка
ennein раньше, до **ennein**
šotua до войны

enši будущий, следующий
enši netälillä на следую-
 щей неделе
enšiarki понедельник; **en-**
šiarkena в понедельник
enšimmäini первый
entiselläh по-прежнему,
 по-старому
ero 1. разница, различие
 2. разлука, развод
etunimi имя

G

gorničča горница
gostinčat гостинцы
gostissa в гостях
gostittua (gostita-) угощать
gramma грамм **kakši šatua**
grammua двести граммов
grippi грипп

Н

hačattua стрекотать **harak-**
ka hačattau сорока стре-
 кочет
haitata (haittua-) мешать,
 стеснять
halatti халат
halko полено
halkoliiteri сарай для дров
halla заморозок
halpa дешёвый
hameh юбка
hammas (hampaha-) зуб

hanhi гусь
hapanmaito простокваша
harakka сорока
haravoija (haravoiče-) гре-
сти, сгребать (граблями)
harja грива
harmua серый
hartiet плечи
harva редкий
hattu шляпа
hauki щука
haukka ястреб
haukkuo лаять **koira hauk-**
kuu собака лает
hautuo топить, парить в печи
hauvottu maito топлёное
молоко
havačceutuo (havačceuvu-)
проснуться
havu хвоя
havupuu хвойное дерево
heikko слабый
heinäkuu июль
heinälato сеновал
hella плита
helma подол
helppo лёгкий
Helsinki Хельсинки
heltta гребешок (у птиц)
henki 1. дыхание 2. душа
3. человек
henkilötiijot личные дан-
ные
henkittyä (henkitä-) дышать
hepokka поленика, княже-
ника (ягода)

heponi (hepose-) лошадь **he-**
posella на лошади
herheläini шершень
hermot нервы
hermovikani нервный
hetelmä фрукт
heti сразу
hienoni тонкий; лёгкий
hiihna ремень, лямка
hiihtyä (hiihä-) ходить, ка-
таться на лыжах
hiili (hiile-) уголь
hiiloš (hiilokše-) загнётка
(место в печи, куда сгре-
баются угли)
hiirenoravaini подберёзо-
вик
hiiri (hiire-) мышь
hiivuo (hiivo-) идти осто-
рожно, плестись
hijaš (hitaha-) медленный
hil'l'akkaiseh потихоньку,
медленно, осторожно
hil'l'ani тихий, спокойный
hillo морошка
himottua желать, хотеть
čäijyö himottau хочется
чаю
hinkki бидон
hirkkoija ржать **heponi**
hirkkoičcou лошадь
ржёт
hirši (hirre-) бревно
hirvi лось
hitahašti медленно
hiän (häne-) он

hiät свадьба
hoitoloma отпуск по уходу за ребёнком
hoksata (hoksua-) сообразить; догадаться
hommata (hommua-) хлопотать, заниматься делом; добывать
honka сухостойная сосна
huapa осина
huas's'a вешало (для сушки сена)
hukka волк
huolovaasti старательно
huomena завтра
huomeneš утро **huomeneksella** утром
huomenešruoka завтрак
huoneh комната
huonehtarpehet мебель
huttu каша
huhuhtoutuo (huuhtouvu-) полоскаться
huuli губа
huuliväri губная помада
hyvin 1. хорошо 2. очень;
hyvin vähän очень мало;
hyvin äijän очень много
hyvä хороший; добрый;
hyvyä huomenta! доброе утро! **hyvyä päivyä!** добрый день! **hyvyä iltua!** добрый вечер! **hyvyä yötä!** спокойной ночи!
hyväccäini хорошенький; симпатичный

hyvännäköni симпатичный; приятной внешности
hyväsesti хорошо; тщательно
hyväsiämini добросердечный
hyvästi до свидания
hyö (hei-) они
häiritä (häiriče-) беспокоить; мешать
hämmentyä (härmmennä-) мешать, размешивать
hämähikki паук
häntä хвост
härkin мутовка
härkä бык
hätyällä (hätyäle-) беспокоиться
hätähini (hätähise-) находящийся в тревоге; паникёр

iccenäisesti самостоятельно
iče сам
ieššä перед **miun ieššä** передо мной
ihmetellä (ihmettele-) удивляться
ihmini (ihmise-) человек
ikkuna окно
ikävä скучный
ikävöijä (ikävöiče-) скучать
ilkie вредный; подлый
ilma погода; воздух
ilmain без **ilmain kirjua** без книги

ilmotuś (ilmotukše-) объявление
iloni весёлый
ilta вечер; **illalla** вечером;
(hyvyä) iltua! добрый вечер!
iltani (iltase-) ужин **tule**
meilä iltasella! приходи к нам на ужин!
iltapäivä вторая половина дня **iltapäivällä** во второй половине дня
iltaruško вечерняя заря, закат
ilves рысь
iskie бить **tulta isköy** сверкает молния
issuttua (issuta-) посадить
istuutuo (istuuvu-) сесть; присесть
isäkkö самец
itikkä комар; насекомое
itkie (ite-) плакать
iäneh вслух

J

jakśua (jakśa-) мочь, быть в силах
jakśua (jakśa-) раздевать
jakua (jua-) делить; раздавать
jalačit обувь
jalka нога
jauho мука **jauhošäkki** мешок с мукой

jiä лёд
jiähä (jiä-) остаться
jiäpuikko сосулька
jiäškuappi холодильник
jiätelö мороженое
jo уже
joka каждый
joki (jove-) река
joučen (jouččene-) лебедь
joutava свободный от дел; праздный
juna поезд **junalla** на поезде
juokšennella (juokšentele-) бегать
juoma напиток
juopukka голубика
juušto сыр
juuvva (juo-) пить
jykie тяжёлый
jyrkkä крутой
jyrähyś грохот, гром
jälkeh после **työn jälkeh** после работы
jälki след
jälkiruoka (jälkiruuvva-)

десерт

jänis (jänikse-) заяц
järjeśśyś порядок
järvi (järve-) озеро

K

ka но
kačahtua (kačaha-) взглянуть

kačċuo (kaċo-) смотреть
kaċella (kačċele-) рассмат-
 ривать
kahallah нараспашку
kahekšan восемь
kahekšaš восьмой
kahen вдвоём
kahiċċi дважды
kahvi кофе
kahvipannu кофейник
kaikki 1. все 2. всё
kainalo подмышка
kaita (kaija-) узкий
kajoš просвет, заря
kakkara тонкий блин
kakla шея
kaklapaikka шарф
kakra овёс
kakši два
kakšikertani двухэтажный
kala рыба
kalakeitto рыбный суп
kalakukko рыбак
kalaššušvehkeh рыболов-
 ные снасти
kalaštua (kalašša-) рыба-
 чить
kalitta калитка
kallivo скала
kaltari балкон (на фронто-
 не крестьянского дома)
kamari небольшая комната
kana курица
kananliha курятина
kananmuna яйцо куриное
kananpoikani цыплёнок

kannetoin без крышки
kannu кувшин
kanši крышка
kantapiä пятка
kanteikka ведро
kanto пень
kantua (kanna-) нести,
 носить
kapaloija (kapaloiče-) пеле-
 нать
kapie копыто
karamelli конфета; кара-
 мелька
kariċċa ягнёнок
Karjala Карелия
karjalaini карел, карельский
karjeh крик
karkie горький
karpalo клюква
karšina подвал, подполье
karva шерсть
karvalakki меховая шапка
kassa касса
kašša коса (у девушки)
kašvattua (kašvata-) выра-
 щивать
kašvi растение
kašvis (kašvikse-) овощ
kašvua (kašva-) расти
kataja можжевельник
katajikko можжевельниковая
 поросль
katata (katkua-) сломать
kateta (katkie-) сломаться
katkarapu креветки
kattila кастрюля

katto крыша
kauha ковш; поварёшка
kauhie ужасный
kaunehešti красиво; изящно
kaunis (kaunehe-) красивый
kauppa магазин
kauppieš продавец; торго-
 вец
kaupunki город
kaveri друг, приятель
kaverukset друзья, приятели
kavottua (kavota-) потерять
keittijö кухня
keittyä (keitä-) варить **kei-
 tetty kala** варёная рыба
kekšie придумать
kello часы **äijänkö kello
 on?** сколько времени?
kellokukka колокольчик
keltaheinä лютик
keltani жёлтый
keltašieni моховик (гриб)
kenen чей
kenkät ботинки; сапоги
kenttä площадка; поле
kepie лёгкий
kera с **majjon kera** с моло-
 ком
kerma сливки; сметана
keroni горло
kerta раз **kerran** однажды
kertomuš (kertomukše-)
 рассказ
kertuo (kerro-) рассказы-
 вать
kerätä (keryä-) собирать

kešellä посередине **ka-
 marin kešellä** в центре
 комнаты
keškimmäini средний
keškipäivä полдень **keš-
 kipäivällä** в полдень
keškiyö полночь **keškiyöllä**
 в полночь
kesseli берестяной кошель
kešä лето; **kešällä** летом
kešäkuu июнь
kešäloma летние каникулы
ket't'u цепочка; молния
 (на одежде)
keuhkot лёгкие
kevät весна **kevyällä** весной
kevätkuu март
kevätti рыба с душком
kiekuo кукарекать **kukko**
kiekuu петух кукарекает,
 поёт
kieli язык
kielo ландыш
kiertomatka экскурсия **kier-
 tomatalla** на экскурсии
kihara кудрявый
kiini закрыто **kauppa on
 kiini** магазин закрыт
kiireh спешка **miula on
 kiireh** я спешу
kiirehtyä (kiirehä-) спешить
kiisseli кисель
kikki котёнок
kilo килограмм **kolme kiluo
 potakkua** три килограмма
 картофеля

kimaleh шмель
kinnaš (kintaha-) рукавица
kino кино
kinoteatteri кинотеатр
kipeytyö (kipevy-) заболеть
kipie больной; болезненный
kippura вздёрнутый
kipu боль
kirikkö церковь
kirja книга
kirjani письмо
kirjapolkka книжная полка
kirjašto библиотека
kirjava пёстрый
kirjuttua (kirjuta-) писать
kirjutus (kirjutukse-) заметка, статья
kirkaš (kirkkaha-) яркий
kirkkahašti ярко
kirota (kiruo-) ругать
kirpiččä кирпич
kirppu блоха
kirveš топор
kiskuo (kiso-) драть, отделывать
kisonta удаление
kišša кошка
kiššanpentu котёнок
kiukua печь
kiukuanselkä лежанка на печи
kiukuansuu устье печи
kivi камень
kivikiukua печка-каменка

kivini каменный
kivistyä болеть **piätä kivistyä** голова болит **vaččua kivistyä** живот болит
kiännellä (kiäntele-) переворачивать **mielie kiäntelöy** подташнивает, мутит
kiäntäjä переводчик
klupi клуб
kohta скоро
kohti к, по направлению к
kotie kohti в сторону дома
koira собака
koiranpentu щенок
koivikko березняк
koivu берёза
kokie испытать
kokko орёл
koko весь, целый
koko размер, величина
kokonah 1. совсем, совершенно 2. целиком, полностью
kolačču калач
kolmaš третий
kolme три
komie видный, роскошный
konša когда
kontie медведь
kopeikka копейка **viisikymmentä kopeikkua** пятьдесят копеек
koppatiko-koppatiko детская присказка (при катании на лошадке)

koppi будка, конура **koiran-**
koppi собачья конура
korentoini стрекоза
korjata (korjua-) 1. отре-
 монтировать 2. убрать
korjuu 1. ремонт 2. убор-
 ка **vil'i'an korjuu** уборка
 урожая
korkie высокий
korttieri квартира
korva ухо
korventua 1. опалить, об-
 жигать 2. сильно болеть
miula rintoja korventau
 у меня изжога
korvo ушат
kosa коза
kosino голбец, рундук (ле-
 жанка при печи)
koški (koše-) порог на реке
koškie (koše-) 1. касаться,
 трогать 2. болеть, причи-
 нять боль
košto сарафан
koti дом; **koissa** дсма
kotimatka дорога домой
kotimatalla по пути домой
kotitehtävä домашнее за-
 дание
kotkottua кудахтать **kana**
kotkottau курица кудахчет
kottaraini скворец
koulu школа
kova твёрдый
kovakuorijaini жук
kravatti галстук

kreču гречка
kriesa плакса
kriimu цепь
krinkeli крендель
krupittua (krupita-) делать
 складку; защипывать
kuali капуста
kuatančat валенки
kuatua (kua-) наливать
kučču приглашение
kuččuо (kuču-) звать, при-
 глашать
kuha судак
kuikka гагара
kuin как **kuin äijän?** как мно-
 го? сколько?
kuiri овальная деревянная
 ложка
kuitti квитанция; чек
kuivata сушить **kuivattu**
marja сушёная ягода
kukikaš (kukikkaha-) в цве-
 точек
kukka цветок
kukkani игрушка
kukkaro кошелёк
kukkie цвести
kukko петух
kukkula холм
kukkuo куковать **käki kuk-**
kuu кукушка кукует
kulkie (kule-) ходить; дви-
 гаться
kullanvärini золотистый
kulta золото
kultani золотой

kumikenkät резиновые сапоги
kumma чудо
kumpani который
kumuol'i'ah перевёрнуто, опрокинуто
kuoppa погреб; яма для хранения овощей
kuore сметана
kuppi чашка
kurki журавль
kurpiĉĉa кабачок
kurššit курсы
kut'kuttua (kut'kuta-) щеко-
 тать
kuu месяц
kuukauši (kuukauve-) месяц
kuulla (kuule-) слышать
kuuluo доноситься **mitä kuuluu?** Как дела?
kuuma горячий; жаркий
kuume температура, жар
mie olen kuumiešša у меня температура
kuunnella (kuuntele-) слу-
 шать
kuurnis (kuurnehe-) глухой
kuuši (kuuše-) ель
kuuši (kuuvve-) шесть
kuušikko ельник
kuuvveš шестой
kuva картинка
kyliĉĉi мимо **talon kyliĉĉi**
 мимо дома
kyllitellein вдоволь
kyllä да, конечно

kylmä холодный
kylpie (kylve-) 1. купаться
 2. париться в бане
kyly баня
kylynkiukua печка-каменка
 (в бане)
kylynlauĉat полки (в бане)
kylynšinĉĉi предбанник
kylännimi название насе-
 лённого пункта
kymmenen десять
kymmenes десятый
kynnyš (kynnykše-) порог
 (в доме)
kynä карандаш, ручка
kypši (kypše-) спелый,
 зрелый
kyšymyš (kyšymykše-) воп-
 рос
kyšyö (kyšy-) спросить
kyyhkyni голубь
kyykistyö садиться на кор-
 точки
kyynäl слеза
kyynäšpiä локоть
kyyti (kyyvvi-) транспорт,
 подвода **tule kyytihi!**
 поехали со мной!
kyyvvitä (kyyvviche-) под-
 возить
käki кукушка
käpälä лапа
käristyä жарить **kärisetty**
hauki жареная щука
kärpäni муха
käsi (kiä-) рука

käsiašte рукомойник
käsin вручную; врукопаш-
 ную **männä käsin** напа-
 дать на кого-либо
käsipaikka полотенце
käsiraha наличные **makšua**
käsirahalla заплатить на-
 личными
käsivoije (käsivoitie-) крем
 для рук
kätyt (kätkyö-) колыбелька
kävellä (kävele-) гулять
käyvä ходить
köyhä бедный

L

laaki паралич **häntä laaki**
löi его хватил паралич
lahja подарок
lahna лещ
laiska ленивый
laiva корабль **laivalla** на
 корабле
laki (lua-) потолок
lakka чердак
lakki шапка
lammas (lampaha-) овца
lampahanliha баранина
lampi ламба
lamppu лампа
lanketa (lankie-) падать
lapsi ребёнок
lasi стекло
laškeutuo (laškeuvu-) опу-
 ститься

lašku (lašu-) счёт
lat'ata (lat't'ua-) складывать
latevihko тряпка для пола
latva верхушка; крона
laucca лавка
lauhtuo слабеть; смягчать-
 ся; утихать **šiä lauhtuu** по-
 года становится теплее
laukku сумка
laulaja певец
laulu песня
laulua (laula-) петь
lauta (lauva-) доска
lautiet полки в бане
lehmä корова
lehti 1. лист (у дерева)
 2. газета
lehtikuuši лиственница
lehtipuu лиственное дерево
leikkie (leiki-) играть
leikkikamari игровая комната
leikkikenttä игровая пло-
 щадка
leikkuulauta разделочная
 доска
leipä хлеб
lempi любимый; **lempikirja**
 любимая книга
lentokoneh самолёт **len-
 tokonehella** на самолёте
lepoissuin (istuime-) крес-
 ло для отдыха
leppä ольха
leppäkerttu божья коровка
lettu блин
leuka (leuva-) подбородок

levie широкий
levähellä (levähtele-) отды-
 хать
ličata (ličkua-) прищемить
lievä слабый; некрепкий
liha мясо
lihakeitto мясной суп
lihapaisti жаркое
lihapyörykät фрикадельки
lihava полный (о человеке)
liijellä парить, лететь мед-
 ленно
liipukkaini бабочка
liivi жилет
lika (lija-) грязь
likani (likase-) грязный
liija лилия
linna 1. крепость 2. город
linta жидкая каша
lintu птица
lipas (lippaha-) сундук
lipie скользкий
lista противень
liäke (liäkkie-) лекарство
liäkäri врач
liävä хлеб
lohi лосось
lokki чайка
loma отпуск **lomalla** в отпуске
loppuh до конца
loppuo кончиться
louta (louva-) короб; ящик
tikkulouta спичечный
 коробок
luatie (luaji-) делать; масте-
 рить

luissella (luistele-) кататься
 на коньках
luja сильный; крепкий
lujah крепко; сильно
lukie (luve-) читать
lukku замок
lumi снег
lumikello подснежник
luona у ukon luona у деда
luonto 1. природа
 2. нрав, характер **hiän on**
luonnoltah hil' l'ani по ха-
 рактеру он спокойный
luota (luuvva-) тарелка
lupa обещание
lusikka ложка
lutikka клоп
luu кость
luukko лук
luvata (lupua-) обещать
lyhyt короткий
lypsinsäankko подоюник
lyyvvä (lyö-) бить
lähellä рядом; вблизи **kylän**
lähellä вблизи деревни
lähtie (lähe-) отправиться
lämmin (lämpimä-) тёплый
lämmittelytyö (lämmitteliy-
vy-) греться
lämpimästi пригревая,
 тепло
lämpöpatteri батарея отоп-
 ления
läsie (läsi-) болеть
läsintä болезнь; заболевание
läsiytyö (läsiyvy-) заболеть

lässä рядом **lässä meččyä**
рядом с лесом
löyly пар в бане
löytyä (löyvä-) найти

M

mahalaukku желудок
mahtava 1. роскошный 2. за-
носчивый; гордый
maistuo иметь вкус **miltä**
maistuu? каков на вкус?
maito (maijo-) молоко
maitoaštie молочник
makie вкусный; сладкий
makkara колбаса
makša печень
makšu платёж
makšua (makša-) 1. стоять
äijänkö makšau? сколько
стоит? 2. платить
makuuhuoneh спальня
mal'l'a миска, плошка,
чаша
malli образец; модель
mamma мама
manklauspušši косметичка
manšikka клубника
marjavesi ягодный морс
matata (matkua-) идти,
шагать
matka путь, дорога
mato (mavo-) червь
matto ковер, половик
meččo глухарь
meččä лес

meččäelukka дикое живот-
ное, зверь
meččikkö лесок
mečcor.liha глухарятина
meččäššyšvehkeh охотни-
чья принадлежности
meheläini пчела
mehu сок
meinata (meinua-) намере-
ваться
mekko платье
melko довольно
melliččä мельница **vesi-**
melliččä водяная мельни-
ца **tuulimelliččä** ветряная
мельница
meri море
merkitä (merkiče-) значить;
отметить
meštu толчёная брусника
с толокном и сахарным
песком
metro метро **metrolla**
на метро
mie (miu-) я
mielehini любимый **miele-**
hini kino любимый фильм
mieli 1. ум 2. мнение 3. на-
строение
miellyttävä приятный; ми-
ловидный
mieš (miehe-) мужчина
mimmoni какой
min'n'a невестка
minuutti минута
missä где

mitata (mittua-) измерять
mitein как
miäkyö блеять **lammas**
miäkyö овца блеет
mopikka мобильный телефон
morssi морс
Moskova Москва
moušot может
mouttoripyörä мотоцикл
mouttoripyörällä на мотоцикле
mua земля
muamo мать
muamonkieli родной язык
muata (makua-) спать
muatinčča матица (опорная балка)
muhahtua (muhaha-) улыбаться
muhie (muhi-) улыбаться
muikie кислый
muila мыло
muistitikku флэшка
muistua (muissa-) помнить
mujeh ряпушка
mukava интересный
munuvaiset почки
murkina второй завтрак, обед
musiikki музыка
mussikka черника
mušta чёрный
muu иной; другой
muurahaini муравей
muuttolintu перелётная птица

muuttuo (muutu-) изменяться
mykkä немой
myrkky яд, отрава **myrkky-sieni** ядовитый гриб
myrkyllini ядовитый
myrsky буря
myö (mei-) мы
myöhäh поздно
myöhäni (myöhäse-) поздний
myöjä продавец
myöstyö (myöšsy-) вернуться
myöten по **tietä myöten** по дороге
männä рыба икра
mäkärä мошара
männikkö сосновый бор
männä пойти, идти
männä прошлый **männä ke-šänä** прошлым летом
mänty сосна
märkä мокрый
mönkyö мычать **lehmä mönkyy** корова мычит
mörätä реветь **kontie mörä-jäy** медведь ревет
möykky круглый хлебец; каравай

N

n'apa (n'ava-) пуп
n'aukuo мяукать **kišša**
n'aukuu кошка мяукает
n'okka нос

n'okkie клевать
n'uppu бутон
nahka кожа
nahkakenkät кожаные ботинки, сапоги
naini (naise-) женщина
nakris (nakrehe-) репа
nakrua (nakra-) смеяться
nappi пуговица
ne те
neiçyt (neiççyö-) девушка
neilikkä гвоздика
nellä четыре
nelläš четвёртый
nelläšpäivä четверг; **nellä-näpiänä** в четверг
nenä нос, окончечность
nenäliina носовой платок
netäli неделя; **netälinpäivä** день недели
niitty луг; покос
nikkua (nika-) икать
nikonša никогда
nilkka лодыжка, щиколотка
nimi имя
nimipäivät именины; день рождения
niska затылок
niätä куница
noki (nove-) сажа
noušša (nouše-) встать
nuaklikko вешалка
nuapuri сосед
numero номер
nuo те
nuori молодой

nuorin младший
nurkka угол
nykyjäh в настоящее время
nyt сейчас, теперь
nähä (niä-) видеть
näkeytyö (näkeyvy-) встретиться, увидеться
näkö 1. лицо, внешность
kenen näköni? на кого похож? 2. зрение
nälkä голод **miula on nälkä** я голоден
nämä эти
nänniliivit бюстгальтер
näštyykki носовой платок

O

oççišeinä фасад дома
oikein верно, правильно
oikie правый, правильный
oikiella puolella с правой стороны
okšennuttua тошнить;
milma okšennuttau меня тошнит; у меня рвота
okšentua (okšenna-) рвать, тошнить
olkapiä плечо
olla быть
olohuoneh гостиная
oma свой
omena яблоко
onki удочка
onkittua (onkita-) ловить рыбу удочкой

opaš (oppaha-) экскурс-
вод; гид
opassuspäivä учебный день
opastaja учитель
opastua (opassa-) учить,
обучать
opastuja учащийся
opastuo (opassu-) учиться
opastuo lukomah на-
учиться читать
oppikirja учебник
oprasa икона
oranssi оранжевый
oraš (oraha-) всход, росток
oraškuu май
orava белка
oravaini подосиновик
orši (orre-) жердь
orvokki фиалка
osra ячмень
oštaja покупатель
ottua (ota-) брать
ottua päivänpaistuo заго-
рать
ovenšuu место у дверей

Р

paha плохой
pahanmakuni невкусный
pahannäköni некрасивый;
неприятной внешности
paikka 1. место 2. платок
3. заплата
paimen пастух
paissa (pakaja-) говорить

paistua (paissa-) жарить;
печь **paissettu potakka**
жареный картофель
paita (paija-) рубашка
pajikko ивняк
raju ива, верба
pakasija разговорчивый
pakkaiskuu январь
pakkani мороз **pakka-**
sella в мороз
paksu толстый, плотный
(о предмете)
pal'l'aš (pal'l'aha-) голый
palantahini ожог
palašokeri кусковой сахар
pallo мяч
paltto пальто
palua (pala-) гореть
palvata запекать; тушить
palvattu liha запечённое
мясо
pankkikortti банковская
карточка
panna (pane-) положить
panna likoh замочить
pappa папа
pappi поп
parentua (parenn-) оздо-
равливать, лечить
pareta (parene-) выздоро-
веть
pari пара
pariskunta супружеская
пара
parta борода
parturi парикмахер

paššata (paššua-) подхо-
 дить
paššauttua (paššauta-)
 примерить
pašši паспорт
passipo спасибо
pata (pua-) котёл; горшок
pehmie мягкий
peili зеркало
peilistola туалетный столик
peite (peittie-) покрывало
peitočči тайком
pellavaš лён
pelto поле
pereh семья
pešeytyö (pešeyvy-) мыться
peššä (peše-) мыть
pešuallaš (pešualtaha-)
 раковина
pešuhuoneh комната для
 мытья; душевая; прачеч-
 ная
pešukoneh стиральная
 машина
petra дикий северный
 олень
Petroskoi Петрозаводск
petäjä сосна
piehtaroiija (piehtaroiče-)
 барахтаться; валяться
piekšyä (piekšä-) взбивать
pieni маленький
piha двор; улица
pihlaja рябина
piironki комод
piirua пирог

piisi открытый очаг
piisilouta ящик для дров
Piiteri Санкт-Петербург
pikkaraini маленький
pikkusen немножко
pilvi (pilve-) туча; облако
pilvisä облачный
pilvoni серушка
pimetä темнеть **pimenöy**
 темнеет
pimie тёмный
pimiekuu ноябрь
pino стопка, пачка **halkopi-**
no поленница
pirtti изба
pisketti печенье
pistyä кольнуть **korvah**
pistäy ухо стреляет
pisyö держаться **pisy**
tervehenä! будь здоров!
pitin по, вдоль **pitin rantua**
 вдоль берега
pitkä длинный
pitälti долго
piä голова
piäčkyni ласточка
piäkaupunki столица
piäličči через **kynnykšen**
piäličči через порог
piällä над; сверху **škuapin**
piällä на шкафу
piärynä груша
piäššä (piäše-) попасть; до-
 браться
piätinččä пятница; **piä-**
tinččänä в пятницу

piättyä (piätä-) решить
ploška блюдо
plässiie (plässi-) плясать
pohatta богатый
pohjaton бездонный
pohkie икра
poika (poja-) мальчик, сын
poikeš прочь **mäne poikeš!**
 иди прочь!
poikkoi бойкий
poimie собирать
pokko баран
polčča полка
polku тропинка
polkupyörä велосипед **pol-**
kupyörällä на велосипеде
polttajaini 1. мелкий комар,
 мошка 2. крапива
polttua (polta-) 1. жечь 2. ку-
 рить
polvi колено
poppeli тополь
porkkana морковь
porottua болеть **hammašta**
porottau зуб болит
poršaš (poršaha-) поросё-
 нок
poški щека
pošti почта
potakka картофель
potakkahuttu картофель-
 ное пюре
potakkašanki картофель-
 ный колоб
potkupallo футбол
pouta ясная погода

priha молодой парень
primietta примета
pruakuo каркать **varis prua-**
kuu ворона каркает
pruuni коричневый
puahtua парить, жарить
pualikka скалка
puarma овод, слепень
puavosna полдник; обед
puhaš (puhtaha-) чистый
puhistua (puhissa-) очищать
puija молотить
puini деревянный
puissattua трясти; знобить
milma puissattau меня
 знобит
puistua (puissa-) трясти
pukki козёл
pukšut штаны, брюки
pullo бутылка
pullonavuan открывашка
 для бутылок
pumpata (pumppua-) ка-
 чать (насосом)
punajuuri свёкла
punukka внук
puola брусника
purkinavuan консервный
 нож
purkki банка
purku пурга
purra (pure-) кусать, грызть
pušero кофта; блуза
puu дерево
puuaštie деревянная по-
 суда

pyhäpäivä воскресенье; **py-**
hänäpäinä в воскресенье
pyrittyä (pyritä-) просить;
 звать
pyy рябчик
pyyhkie (pyyhi-) вытирать
pyytyä (pyyvvä-) ловить
pyöhin (pyöhtime-) масло-
 бойка
pyörie круглый
päivä 1. день 2. солнце **päi-**
vyä paistau солнце светит
päiväkirja ежедневник
päivällini обед
päiväni солнце **päiväni**
paistau солнце светит
päivänkakkara ромашка
pälvi проталина
pärjätä (pärjyä-) справиться
pöllö сова
pöly пыль
pönkä подпора
pörö жук

R

rahka творог
rahvaš (rahvaha-) народ
rakentua (rakenna-) строить
rako щель
rankka интенсивный, очень
 сильный (о дожде) **rankka**
šaje проливной дождь
ranta берег; **rannalla**
 на берегу
rapakko лужа

rapu рак
rašvakatti кузнечик
rašvani жирный
ratijo радио
rauhallini мирный; спокой-
 ный
rauhottua (rauhota-) успо-
 коиться
raudani железный
rauvuškoivu берёза боро-
 давчатая
ravintola ресторан
remmi ремень
repo лиса
reppänä волоковое окно,
 дымник (в чёрной бане)
resepti рецепт
revontulet северное сияние
riehtilä сковорода
rieška лепёшка из пресного
 теста
riihi гумно, рига
riissu рис
rikaš (rikkaha-) богатый
rikeneh часто
rikki сломан **auto on rikki**
 машина сломана
rinta грудь
ripšiväri тушь для ресниц
ripuli понос
ristie šilmät креститься
ristikanša крещёный; чело-
 век; народ
ritilä решётка (для духовки)
rohkie смелый
rokka суп; похлёбка

Roštuo Рождество
rotta крыса
roveh (ropehe-) берестяной
 короб, туюсок
ruaka неспелый, незрелый,
 сырой
ruataja старательный, ра-
 ботящий
ruato работа
ruatua (rua-) работать
ruhka мусор
ruhkakihveli совок для
 мусора
ruhkakori мусорная кор-
 зина
ruis (rukehe-) рожь
ruiskukka василёк
rukehini ржаной
ruma безобразный
runko ствол
runo стихотворение
runšaš (runšaha-) обиль-
 ный
Ruočči Швеция
ruoččilaini швед, шведский
ruoka (ruuvva-) еда
ruokakauppa продуктовый
 магазин
ruokala столовая
ruokastola обеденный стол
rupl'a рубль **šata rupl'ua**
 сто рублей
ruškie красный; рыжий
russakka таракан
ruttoh быстро
ruušu роза

ruveta (rupie-) приступать,
 начинать
ryvittyä кашлять; побу-
 ждать к кашлю **milma**
ryvittäy я кашляю
ryvityš кашель
ryyni крупа

S, Š

šaje дождь **šatiella** в дождь
šajekuu октябрь
šajetakki плащ; дождевик
šakie густой **šakie huttu**
 густая каша
salatti салат
šamašša сразу, тотчас
šammuttua (šammuta-)
 гасить; выключать
šammuttua ratijo выклю-
 чить радио **šammuttua**
valot погасить свет
šamoin также, взаимно
šana слово
šananpiä пословица, пого-
 ворка
šananpolvi пословица
šanki шаньга **marjašanki**
 ватрушка **potakkašanki**
 картофельный колоб
šankko ведро
šanonta выражение
šanuo (šano-) сказать
saraja сарай
šatattua (šatata-) повре-
 дить, ушибить

šatua идти (об осадках)
šatau lunta идёт снег
šatau vettä идёт дождь
šatau räntyä идёт снег
 с дождём **šatau ruahta**
 идёт град
šaviaštle глиняная посуда
saviessa занавеска
šavu дым
šavukyly баня по-чёрному
še этот, эта, это; тот, та, то;
 он, она, оно (о предмете)
šeiččemen семь
šeiččemeš седьмой
šeimit ясли
šeisuo (šeiso-) стоять
šeisuol'lah стоя
sekunti секунда
šelkä спина
serota среда **serotana**
 в среду
šeukku двоюродный брат,
 сестра
ševätä (šepyä-) обнимать
šie (šiu-) ты
šiekla сито
šielä там
šiemenvoi растительное
 масло
šieni гриб
šienikeitto грибной суп
šihata шипеть **kiärmis**
šihajau змея шипит
siiččani ситцевый
šiika (šiija-) сиг
šiipi (šiive-) крыло

šiirtyä (šiirrä-) двигать;
 перемещать
šiitä затем
šiivatta домашнее живот-
 ное, скот
šiivilä ситечко
šiivota (šiivuo-) убирать
šijanliha свинина
šika (šija-) свинья
šiloin тогда
šilmä глаз
šilmäliäkäri окулист
šincci сени; коридор
šini, kuni пока не
šinini синий
šituo (šivo-) повязать
šiä погода **mimmoni šiä**
tänäpäinä on? какая се-
 годня погода?
šiäennuššuš прогноз погоды
šiäksi комар
šiämehlämpiejä kyly баня
 по-чёрному
šiämi 1. нутро, сердцевина
 2. начинка
šiänala нутро; область
 сердца
šiäntyö (šiänny-) сердиться
šiäri голень (часть ноги
 от колена до стопы)
skammi скамья
škuappi шкаф
sluušpa церковная служба
smiettie (smieti-) думать,
 размышлять
šoitin проигрыватель

šoittua (šoita-) звонить
šokeri сахар
šokeriaštie сахарница
šokeripesku сахарный песок
šokie слепой
sontikka зонтик
šopiva подходящий
šormi палец на руке
šormikkahat перчатки
šormuš (šormukše-) кольцо
šorša утка
šota война
šoutua (šouva-) грести
 на вёслах
sriäpnä выпечное изделие
starina сказка
staučča блюдо, миска
stokana стакан
stola стол
stupnit туфли
stuula стул
šuahа (šua-) получить; до-
 бывать
suarie жарить **suaritut**
šienet жареные грибы
šuattua (šuata-) провожать;
 доставлять
šuattua (šuata-) уметь; мочь,
 быть в состоянии **mie**
šuatan tikuttua я умею
 вязать
šuihku душ
šuka расчёска
šukie piätä расчёсывать
 волосы **mie šuvin piätäni**
 я причешусь

šukka носок
šukkahoušut колготки
šukuelimet половые орга-
 ны
šukunimi фамилия
šulakuu апрель
šulattua (šulata-) плавить;
 растворять
šulua (šula-) таять **lumi**
šulau снег тает
šuo болото
šuala соль
šuolani солёный
šuoli кишка
šuumelaini финн, финский
Šuomi Финляндия
šuora прямой
šuoriutuo (šuoriuvu-) одеться
šuovatta суббота; **šuo-**
vattana в субботу
šuppi суп
šurullini грустный, печаль-
 ный
šurvuo разминать; толочь
šurvottu puola толчёная
 брусника
sussieta сосед
šuu рот
šuuri большой
šuuričuppu красный угол
 в избе
šuurma крупа
šuutari сапожник
šuvi юг
šykyšy осень; **šykyšyllä**
 осенью

syntymäaika дата рождения
syntymäpaikka место рождения
syntymäpäivä день рождения
syntyä родиться **mie olen syntyn heinäkuussa** я родился в июле
sytän (sytäme-) сердце
syvä глубокий
syyskuu сентябрь
syövä (syö-) есть
syömini пища, еда; блюдо
sähkö электричество
sähköhella электроплита
sähkökatkaja выключатель
sähkömaksu платёж за электричество
sähköposti электронная почта
säje (sätie-) луч
sänky кровать
säplä сковородник
särki плотва
säynä язь

T

t'orkka тёрка
t'ulppani тюльпан
ta и
tahi или, либо
tahikka или, либо
taikina тесто
taivahanranta горизонт
taivas (taivaha-) небо

takaperin назад **vuosi takaperin** год назад
takapuoli задница
takki куртка; пиджак
takuana позади **talon takuana** позади дома
talli конюшня
tallusta стелька
talo дом
talousvehke предметы быта
talvi зима; **talvella** зимой
talvikuu декабрь
talvitakki зимняя куртка
tammi дуб
tanhut (tanhuo-) загон для скота
tanssi (tanssi-) танцевать
tapa (tava-) обычай, привычка
tapahu (tapahukse-) случай
tarita (tariče-) предлагать
tarkissu ruato проверочная работа
tarkkah внимательно
tarpehellini необходимый
tarttuo (tartu-) застрять; прилипнуть
tarvita (tarviče-) нуждаться
tasani ровный
tauti (tauvi-) болезнь; заболевание
tavallise sti обычно
tavallise sti обычно; как правило
teatteri театр

tehtävä задание
tel'l'o сиденье в лодке
telefoni телефон
televisori телевизор
telmie шуметь; возиться
tervani смоляной
terveh 1. здоровый
 2. здравствуй, привет
terveh teilä! здравствуйте!
tervehellini здоровый; полезный
tervehys 1. здоровье
 2. приветствие
tetri тетерев
tie дорога
tietokoneh компьютер
tietysti безусловно, конечно
tietyä (tiijä-) знать
tijonhimoni любознательный
tijanl (tijase-) сеница
tikka дятел
tikuttua (tikuta-) вязать
tila место
tilkka небольшое количество; капля **tilkka vettä**
 капля воды
tilkkutäkki лоскутное одеяло
tipahtua (tipaha-) упасть
tipani цыплёнок
tivana диван
tiälä здесь
toiĉĉi иногда; в другой раз
tule toiĉĉi! приходи ещё!
toini второй
toiniarki вторник; **tois-**
 arkena во вторник

toissapiänä позавчера
tokka пачка **tokka čäijyö**
 пачка чая
tolkukaš толковый
tolkutoin (tolkuttoma-) бес-
 толковый
toppa насморк **mie olen**
 topašša у меня насморк
tori рынок, базар; площадь
torni башня
torttu торт
toššut валенки
tottakai безусловно; несом-
 ненно
tottelija послушный
tottuo (totu-) привыкать
touhuta хлопотать
trolliauto троллейбус **trol-**
 liautolla на троллейбусе
truasittua дразнить
trupa (truva-) печная труба
tuatto отец
tuijottua (tuijota-) при-
 стально смотреть, уста-
 виться
tuima пресный
tuisku метель
tuiskukuu февраль
Tukholma Стокгольм
tukka, tukat волосы
tuli огонь
tulla прийти
tumma тёмный
tummanruškie алый
tunti час
tuo тот

tuohi берёста **kiiskuo**
tuohhta драть берёсту
tuokšu приятный запах
tuokšuo пахнуть; благоухать
tuola там (поблизости)
tuomi черёмуха
tuoppi кружка
tupakki табак
tupakoiija (tupakoiče-) курить
tupruttua мести, выюжить
lunta tupruttau метёт,
 дует выюга
turpa морда
turpie густой
tuttavuštuo познакомиться
mukava tuttavuštuo при-
 ятно познакомиться
tuuli ветер
tuulla дуть (о ветре) **tuulou**
 ветер дует
tuuvva (tuo-) принести
tyhjä пустой
tyhmä глупый
tykätä (tykkyä-) любить;
 нравиться
tyttö девочка; дочь
tytär (tyttäre-) дочь
tyylikkähästi стильно
tyyni тихая погода, штиль
järvellä on tyyni на озере
 штиль
työ (tei-) вы
työ работа; **olla töissä** ра-
 ботать
työntyä (työnnä-) 1. толкать
 2. отправлять

työpäivä рабочий день
tähkä колосок
täkki одеяло
tämä этот
tänäpäinä сегодня
täti тётя
täysi полный, наполненный
täyttyä (täytä-) достать; до-
 тянуться
töppöset тапочки

U

ualto волна
uhka угроза
uija (ui-) плавать
uimahalli бассейн
uimapuku купальный кос-
 тюм
uinota (uinuo-) уснуть
uiskennella (uiskentele-)
 купаться, плавать
uissin (uistime-) блесна
ukko 1. дед 2. муж (прост.)
ukkol'a дом деда
ukkonni гром **ukkonni jyräjäy**
 гром гремит
ukkoseniima гроза
ukoniima гроза
ukonjyry гром
uikohuoneh туалет (на
 улице)
ulkonäkö внешний вид;
mimmoni hiän on
ulkonävöltäh? какая у не-
 го внешность?

ulvuo выть **hukka ulvou**
 волк воет
umpi закрытый **olla um-**
mešša закрыто **panna**
umpeh закрыть
unelmamatka путешествие-
 мечта
uni сон
unikki мак
unohtua (unoha-) забыть
uporno туалет
urheilukenttä спортивный
 стадион
ušeicci часто
uškuo (ušo-) верить
uutini (uutise-) новость
uuvvestah снова

V

vačča живот
vahvoni волнушка
vaihtua (vaiha-) обменять;
 сменить
vailla без **viittä vailla yksi**
 без пяти час
vain только
vain или (в вопросительном
 предложении)
vaivata (vaivua-) мучить
vajat крыльцо
vakava серьёзный
vakka корзина
valehella (valehtele-) обма-
 нывать
valita (valiice-) выбирать

valkie белый
valkiešieni белый гриб
valmis (valmehe-) готовый
valo свет
valokuva фотография
valosa светлый
valottua (valota-) освещать
vanha старый
vanhemmat родители
vanhin старший
vanhuš старик, пожилой
 человек
vapissuttua знобить **milma**
vapissuttau меня знобит
varačču трус, трусливый
varata (varaja-) бояться
varen'n'a варенье
varis ворона
varoin для **šilma varoin** для
 тебя
varovaini осторожный
varpuni воробей
varrella на обочине **tien**
varrella на обочине дороги
varša жеребёнок
varvaš (varpaha-) палец
 на ноге
vaša телёнок
vašemmallä puolella с ле-
 вой стороны
vasikka телёнок
vašsakšet связанные пру-
 тьями веники
vašsata (vaštua-) отвечать
vaššen накануне **yötä vaš-**
šen на ночь

vašta веник
vaštapiätä напротив **ikku-**
nan vaštapiätä напротив
 окна
vauhti скорость **täyttä vauh-**
tie на полной скорости
vavarno малина
vehkeh вещь, предмет, ин-
 струмент
vehnä пшеница
veicči нож
veikko брат
velka долг
velkapiä должник
vellekset братья
velli брат
veneh лодка **venehellä**
 на лодке
venyö (veny-) лежать
Venäjä Россия
veri кровь
verkko сеть
vesi (veje-) вода
vesimakšu платёж за воду
vesimellicčä водяная мель-
 ница
vesipuroni ручеёк
vesselä весёлый
vestyä (veššä-) тесать
veššetyt hirret обтёсан-
 ные брёвна
vetyä (vejä-) тянуть, тащить
vičča вица
vičertyä щебетать
vielä ещё
vieraš (vieraha-) гость

viereššä рядом **muamon**
viereššä рядом с мамой
vierrä (viere-) катиться
viettyä (vietä-) проводить
 (время)
vihani злой
vihasešti зло
vihko тетрадь
vihmašiä дождливая погода
vihmašiällä в дождливую
 погоду
vihmuo дождить (**vihmu-**)
vihmuu lujah идёт силь-
 ный дождь
vihrie зелёный
viiješ пятый
viijä (vie-) отнести, отно-
 сить
viikset усы
viilimaito кисломолочный
 продукт
viime прошлый **viime tal-**
vena прошлой зимой
viina вино
viisaš (viisaha-) умный,
 мудрый
viisi (viije-) пять
viiva черта
vil'l'a злак
vilkka вилка
villa шерсть **villamekko**
 шерстяное платье
villapaita шерстяной сви-
 тер **villaliivi** шерстяной
 жилет
villani шерстяной

vilu холодный
viluttua знобит **milma**
viluttau меня знобит
vintti чердак
violetti фиолетовый
Virpopyhäpäivä Вербное
 воскресенье
virta течение
visakoivu карельская берёза
vispipuuro ягодный мусс
višših возможно; наверное
viärin неверно, неправиль-
 но
viära 1. кривой 2. невер-
 ный, неправильный
voi масло
voiaštie маслѐнка
voija (voi-) мочь
voijella (voitele-) смазывать
voikukka одуванчик
voileipä бутерброд
voima сила **täyttä voimua**
 изo всех сил
voimakaš (voimakkaha-)
 сильный
vointi самочувствие **kuinpa**
vointi? как самочувствие?
voišieni маслѐнок
voitua (voija-) мазать
vuahtera клѐн
vualie (vuali-) месить тесто
vualie светлый
vualienruškie розовый
vualienšinini голубой
vuara гора, возвышенность
vuašša квас

vuate (vuattie-) одежда
vuatekauppa магазин одеж-
 ды
vuateskuappi шкаф для
 одежды
vuokši из-за; по причине
hänen vuokši из-за него
vuonna ягнѐнок
vuosi (vuuvve-) год
vuottua (vuota-) ждать
vuuvvenaika время года
vyö пояс
vähällä ei vähällä не так
 просто
vähän немного
vähäpakinaini малоразго-
 ворчивый
vähäsen немного
väkövä крепкий, сильный
värcci мешок
väri цвет **min värini?** какого
 цвета?
värikynä цветной карандаш
vävy зять

Y

yhekšän девять
yhekšäs девятый
yheššä вместе
yhkyä охать; ахать
yksi один
yksityini частный
ylen весьма; очень **ylen**
hyvä ristikanša очень
 хороший человек

ylieči над järven **ylieči**
над озером
ylihuomena послезавтра
yliopisto университет
yllä над **šänkyn yllä** над
кроватью
yläkerta верхний этаж
ylöš вверх **vuarua ylöš**
на возвышенность
ymmärtyä (ymmärrä-) по-
нимать
ympäri вокруг **muailman**
ympäri вокруг света
yškä объятия **ämmön**
yšäššä на ручках у ба-
бушки
yštävä друг
yö ночь
yöpaita ночная рубашка

Ä

ähkyä охать; ахать
Äijäpäivä Пасха
äijän много
äkäsešti зло, злобливо
äly ум, разум
älykäš сообразительный
ämmö бабушка
äšen даже

Ольга Леонидовна Карлова

КАРЕЛЬСКИЙ ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ

(на собственно-карельском наречии карельского языка)

Художник Елена Агафонова

Формат 60×90^{1/8}. Печать офсетная.

Усл. печ. л. 11,0. Тираж 700 экз. Зак. 935.

Отпечатано в ООО «Версо».

185031, г. Петрозаводск, наб. Варкауса, 1а.

**В подготовке аудиодиска
приняли участие:**

Ольга КАРЛОВА
(диктор, редактор)

Александр КУЙКА
(диктор)

Евгений МИХАЙЛОВ
(запись, сведение, мастеринг)

Olga Karlova

**VIENANKARJALAN
ALKEISKURSSI**

(КАРЕЛЬСКИЙ ДЛЯ НАЧИНАЮЩИХ)

Учебное пособие
предназначено для студентов вузов,
слушателей курсов,
а также для широкого круга лиц;
приступающих к изучению
собственно-карельского наречия
карельского языка.
К пособию прилагается аудиодиск
с записями фонетических упражнений,
диалогов и текстов.

